

BEMÆRKNINGER

OM

DET STATISTISKE MATERIALE VEDKOMMENDE
INVALIDITETSFORHOLDENE

(SOCIALSTATISTIK IV²)

AF

A. N. KIÆR

KRISTIANIA
AKTIE-BOGTRYKKERIET
(DET MALINGSKE BOGTRYKKERI)

1903

Indholdsfortegnelse.

Bemærkninger om det statistiske Materiale.

	Side.
§ 1. Angaaende Materialets Beskaffenhed i det hele taget	1
§ 2. Om den repræsentative Invalidetælling i Almindelighed	2
§ 3. De mod den repræsentative Socialstatistik anførte specielle Indvendinger: a) at der skulde være tildelt Kristiania et forlidet Antal Personsedler	4
§ 4. De mod den repræsentative Socialstatistik anførte specielle Indvendinger: b) at ugifte Mænd og Enker er forlidet repræsenterede. — Beregning af Invaliditetskoefficienter særskilt for Ugifte, Gifte, Enkemænd og Enker	4
§ 5. De mod den repræsentative Socialstatistik anførte specielle Indvendinger: c) formodede Mangler ved Livsstillingsrepræsentationen	9
§ 6. De norske Invaliditetstal sammenlignede med de tyske	10
§ 7. Forholdet mellem Invaliditetallet i 1891 og det sandsynlige Invalidetal i Aarene 1910—1930: a) forsaavidt det paavirkes af Aldersgrupperingen	13
§ 8. Forholdet mellem Invaliditetallet i 1891 og det sandsynlige Invalidetal i 1910—1930: b) forsaavidt det paavirkes af Bybefolkningens Væxt i Forbindelse med Aldersgrupperingen	17
§ 9. Andre Omstændigheder, der kan antages at influere paa Invaliditetallet	18
§ 10. Slutningsbemærkninger	26

Bilag.

Bilag 1. Skrivelse til Departementet for udenrigske Sager, Handel, Søfart og Industri fra det Statistiske Centralbureau dateret 13 Januar 1903	3
Underbilag 1. Plan for Iudhentelse af visse Tillægsoplysninger angaaende Invaliditetsforholdene	Side 6
—»— 2. Udkast til Schema	8
2. Beregning over Invaliditetsforholdene særskilt for Ugifte, Gifte, Enkemænd og Enker i de forskjellige Aldersgrupper	9
3. Invaliditetskoefficienter beregnede for den tilstedeværende Folkemængde i Rigets Bygder og Byer i Aaret 1900 efter dennes Fordeling i ægteskabelig Henseende indenfor de forskjellige Aldersgrupper	18

IV'

	Side.
Bilag 4. Detailleret Beregning over Invaliditetskoefficienterne	22
» 5. Materialier og Beregninger til Bedømmelse af, hvorvidt den repræsentative Statistik kan, i Henseende til Livsstillingsgrupperingen, ansees at danne et brugbart Grundlag for Beregning af Invalidetallet	24
» 6. Beregninger og Oplysninger angaaende den Indflydelse, som Forskjelligheder i Henseende til Livsstilling udøver paa Invaliditetssandsynligheden	34
» 7. Beregning over den sandsynlige Aldersfordeling af Norges hjemmehørende Folkemængde i Aarene 1910, 1920 og 1930	46
» 8. Forventet Antal Invalidier i Aarene 1910, 1920 og 1930 beregnet paa Grundlag af de i Bilag 7 anførte Opgaver over Folkemængdens sandsynlige Aldersfordeling sammenholdt med de i Bilag 4 og 5 anførte Invaliditetskoefficienter for 1894	54
» 9. Bybefolkningens sandsynlige Tilvæxt i Aarene 1900—1930	56
» 10. Bybefolkningens sandsynlige Aldersgruppering i Aarene 1910—1930	61
» 11. Beregning angaaende den Indflydelse, som Bybefolkningens Væxt kan antages at udøve paa Invaliditetsforholdet	66

Bemærkninger om det statistiske Materiale vedkommende Invaliditetsforholdene.

Af A. N. Kiær.

§ 1. Angaaende Materialets Beskaffenhed i det hele taget.

Om Beskaffenheden og Brugbarheden af det af den parlamentariske Arbejderkommission fremlagte statistiske Materiale har den departementale Komité og særlig dens Medlem Hjorth udtalt en overhovedet temmelig nedsættende Dom, hvis almindelige Karakter ikke ophæves derved, at det et enkelt Sted (S. 6) anføres om den repræsentative Tælling, at den «i flere Henseender er vellykket».

Efter min Opfatning bør det erkjendes, at der, trods de med Undersøgelsen forbundne Vanskeligheder, ved den omhandlede Statistik er tilveiebragt værdifulde Oplysninger paa et hidtil ganske uoplyst Omraade af vore sociale Forhold, og jeg mener i det følgende at kunne konstatere, at det Billede, som herved er fremført angaaende Invaliditeten, i sine Hovedtræk er korrekt.

Der er i Hr. Hjorths Betænkning fremdraget forskellige Punkter, som hos ham dels har vakt Tvivl angaaende Opgavernes Paalidelighed, dels har ledet ham til den Opfatning, at de maa være urigtige og ubrugbare som Grundlag for de Beregninger, som der her er Spørgsmaal om.

Disse Punkter vil findes udførlig belyste i det følgende; men jeg vil her strax bemærke, at om jeg end som Hovedresultat af mine Undersøgelser mener at kunne godtgjøre, at det heromhandlede Materiale afgiver brugbare Udgangs- og Holdepunkter for de Beregninger angaaende Invaliditeten, som tiltrænges for en Folkeforsikring, saa er hermed ikke paastaet, at dette Materiale ikke skulde have sine Mangler, eller at det uden videre skulde kunne anvendes til de nævnte Beregninger. For at den repræsentative Statistik skal komme til fuld Nytte, maa den almindelige officielle Statistik saa meget som mulig benyttes som Kontrolmiddel og i Tilknytning til de Oplysninger, som den repræsentative Statistik selv giver. En saadan Supplering er denne Statistiks Forudsætning. Imidlertid har jeg derhos ogsaa fundet det paakrævet, at der til Fuldstændiggjørelse af Opgaverne over Invaliditeten søges erhvervet endel Tillægsopgaver — ikke fordi jeg antager, at man ved en saadan ny Undersøgelse vil komme til væsentligt afvigende Hovedresultater — men navnlig fordi et fyldigere Materiale vil kunne give Anledning til en mere indgaaende Bearbejdelse af forskellige

Sider ved Invaliditetsforholdene, som det i Forsikringens Interesse vil være nyttigt at faa udredet. Det er derhos øiensynligt, at det i forskellige Henseender vil være af Betydning, at man kan bygge paa et bredere Grundlag.

I dette Øiemed har jeg, med Tilslutning af de forhenværende Medlemmer af den parlamentariske Arbejderkommission, Hr. Statsraad Konow og Hr. resid. Kapellan E. Hanssen, tilladt mig at fremsætte et Forslag, der vil findes trykt som Bilag 1 til nærværende Fremstilling.

Efter disse almindelige Bemærkninger gaar jeg over til de enkelte af Hr. Hjorth fremdragne Punkter samt derefter til nogle andre Sider af Sagen, der ogsaa hører med, for at den kan siges at være fuldt belyst.

§ 2. Om den repræsentative Invalidetælling i Almindelighed.

Man har anført det som en Mangel ved den for Norge foretagne Undersøgelse, at den er bygget paa et repræsentativt Grundlag.

I Modsætning hertil vil jeg for mit Vedkommende udtale, at enhver anden Methode end den repræsentative vilde have været uanvendelig, hvor det gjaldt om at konstatere Invaliditetsforholdene for et helt Folk.

En almindelig, det hele Folk omfattende, Undersøgelse af disse Forhold vilde kræve aldeles uoverkommelige Udgifter, medens en repræsentativ Tælling giver Anledning til indenfor det begrænsede Felt, som den omfatter, med en rimelig Omkostning at anstille saadanne nøiagtige Undersøgelser, som her maa udføres.

Selv om man vilde anvende overordentlig store Beløb for at tilveiebringe en almindelig istedetfor en repræsentativ Statistik over dette Forhold, vilde Undersøgelsens omfattende Karakter lægge væsentlige Hindringer iveien for at opnaa nøiagtige Resultater.

De i Tyskland gjorde Erfaringer i saa Henseende er alt andet end opmuntrende til Efterligning. Den i Afsnittet: «Hvorledes indrettede man sig i Tyskland» o. s. v. (S. 37 i Hjorths Betænkning) omhandlede tyske Invalidetælling var ikke paalidelig, hvad der vil findes udførlig dokumenteret i det efterfølgende Bilag 6, se navnlig sammes sidste Del. Det samme fremgaar derhos af den af Hr. Hjorth selv meddelte Oplysning, at man forhøiede de af den almindelige Tælling fremgaaede Resultater med 60 % og end ikke efter dette Tillæg fandt at kunne bruge disse Opgaver, men istedet valgte at bygge Beregningerne paa et helt andet Grundlag, der — vel at mærke — netop var beregnet paa at skulle repræsentere («passe for») de forskellige Arter af Arbeidere. Materialet var dog ikke stort (se Hjorths Betænkning S. 34), men maatte vistnok indenfor sin Begrænsning forudsættes at være meget nøiagtigt¹⁾.

¹⁾ De paa Grundlag af det sidstnævnte tyske Materiale i Motiverne af 1888 beregnede Invaliditets-sandsynligheder for samtlige de Personer, der omfattes af den tyske Forsikring, har imidlertid ved de indtil Midten af Aaret 1898 gjorde Erfaringer vist sig at være gennemgaaende for høie for de Aldersklasser, hvorpaa det især kommer an, nemlig fra det 46de Aar af. Tildels viste

Og dette er efter min Opfatning netop det, som det her kommer an paa, nemlig at Materialet i alle Henseender er saa repræsentativt og saa nøiagtigt som muligt. Paa Omfanget kommer det mindre an, skjønt dette har sin Betydning, naar det spørges om den Detail, hvori Materialet kan udnyttes.

At repræsentative Undersøgelser kan give gode Resultater, naar de i Virkeligheden er repræsentative, har jeg fundet bekræftet ved forskellige Erfaringer, der dels er omhandlede i Socialstatistikens første Bind, dels andetsteds.

Naar man har fundet den norske repræsentative Invalidetælling at være utjenlig som Grundlag for en forsikringsteknisk Beregning af Invaliditetssandsynligheden og Ophørssandsynligheden, saa kan man, — om dette Resultat af Bedømmelsen er rigtigt — heraf ikke udlede noget Argument mod den Egenskab ved Tællingen, at den var repræsentativ. Thi selv om den havde omfattet den hele Befolkning, vilde de samme Mangler (om ikke flere) have gjort sig gjældende, saalænge Tællingen kun angaar den saakaldte «staaende Befolkning», d. v. s. Folkemængden saaledes, som den befindes ved et vist givet Tidspunkt. I begge Tilfælde, altsaa baade ved en repræsentativ og ved en almindelig Undersøgelse angaaende den staaende Befolkning, omfatter nemlig Tællingen ikke de forud for Tællingen gaaende Bevægelser i Henseende til Antallet af tilkomne og udgaaende Invalidider m. v., jfr. Hjorth S. 18—19. Men ogsaa saadanne Bevægelser maa kunne undersøges repræsentativt, hvad man netop i Tyskland fra først af har gjort (se Hjorth S. 34 nederst).

Med dette Forsvar for den repræsentative Methode vil jeg selvfølgelig ikke paastaa, at den i Norge udførte repræsentative Undersøgelse har været fuldkommen. Den har, saavidt vides, været den første, der er bleven udført i nogen større Maalestok, og det var ikke at vente, at den skulde være uangribelig. Imidlertid har den givet et Grundlag, hvorpaa der kan bygges videre, og de Mangler, som den kan have i repræsentativ Henseende, giver den fremlagte Statistik selv Anledning til at berigtige ved Sammenligning med den almindelige officielle Statistik, saa at Manglerne ingen væsentlig Skade gjør.

I denne Forbindelse skal jeg med Hensyn til de mod den repræsentative Tælling fremførte almindelige Anker endnu bemærke, at det vistnok beror paa en Misforstaaelse, hvis der ved, hvad der S. 6 anføres, menes, at der ikke er foretaget nogen direkte Eftergaaelse af Tællernes Arbeide. Imidlertid siges der ikke andet, end at et saadant Kontrolmiddel «ikke kan erfares» at være anvendt, og herom vil vistnok Kommissionens Sekretær, som har ledet dette Arbeide,

de sig endog dobbelt saa store, ja mere, og det samlede Antal af de aarlig nyttilkomne Invalidider af alle Aldre skulde efter Beregningerne af 1888 have udgjort 148 333 eller, med Fradrag af Ulykkestilfælde, 129 050, medens det efter de senere Erfaringer skulde udgjøre 88 626 (Denkschrift betreffend die Höhe und Vertheilung der finanziellen Belastung aus der Invalidenversicherung. Zu Nr. 93 Reichstag 1 Sess. 1898/99, S. 18). — Dette viser vistnok, at man i Tyskland har været overordentlig forsigtig. Spørgsmaalet om hvilken Grad af Forsigtighed der bør anvendes, er imidlertid en Sag for sig, som vil blive behandlet i en anden Forbindelse, medens jeg her udelukkende holder mig til det Spørgsmaal: Hvorvidt kan det norske statistiske Materiale ansees som korrekt? og i den Henseende synes de anførte Sammenligninger med, hvorledes man indrettede sig i Tyskland, ikke at kunne tillægges nogen Vægt i denne Forbindelse.

give fornøden Oplysning. Der er selvfølgelig baade givet forudgaaende Instruktioner og anvendt efterfølgende Kontrol. Desuden er Undersøgelserne af en saadan Beskaffenhed, at Resultaterne paa flere Punkter kontrollerer sig selv og kan kontrolleres ved Hjælp af andre statistiske Data. Skulde dette endnu ikke ansees som en tilstrækkelig Garanti, synes dog ialfald Gjennemførelsen af den i Bilag 1 omhandlede Tillægsundersøgelse i Forening med, hvad der forøvrigt er oplyst, at maatte tilveiebringe saa megen Garanti, som i heromhandlede Henseende med Rimelighed kan forlanges.

§ 3. De mod den repræsentative Socialstatistik anførte specielle Indvendinger:

- a) At der skulde være tildelt Kristiania et forlidet Antal Personsedler.

Den af Hr. Hjorth (S. 6) gjorde Bemærkning, at der er tildelt Kristiania et mindre Antal Personsedler, er allerede imødegaaet i Socialstatistikens Bind I S. 3—4, hvor det er paapeget, at Fordelingen af det repræsentative Antal netop er gjort med det Hensyn for Øie, at der skulde tilveiebringes et ligeligt repræsentativt Forhold mellem de største, de middelstore og de mindre Byer. Det maa her særlig lægges Mærke til, at alle de største Byer medtoges, derimod af de to andre Kategorier kun enkelte, der saaledes havde at repræsentere ikke alene sig selv, men ogsaa de inden samme Gruppe forbigaaede. Hvis man i Overensstemmelse med Hjorths Anvisning havde tildelt Kristiania et ligefrem proportionsvis beregnet Antal Personsedler, vilde Tallene for Kristiania have faaet større Vægt, end der tilkom dem. Som Fordelingen nu har været, er Byer med over 20 000 Indbyggere overhovedet repræsenteret med 6.95 Procent og samtlige Byer med 7.0 Procent. Nærmere kan man jo forsaavidt ikke komme. Kristiania har vistnok kun faaet 6.4 Procent; men for det første er dette en altfor ringe Forskjel fra 7 Procent til at give berettiget Grund til Anke, og det ringe Underskud opveies bl. a. derved, at Bergen — den næst største By — er repræsenteret med 8.6 Procent. Saa haarfint gaar det ikke an at tage den Slags Ting.

§ 4. De mod den repræsentative Socialstatistik anførte specielle Indvendinger:

- b) At ugifte Mænd og Enker er forlidet repræsenterede. Beregning af Invaliditetskoefficienter særskilt for Ugifte, Gifte, Enkemænd og Enker.

Større Betydning tillægges den Omstændighed, at ugifte Mænd og Enker er altfor faatalligt repræsenterede.

Det bør her strax bemærkes, at Udtrykket «altfor faatalligt» i ethvert Fald bør berigtiges til «noget for faatalligt».

For at undersøge, hvad Vægt der kan lægges paa denne Omstændighed,

har jeg anstillet en Beregning over Invaliditetsforholdet særskilt for Ugifte, Gifte, Enkemænd og Enker i de forskellige Aldersklasser.

Af denne Beregning, hvis Methode nærmere er udredet i Bilag 2, fremgaar følgende mærkelige Resultater i Henseende til Forskjellen mellem Invaliditetskoefficienterne efter Personernes forskellige ægteskabelige Stilling:

Uudjævnede Invaliditetskoefficienter $\times 100^1$:

Aldersgrupper.	Mænd i Byer:			Mænd i Bygder:			Kvinder i Byer:			Kvinder i Bygder:		
	Ugifte.	Gifte.	Enke-mænd.	Ugifte.	Gifte.	Enke-mænd.	Ugifte.	Gifte.	Enker.	Ugifte.	Gifte.	Enker.
15—19 ²⁾	0.20	—	—	0.20	—	—	0.48	—	—	0.20	—	—
20—24	1.20	0.00	—	0.72	0.00	—	1.22	0.27	0.00	0.56	0.38	—
25—29	1.40	0.52	—	0.81	0.15	—	1.37	0.74	5.56	0.84	0.17	—
30—34	1.57	0.77	0.00	2.04	0.49	—	0.51	0.36	0.00	1.13	0.47	1.49
35—39	1.01	1.56	0.00	1.31	0.14	—	2.55	0.89	2.56	2.37	0.41	2.19
40—49	3.96	1.57	2.38	3.64	0.72	—	3.79	1.70	4.25	2.77	1.13	1.94
50—59	6.90	2.66	13.41	5.06	1.20	4.07	11.17	1.30	8.28	5.70	1.60	5.04
60—64	17.24	6.62	9.26	12.20	3.63	3.31	26.58	1.61	22.78	12.70	3.72	11.73
65—74	26.32	28.03	30.00	22.29	8.31	18.81	46.96	10.14	44.91	28.75	7.59	20.45
75 og over	91.67	59.41	73.26	75.93	25.95	42.26	71.74	26.42	73.58	66.67	31.97	44.11
Sammen- drag for Personer over 20 Aar.												
20—29	1.26	0.39	—	0.74	0.13	—	1.28	0.57	4.17	0.66	0.24	—
30—39	1.38	1.16	—	1.79	0.30	—	1.41	0.61	1.74	1.61	0.44	1.96
40—59	5.03	2.04	9.68	4.16	0.94	2.43	6.35	1.54	6.50	3.90	1.32	3.82
60 og over	32.92	23.90	39.63	27.11	9.04	25.07	45.00	7.96	47.61	30.32	9.00	27.67
Ialt 15 Aar og over ²⁾	1.74	4.76	28.33	1.68	2.49	17.32	3.47	1.75	27.35	2.12	2.18	18.90

Som det vil sees, viser Beregningerne gennemgaaende en udpræget Forskjel til Gunst for de gifte Mænd og Kvinder, idet Invaliditetskoefficienten i de allerfleste Aldersgrupper er meget lavere for disse end for Ugifte samt Enkemænd og Enker. De Par Undtagelser, som viser sig for Mænd i Byerne, beror efter al Sandsynlighed paa Tilfældigheder, der skyldes det ringe Antal lagttagelser i vedkommende Aldersgrupper (35—39 og 65—74) og spiller ingen Rolle ved Siden af den overveiende Forskjel i modsat Retning, som gjør sig gjældende overalt ellers.

For at Forholdet mellem Invaliditetskoefficienterne særskilt for Ugifte, Gifte, Enkemænd og Enker kan komme klarere frem, har jeg, som nærmere omhandlet i sidste Del af Bilag 2, foretaget en Udjævning, hvis Resultater er fremstillet i omstaaende Tabel:

¹⁾ Beregnes Koefficienterne for Byer og Bygder underet, se Bilag 2, S. 12, bliver Resultaterne forholdsvis jævne.

²⁾ Ved denne specielle Beregning har jeg bortseet fra den Omstændighed, at der efter Lovforslaget først fra det 17 Aar skal tages Hensyn til Invaliditet. Denne Omstændighed er nemlig her uden nogen Betydning.

Udjævnede Invaliditetskoefficienter $\times 100$:

Alders- grupper.	Mænd i Byer:			Mænd i Bygder:			Kvinder i Byer:			Kvinder i Bygder:		
	Ugifte.	Gifte.	Enke- mænd.	Ugifte.	Gifte.	Enke- mænd.	Ugifte.	Gifte.	Enker.	Ugifte.	Gifte.	Enker.
15—19	0.20	—	—	0.20	—	—	0.48	—	—	0.20	—	—
20—24	1.05	0.67	0.92	0.69	0.18	0.66	1.14	0.54	1.63	0.61	0.21	0.70
25—29	1.11	0.70	0.97	0.75	0.20	0.72	1.49	0.70	2.12	0.73	0.25	0.84
30—34	1.31	0.83	1.15	1.92	0.50	1.83	0.60	0.28	0.85	1.24	0.43	1.43
35—39	2.14	1.35	1.87	0.78	0.20	0.74	2.14	1.00	3.05	1.71	0.60	1.98
40—49	4.06	1.56	2.30	3.25	0.70	1.51	5.15	1.22	4.71	3.02	1.01	2.61
50—59	8.49	3.28	4.70	5.80	1.25	2.69	8.60	2.04	7.87	5.28	1.77	4.62
60—64	9.70	7.38	9.06	10.08	3.44	6.12	22.13	4.67	20.54	13.48	4.64	8.93
65—74	34.71	26.42	32.43	25.85	8.83	15.70	48.10	10.15	44.62	27.44	9.44	18.19
75 og over	79.16	60.26	73.95	71.62	24.46	43.47	79.95	16.87	74.17	70.56	24.28	46.76

Ved Siden af den her foretagne Udjævning, der alene sigter til saa nøjagtigt, som det statistiske Materiale tillader det, at udrede Forholdet i heromhandlede Henseende mellem de forskjellige ægteskabelige Stillinger, kan der, navnlig for Aldersgrupperne 30—39 Aar, blive Spørgsmaal om en Udjævning af de for hvert Femaar beregnede Koefficienter. Idet jeg imidlertid senere vil komme tilbage til dette Punkt, skal her efter Bilag 2 anføres Hovedresultatet af Beregningerne over Invaliditetsforholdet, eftersom Vedkommende var indtraadt i Ægteskab eller ikke.

Naar man for hver enkelt Aldersgruppe gaar ud fra de for de ugifte Mænd og Kvinder i Bilag 2 anførte udjævnede Invaliditetskoefficienter, og ved at sammenholde disse med Antallet af Gifte samt Enkemænd og Enker efter den repræsentative Tælling beregner, hvormange Invalidider der efter disse Koefficienter skulde forventes, kommer man til følgende Forhold mellem det forventede og det observerede Antal Invalidider:

	Byer.			Bygder.			Bygder og Byer.		
	Gifte.	Enke- mænd (Enker).	Tilsam- men.	Gifte.	Enke- mænd (Enker).	Tilsam- men.	Gifte.	Enke- mænd (Enker).	Tilsam- men.
1. Mænd:									
A. Forventet Antal	421.5	127.6	549.1	1 350.4	457.1	1 807.5	1 771.9	584.7	2 356.6
B. Observeret »	260	119	379	409	280	689	669	399	1 068
A : B = 100 : x	62	93	69	30	62	38	38	68	45
2. Kvinder:									
A. Forventet Antal	406.1	437.2	843.3	1 047.8	887.5	1 935.3	1 453.9	1 324.7	2 778.6
B. Observeret »	95	410	505	347	609	956	442	1 019	1 461
A : B = 100 : x	23	94	60	33	69	49	30	76	53
3. Mænd og Kvinder:									
A. Forventet Antal	827.6	564.8	1 392.4	2 398.2	1 344.6	3 742.8	3 225.8	1 909.4	5 135.2
B. Observeret »	355	529	884	756	889	1 645	1 111	1 418	2 529
A : B = 100 : x	43	94	63	32	66	44	34	74	49

Der fremgaar altsaa af denne Beregning det vistnok overraskende Resultat, at Antallet af Invalider blandt de Gifte, naar Hensyn tages til Aldersforskjellen, overhovedet ikke er mere end omtrent en Trediedel af det Antal, der efter Invaliditetskoefficienterne for de Ugifte skulde forventes. Med andre Ord: Invaliditetsforholdet for de Ugifte er tre Gange saa stort som for de Gifte.

For Enkemænd og Enker stiller Forholdet sig meget ugunstigere end for de Gifte, men er dog overhovedet ikke mere end tre Fjerdedele af det Antal, der skulde forventes efter Invaliditetskoefficienterne for de Ugifte.

Betragter man underet alle dem, der er eller har været gifte, viser det sig, at Antallet af Invalider blandt disse er lidt under Halvparten af det efter Forholdet for de Ugifte forventede Tal.

Den Forskjel, som saaledes gjør sig gjældende mellem de gifte og de ugifte, fremtræder ikke paa samme Maade i Landdistrikterne som i Byerne¹⁾ og heller ikke for Mænd som for Kvinder; men gennemgaaende er der en meget væsentlig Forskjel til Gunst for de gifte. I saa Henseende maa jeg imidlertid henvise dels til foranstaaende Tabel, dels til de i Bilag 2 udførte detaillerede Beregninger.

I denne Forbindelse bør forøvrigt bemærkes, at det relative Antal af Invalidder blandt Ugifte og Gifte vistnok ikke er et fuldt ud nøiagtigt Udtryk for de Invaliditetssandsynligheder, som i dette Forhold gjør sig gjældende. Invaliditetssandsynligheden skal nemlig angive, hvormange af et vist Antal Personer der i Løbet af et bestemt Tidsrum, f. Ex. et Aar, kan antages at ville blive invalide. Dersom nu alle, som blev invalide ogsaa vedblev at være det i lige lang Tid eller hvis Antallet undergik en jævn Formindskelse, vilde en Tælling af samtidigt levende Invalidder sammenholdt med det tilsvarende Antal af aktive vise de samme indbyrdes Forhold mellem Invaliditetskoefficienterne som mellem Invaliditetssandsynlighederne. Men Afgangen, saavel ved Dødsfald som ved Udvandring og ved Reaktivering, kan indenfor forskellige sociale Grupper stille sig forskjelligt, hvilket i nogen Grad maa antages at paavirke Beregningerne. Det er sandsynligt, at Afgangen blandt Invalidder overhovedet er større blandt de Ugifte end blandt de Gifte, og at saaledes den gunstigere Stilling, som de ovenomhandlede Beregninger udviser for de Gifte, er endnu noget gunstigere i Henseende til Invaliditetssandsynligheden end i Henseende til Invaliditetskoefficienterne. Dette opvejes imidlertid maaske for endel derved, at der blandt de Ugifte forholdsvis hyppigere forekommer Invaliditetstilfælde forvoldte ved Sygdomme af kortere Varighed.

Da den repræsentative Tælling for 1894, som nærmere paapeget i Socialstatistikens Bind I S. 10—11, indbefatter et forholdsvis noget for stort Antal gifte Mænd og et lidt for stort Antal gifte Kvinder i Sammenligning med den almindelige Folketælling af 1891, og Invaliditetskoefficienterne, som oplyst, stiller sig gunstigst for de gifte, følger heraf (som ogsaa af Hr. Hjorth paapeget), at de uden

¹⁾ Se S. 5, Note 1.

Hensyn til ægteskabelig Stilling i Bind IV², Tabel 3 beregnede Koefficienter maa antages at være noget for lave.

I hvilken Grad dette gjør sig gjældende, kan man beregne ved Hjælp af de i Bilag 2 meddelte Opgaver sammenholdt med de ved Folketællingen konstaterede Antal af Ugifte og Gifte samt Enkemænd og Enker i hver Aldersgruppe.

Beregning heraf baseret paa Resultaterne af den nye Folketælling af 1900 er udført i Bilag 3, hvor man ogsaa vil finde sammenstillet de i Socialstatistik IV², Tabel 3 direkte beregnede Koefficienter, saa man kan se Forskjellen mellem begge Beregninger.

Ved Hjælp af de nye Invaliditetskoefficienter (Bilag 3 A), ved hvilke der altsaa er taget fuldt ud Hensyn til, at den repræsentative Tælling har et noget for stort Antal af gifte Mænd og Kvinder og for faa ugifte, samt Enkemænd og Enker, er det let at beregne, hvor stort Tillæg denne Omstændighed medfører i Henseende til det sandsynlige Antal af Invalidider. Denne Beregning, hvis Detailler vil findes anført i Slutningen af Bilag 3, giver som Resultat et samlet Antal Invalidider blandt Norges tilstedeværende Befolkning i 1891 af 54 301 istedetfor 52 531, altsaa et Tillæg af 1 770 eller, naar man derhos ogsaa tager Hensyn til den i Anmærkningerne i vedkommende Tabelbilag anførte Forskjel, eftersom Beregningen udføres særskilt for femaarige Aldersgrupper istedetfor for tiaarige, et Tillæg af 1861 = 3.54 %.

Som det vil bemærkes indeholder de i Bilag 3 anførte Invaliditetskoefficienter, saavel de ved A og de ved B betegnede enkelte ret betydelige Uregelmæssigheder. Saaledes er i Bygderne Koefficienten for Mænd i Aldersgruppen 30—34 paafaldende høi og i den næste Aldersgruppe (35—39) endnu mere paafaldende lav. Det sidstangførte er ligeledes Tilfældet i Byerne for Kvinder i Alderen 30—34 Aar. Nu kunde vistnok en Sænkning i Invaliditetskurven i nævnte Aldersgrupper tænkes at staa i Forbindelse med den i de yngre Aldersklasser stærkest fremtrædende Invaliditetsaarsag — Tuberkulose — og saafremt dette kunde antages at være Tilfældet, skulde Virkningen netop fremtræde tidligere for Kvinder end for Mænd. Men om det end ikke er udelukket, at denne Omstændighed i nogen Grad kan have indvirket paa Tallene, saa kan den dog aldeles ikke antages at have virket saa stærkt som det af Tabellen fremgaar, og den skulde derhos i Tilfælde paa lignende Maade have gjort sig gjældende ogsaa blandt Mænd i Byerne og blandt Kvinder i Landdistrikterne, hvortil intet Spor sees. Endelig kan mærkes, at de tyske Erfaringer ikke tyder paa nogen Sænkning af Invaliditetskurven i de heromhandlede Aldersklasser.

Man er saaledes — indtil et større Antal Opgaver foreligger — henvist til ved Beregning at udjævne de paapegede Uregelmæssigheder.

Forøvrigt er der ved den ovenstaaende Tabel ogsaa den Bemærkning at gjøre, at Aldersgrupperne fra det 40 Aar af er for vide, da en forskjellig Aldersfordeling inden hver Tiaarsgruppe kan bevirke et noksaa forskjelligt Udslag i Henseende til den gennemsnitlige Koefficient for den hele Tiaarsgruppe (jfr Anmærkningerne til den sidste Tabel i Bilag 3).

Jeg har derfor dels ved Hjælp af de i Socialstatistik IV², Tab. 3 specificerede

femaarige Aldersgrupper, der gaar til det 65 Aar, dels med Benyttelse af de i Artillerikaptein Færdens Beregninger meddelte Opgaver for Personer over 65 Aar udført en detailleret Beregning for hver Femaarsgruppe, der findes nærmere forklaret i Bilag 4. Herved er ogsaa foretaget en Udjævning af Invaliditetskoefficienterne for enkelte Aldersklasser, for hvilke en saadan har været anseet paakrævet.

§ 5. De mod den repræsentative Specialstatistik anførte specielle Indvendinger: c) Formodede Mangler ved Livsstillingsrepræsentationen.

Ved de hidtil gennemgaaede Beregninger er det bleven paavist, hvilken Indflydelse den Omstændighed, at de ugifte Mænd og Enker har været noget faatalligt repræsenteret, udøver paa Beregningen. Naar dette Forhold berigtiges efter de nyeste Opgaver over den hele Befolknings Fordeling i ægteskabelig Henseende, bliver den hele Forskjel, at der maa tillægges 3.54 %, i Sammenligning med de i Socialstatistik IV², Tabel 3, S. 32—33 (de næst nederste Linier) beregnede Tal, ved hvilke der er taget fuldt ud Hensyn til Aldersfordelingen.

Det maa imidlertid, forinden vi kan med Tryghed bygge videre paa de i Slutningen af Bilag 4 anførte nye (udjævnede og lidt forhøiede) Invaliditetskoefficienter, endvidere undersøges, hvorvidt der i Henseende til Livsstillingsrepræsentationen paa afgjørende Punkter er saadanne Svagheder, at de kan antages at udøve en væsentlig Indflydelse paa Beregningernes Resultat.

I Hr. Hjorths Betænkning er der i saa Henseende, Side 7—8, anstillet en Del Betragtninger, hvis Vægt vistnok for Størstedelen ophæves ved den Udtalelse (Side 8), at «Frygten for, at den mangelfulde Repræsentation af afgjørende Livsstillingsgrupper skulde føre til for smaa Invalidetal, turde (saaledes) være ugrundet», medens der dog bliver endel Uvished tilbage ved det paafølgende Tillæg, om at «Enkernes og de ugifte Mænds utilstrækkelige Repræsentation i nogen Grad peger i den Retning.» Ligeledes gjenstaar som en Kilde til Uvished de forudgaaende Bemærkninger om, at der i den Gruppe af Livsstillinger, «som spiller den allerstørste Rolle, idet den alene omfatter en Trediedel af samtlige Invalidere», nemlig de offentlig forsørgede, skulde «antagelig mangle omkring 20 Procent» og at «ogsaa en anden af de vægtigste Grupper — Mænd og Kvinder med «Formue og Pension er meget, tilsammentaget over 15 Procent, for knapt repræsenteret» (S. 7). Naar hertil lægges Slutningsbemærkningen i denne Forbindelse, at «forøvrigt heller ikke Sømændene kommer til sin Ret ved den repræsentative Statistik», saa kan det Hovedindtryk, som disse Bemærkninger i det hele efterlader, ikke blive andet end, at Materialet ansees upaalideligt og at det navnlig kunde befrygtes at være misvisende i den Retning, at det beregnede Invalidetal bliver for lidet.

Under disse Omstændigheder har jeg fundet al Opfordring til at underkaste dette Punkt — Livsstillingsrepræsentationen og dens Indflydelse paa Invalidetallet — en nærmere Granskning, som i Detail vil findes udredet i Bilag 5.

Idet jeg henviser til den sammesteds anførte udførlige Begrundelse, hidsættes her alene det Hovedresultat, at dersom man ved Siden af Aldersmomentet ogsaa

lægger Folketællingens Livsstillingsgruppering til Grund for Beregningen, vil man faa et mindre Antal Invalider end efter den Beregning, som alene tager Hensyn til Alderen. Aarsagen til det modsatte Resultat, som Hr. Hjorth synes at være kommen til i dette Stykke, ligger væsentlig deri, at han kun har taget Hensyn til de «Offentlig forsørgede» samt til de Formuende, men ikke tillige til de Privatsørgede, som her spiller en stor Rolle. Dette stemmer vistnok med det i Hr. Hjorths Betænkning S. 7 i en lidt anden Anvendelse opstillede Princip, at der havde været «fuld Røje til i hvert enkelt Tilfælde at vælge det høieste Tal», et Princip, som imidlertid aabenbart maa lede til meget feilagtige Resultater.

I Henseende til den i Slutningen af heromhandlede Afsnit udtalte Opfatning, at «heller ikke Sømændene kommer til sin Ret ved den repræsentative Tælling» henvises ligeledes til det derom i Bilag 5 anførte, hvoraf det vil sees, at heller ikke denne Anke holder Stik, og hvor man vil finde beregnet den forøvrigt ubetydelige Reduktion i Koefficienterne, som maa gjøres, naar man, istedetfor den tilstedeværende Folkemængde lægger den hjemmehørende til Grund for Beregningerne.

§ 6. De norske Invaliditetstal i deres Forhold til de tyske.

Et af de Argumenter, som i den departementale Komites Betænkning stærkest er bleven gjort gjældende mod den repræsentative Socialstatistik, bestaar deri, at man henviser til de meget høiere Invaliditetsforhold, som fremgaar af de tyske Opgaver.

Da der er lagt megen Vægt paa dette Punkt, hidsættes nedenfor en lidt forkortet, men dog alt væsentligt medtagende Gjengivelse af, hvad Hr. Hjorth i sin Betænkning S. 29—30 har anført i saa Henseende. De angaar vistnok nærmest Kapt. Færdens Beregninger, men da Hovedgrundlaget for disse er de Opgaver over Invaliditetsforholdene, som her gennemgaaes, er det selvsagt, at Hr. Hjorths Udtalelser paa det anførte Sted kaster sin Skygge ogsaa over den parlamentariske Kommissions Invaliditetsstatistik i dens Helhed, og at det saaledes vil være nødvendigt i nærværende Forbindelse at undersøge, hvorledes det hermed forholder sig.

Hr. Hjorth udtaler: «Selv om alt andet maatte pege i den gunstige Retning, er i ethvert Fald en Sammenligning med de ved den tyske Invaliditetsforsikring gjorte Erfaringer i høi Grad skikket til at vække Tvil¹⁾»

Den sidste (o: den fra den tyske Invaliditetsforsikrings «Denkschrift» af 1896 hentede) Kurve (for Invaliditetssandsynligheden blandt Mænd) — ligger paa den hele Strækning fra det 40de Aar høiere og i de ældre Aldersklasser, som jo ved Invaliditeten har den største Betydning, endog betydelig høiere end den norske. Der foreligger imidlertid nu Opgaver af senere Dato i «Denkschrift» af 1898/99, som for den tyske Invalidforsikring viser endnu høiere Tal. Her hidsættes Sandsynlighederne for at blive Invalid multiplicerede med 10000.

¹⁾ Udhævelsen: er Hr. Hjorths.

II

Ved Alder.	Efter de tyske Erfaringer af 1898/99.	Efter Færdens Tabel «norsk 1893/94».	Den sidste i Forhold til den første.
25 Aar.	13	27	ca. 2
35 —	26	27	» 1
45 —	62	40	» $\frac{2}{3}$
55 —	175	68	» $\frac{2}{5}$
65 —	530	210	» $\frac{2}{5}$
75 —	1 550	576	» $\frac{2}{5}$
85 —	5 000	1 588	» $\frac{1}{3}$

«Man tage her saamange Forbehold, man vil, angaaende Forskjellen mellem tysk og norsk pensionsberettigende Invaliditet og Forsikringspligt (de norske Gaardbrugere kunde maaske her fortrinsvis tages til Indtægt), det bliver dog umuligt at tro paa Paastanden om, at man skulde befinde sig paa den sikre Side med en Tabel, der fra Alderen omkring 55 Aar og opover udviser en Invaliditet, som ikke er mere end omtrent to Femtedele af den tyske for samme Aldre, ja som omkring 85 Aars Alderen ikke engang er en Tredjedel deraf.»

«Dette tiltrods for, at der i Tyskland har været krævet en højere Grad af Invaliditet for at blive pensionsberettiget og derhos ved forbigaaende Invaliditet en længere Ventetid end foreslaaet for Norge, hvor ovenikjøbet Ulykkesinvaliditeten i større Udstrækning kommer til — og endelig tiltrods for, at i Tyskland Alderdomsforsikring er knyttet til Invalideforsikringen, hvilke Omstændigheder samtlige trækker i Retning af færre pensionsberettigede tyske Invalider. Man kunde alt i alt have været tilbøielig til at vente ringere Invaliditetstal fra Tyskland, men finder istedet, for alle afgjørende Aldre, Tal, som er $2\frac{1}{2}$ Gange saa store som de for Norge gjældende ifølge Kaptein Færdens Tabel.»

Herved er følgende at bemærke:

Den højere Grad af Invaliditet, som kræves i Tyskland, bestaar deri, at Arbeidsevnen skal været reduceret med mindst $66\frac{2}{3}$ %, medens den efter det norske Flertalsforslag kun skulde behøve at være reduceret med mindst 60 %. Nogen Indflydelse udøver dette selvfølgelig. At dernæst Ventetiden i Tyskland er 1 Aar, medens den for Norge er foreslaaet til $\frac{1}{2}$ Aar, kan vel ogsaa indvirke lidt paa Tallene, skjønt der her kun handles om forbigaaende Invaliditet, medens Hovedvægten falder paa Antallet af de stadigt Invalide. Hvad der menes med den om Ulykkesinvaliditet gjorte Bemærkning, er mig ikke klart, men det maa ikke oversees, at de paa Grund af Ulykkestilfælde invalide, forsaavidt de omfattes af Ulykkesforsikringen, ikke er med i den norske Statistik. Omvendt er i Tyskland de, der først har faaet Alderdomspension og derefter blevne invalide, medtagne som invalide, hvorhos det ogsaa maa erindres, at den Bemærkning, at i Tyskland Alderdomsforsikring er knyttet til Invalideforsikring, ialfald ikke har direkte Anvendelse paa Personer under 70 Aar, medmindre den Omstændighed, at man fra nævnte Alder af kan gjøre Regning paa Alderdomspension, maaske kunde afholde enkelte ogsaa under 70 Aar fra at gjøre Krav paa Invalidespension.

Forøvrigt anføres i det oven citerede tyske «Denkschrift», S. 19, at de (efter de seneste Erfaringer) beregnede Invaliditetssandsynligheder, navnlig for de yngre Aars Vedkommende, er noget for høie.

Alt i alt medfører imidlertid de hidtil nævnte Forhold, at man for Tysklands Vedkommende vistnok for saa vidt maatte vente et noget, skjønt ikke synderligt, ringere Invalidetal end for Norge.

Men der er andre Omstændigheder, som drager langt stærkere i den modsatte Retning.

For det første maa det erindres, at der i Tyskland er en forholdsvis langt større Bybefolkning end i Norge. I 1890 stod Forholdet ifølge Sundbärg¹⁾ saa, at af Tysklands Folkemængde boede 45 %, af Norges ikke fuldt 25 % i Byer, (Ifølge det af Dr. Victor Böhmert udgivne Tidsskrift «Volkswohl» for 1 Januar 1903 udgjorde Tysklands Bybefolkning i 1890: 51.4 % og i 1900: 54.3 %, hvorved alle Kommuner med 2 000 Indbyggere og derover er regnet som Bybefolkning). Men hertil kommer den Omstændighed, at Tysklands Landbefolkning for en stor Del bor i Landsbyer, som i Norge vilde stilles i Klasse med Byer. Antagelig vil den tyske Befolkning, Byer og Landdistrikter underet, — da der bl. a. maa tages Hensyn til, at en stor Del af Befolkningen bor i Storbyer, — i heromhandlede Henseende, omtrentlig kunne sidestilles med den norske Bybefolkning, og da fremgaar det af Statistiken, at dette spiller en meget væsentlig Rolle, hvad Invalidetallet angaar. Af den i Bilag 3, S. 21, meddelte Tabel, jfr. § 8, S. 19, viser det sig nemlig, at Invalidetallet, Hensyn taget til Aldersfordelingen, overhovedet er 1.9 Gange saa stor i Byerne som paa Landet, og særskilt for Mænd i Alderen 55 Aar og opover (hvorpaa det i denne Forbindelse kommer an) over 2.1 Gange saa stor²⁾).

En anden Omstændighed, som ogsaa udøver en meget væsentlig Indflydelse paa Invalidetallet i Norge sammenlignet med Tyskland, er den Forskjel, som der maa være mellem Befolkningen i dens Helhed og den af Invalideforsikringen omfattede Del af den tyske Befolkning. Hr. Hjorth har selv nævnt Gaardbrugere.

For nærmere at udrede dette Forhold har jeg i Bilag 6 meddelt en Række af Opgaver og anstillet Beregning angaaende den Indflydelse, som Forskelligheder i Henseende til Livsstilling udøver paa Invaliditetssandsynligheden. Af denne Undersøgelse fremgaar som Hovedresultat, at Invaliditetssandsynligheden blandt Arbejderklassen og den øvrige af den tyske Rigsforsikring omfattede Del af Befolkningen er 32 à 50 % større end blandt Befolkningen overhovedet, forsaavidt angaar Aldersklasserne 50 Aar og derover³⁾).

¹⁾ Grunddragen af Befolkningsläran.

²⁾ Hvis man nemlig paa Grundlag af nævnte Tabel beregner, hvormange Invalidder der, efter samme Koefficienter som for Bygderne, skulde forventes i Byerne, finder man et samlet Antal af 2 914 Mænd og 5 629 Kvinder, altsaa ialt 8 443 istedetfor 5 897 og 10 027 eller tilsammen 15 924, hvilket giver et Forhold af 100:188.6. En tilsvarende paa Socialstatistik IV Tabel 3 A bygget Beregning giver for Byerne et forventet Antal af 589 Invalidder mod et observeret Antal af 1 128, altsaa et Forhold af 100:192. For Mænd 65 Aar og opover er Forholdet 100:216.

³⁾ Jfr. Bilag 6, S. 40, hvoraf det fremgaar, at for Bygder og Byer underet var Forholdet for Mændenes Vedkommende som 100:159; for Byerne alene som 100:132. Hvad Kvinderne angaar, er Opgaverne ufuldstændige.

Naar man indbyrdes forbinder de to ovennævnte Momenter, kommer man til et samlet Resultat, der stemmer med eller ialfald temmelig meget nærmer sig det som saa urimeligt anseede Forhold af 2 : 5. Den kombinerede Beregning viser nemlig efter det laveste Procenttal (1.32×1.9) et Forhold af 2 : 5.02, medens Faktorerne 1.5×1.9 giver Forholdet 2 : 5.7. Derimod giver den direkte Sammenligning af de Procentforhold, der i Bilag 6, S. 39, er anført for Mænd i Bygder og Byer underet (3.03 og 14.69), med de S. 37 anførte Antal Mænd i Gruppe II (713 og 635) 115 forventede Invalidider mod 256 observerede = 200 : 450.

Men hertil kommer endnu et tredie Moment, som yderligere godtgjør, at Sammenligningen med de ved den tyske Rigsforsikring gjorte Erfaringer neppe giver nogen holdbar Grund til at anse de af den norske Invaliditetsstatistik fremgaaende Resultater for at være for lave.

Indskrænker man nemlig Sammenligningen til at omfatte kun norske Byarbeidere med tyske Arbeidere, kan der nævnes adskillige Grunde for den Opfatning, at der blandt de sidste maa være forholdsvis flere Invalidider end blandt de første, naar de forskellige Aldersgrupper sammenholdes hver for sig.

De norske Arbeidere har nemlig antagelig overhovedet ikke et saa slidsomt Arbeide som de tyske, de har ikke saa lang daglig Arbeidstid, deres Arbeide er i Arbeidstiden neppe gennemgaaende saa intenst som de tyske Arbeideres, de arbejder derhos for en ikke liden Del i sundere Arbeidslokaler, man erindre blot hvilken fremtrædende Rolle Sagbrugene og Høvlerierne spiller i vor Fabrikindustri. Der kunde nævnes flere Omstændigheder, bl. a. det i Tyskland hyppigere Søndagsarbeide og større Forbrug af alkoholholdige Drikke; men det anførte tør være tilstrækkeligt til at begrunde den Opfatning, at Invaliditetsresikoen maa antages at gjøre sig stærkere gjældende blandt tyske Arbeidere end blandt norske.

Endelig kan mærkes, at de anførte tyske Invaliditetssandsynligheder gjælder Mænd og Kvinder underet, de norske derimod kun Mænd, jfr. Færden, Tabel 31 og 36. Da nu Invaliditeten er større blandt Kvinder end blandt Mænd, og det navnlig blandt de ugifte Kvinder og Enker, af hvilke endel er med i den tyske Rigsforsikring, maa ogsaa denne Omstændighed bidrage til at forhøje de tyske Tal i Sammenligning med de norske. Jfr. Bilag 2, S. 12.

Tages saaledes ogsaa disse Momenter i Betragtning ved Siden af de to førstnævnte, vil man vistnok finde, at de i Socialstatistik IV² meddelte Opgaver over norske Invaliditetsforhold staar uanfægtet af de tyske Erfaringer, hvilke overhovedet snarere synes at bekræfte deres Rigtighed.

Og dette Resultat bliver ikke afsvækket ved den i Slutningen af Bilag 6 indtagne Udredning af Forholdet mellem den de ved den almindelige tyske Berufszählung af 1882 og de ved den norske repræsentative Statistik tilveiebragte Opgaver over de invalide, idet de sidstnævnte Opgaver viser sig at være ganske anderledes nøiagtige og brugbare for sit Formaal end de førstnævnte.

Mod foranstaaende Argumentation kan der gøres den Indvending, at den for Norges Vedkommende bygger paa Opgaver over det til et bestemt Tidspunkt eksisterende relative Antal af Invalider, medens det, som skulde bringes paa det rene, angaar Invaliditetssandsynligheden, d. v. s. Risikoen for inden Udløbet af et Aar at blive Invalid. Nu er det vistnok ikke sikkert, at det samme Forhold mellem Norge og Tyskland, som maa antages at finde Sted i førstnævnte Henseende, ogsaa gør sig gjældende i Henseende til Invaliditetssandsynligheden. Men det synes dog rimeligt, at saa vil være Tilfældet, ialfald i det væsentlige for de ældre Aldersklassers Vedkommende, som det her er Spørgsmaal om; jfr. Hjorths Bemærkninger S. 32.

§ 7. Forholdet mellem Invalidetallet i 1891 og det sandsynlige Invalidetallet i Aarene 1910—1930: a) forsaavidt det paavirkes af Aldersgrupperingen.

Da det efter hvad der i det foregaaende er udviklet, maa ansees fastslaaet, at de paa Grundlag af Socialstatistik IV² i Bilag 4, jfr. 5, beregnede Invaliditetskoefficienter kan ansees som et væsentlig korrekt Udtryk for Invaliditetsforholdene i Aaret 1894, kan vi nu gaa et Skridt videre og betragte det af Hr. Hjorth reiste Spørgsmaal, om ikke senere indtrædende Forandringer i Henseende til Aldersfordelingen kan tænkes at ville influere paa Invalidetallet i kommende Tider. Thi Hr. Hjorth har Ret, naar han S. 17 fremholder, at Invalidetforholdet alene kan ansees at ville blive konstant, naar «Forholdet mellem de forskellige Aldersklasser til enhver Tid har været nogenlunde konstant.» Da det nu imidlertid ikke kan paaregnes, at dette Forhold holder sig aldeles matematisk konstant, og der derhos navnlig i den sidste Del af forrige Aarhundrede har gjort sig gjældende Omstændigheder, som maa antages at have forrykket den normale Aldersfordeling (jfr. Norges off. Stat. III, No. 284, S. 32 o. fg.), vil det være oplysende for Øiemedet at undersøge, hvorledes Aldersfordelingen sandsynligvis vil stille sig for et tilstrækkelig langt Tidsrum af indeværende Aarhundrede, idet man derved bedst mulig vil kunne bestemme det sandsynlige Gjennemsnitsantal af Invalider.

I denne Hensigt har jeg undersøgt, hvorledes Aldersfordelingen under forskellige Forudsætninger — saavel uheldige som heldige — antagelig vil stille sig i Aarene 1900—1930 og derefter hvad Indflydelse dette Forhold vil udøve paa Invaliditeten.

Befolkningens Aldersfordeling kan nemlig ved Hjælp af Erfaringer fra en Række Folketællinger nogenlunde beregnes fremover indtil Aaret 1930. (At forlange, som Hr. Hjorth synes at gjøre (S. 17), mindst et halvt Aarhundrede, er neppe nødvendigt eller praktisk. I saa Henseende faar en tiaarig Revision (Lovforslagets § 102) holde for).

Den Maade, hvorpaa Aldersfordelingen for Aarene 1910, 1920 og 1930 er beregnet, og det Grundlag, som denne Beregning er bygget paa, er udførlig forklaret i hofølgende Bilag 7, og jeg skal her alene anføre Hovedresultaterne.

Det vil af nævnte Bilag erfares, at de udførte Beregninger bygger paa tre forskellige Forudsætninger, nemlig: 1) en meget stærk og vedholdende Ud- vandring, i Lighed med den, der fandt Sted i det i denne Henseende hidtil uovertrufne Tiaar 1881—1890. At en saadan Udvandningsperiode paany kan gjentage sig, maa man, bl. a. under Hensyn til de to sidste Aars Erfaringer, være forberedt paa, men at en saa stærk Udvandring skulde fortsætte sig med ufor- minsket Styrke i hele tredive Aar, er meget usandsynligt. 2) en forholdsvis liden Udvandring med dermed sammenhængende Befolkningstilvækst af samme Størrelse som den for Aarene 1891—1900. Heller ikke dette kan ansees som sandsynligt, hvorimod 3) den tredie Forudsætning, der gaar ud fra Gjennemsnittet af samtlige Beregninger for Aarene 1865—1900, i hvilke der findes to forholds- vis stærke Udvandningsperioder med mellemliggende Aar af noget ringere Ud- vandring, tør have størst Sandsynlighed for sig.

Efter disse Beregninger skulde den samlede Folkemængde i Aarene 1910, 1920 og 1930 antages at ville udgjøre som følger:

	Beregning No. 1. (Stærk Udvandring.)	Beregning No. 2. (Liden Udvandring.)	Beregning No. 3. (Middels Udvandring.)
1910	2 277 938	2 475 857	2 378 610
1920	2 339 683	2 717 273	2 529 130
1930	2 424 144	2 960 718	2 690 068
Forøgelsen skulde saaledes blive:			
1900—1910 . . .	41 396	239 315	142 068
1910—1920 . . .	61 745	241 416	150 520
1920—1930 . . .	84 461	243 445	160 938
Heraf: Mænd:			
1900—1910 . . .	7 226	117 315	64 293
1910—1920 . . .	20 302	118 884	69 614
1920—1930 . . .	34 667	120 087	76 022
Kvinder:			
1900—1910 . . .	34 170	122 000	77 775
1910—1920 . . .	41 443	122 532	80 906
1920—1930 . . .	49 794	123 358	84 916
Procentvis Forøgelse i Tiaarene			
1900—1910 . . .	1.9	10.7	6.4
1910—1920 . . .	2.7	9.8	6.3
1920—1930 . . .	3.6	9.0	6.4

Man vil heraf se, at de udførte Beregninger for det hele Tidsrum 1900—1930 viser en gennemsnitlig Tilvæxt pr. 10 Aar af 2.7 Procent under Forudsætning af stadig og stærk Udvandring, af 9.8 Procent under den modsatte Forudsætning og af 6.4 Procent under Forudsætning af en middelsstor Udvandring. De Variationer, som viser sig mellem de enkelte Tiaar, hidrører fra de til enhver Tid stedfindende Ujævnheder i Aldersgruppernes Fordeling og spiller i denne For- bindelse ingen væsentlig Rolle.

Af de i vedkommende Tabelbilag (7, S. 51—52) meddelte Oplysninger om Procentforholdet for de større Aldersgrupper fremgaar nedenstaaende Gjennemsnitsforhold for Aarene 1910—1930 mellem de to Hovedgrupper af Befolkningen, hvoraf fornemmelig Forholdet mellem Antallet af Invalider og den mest arbejdsdygtige Del af Befolkningen beror.

Forskjellige Forudsætninger angaaende Folkemængdens Udviklingsgang:	Pr. 100 Mænd af alle Aldre:			Pr. 100 Kvinder af alle Aldre:		
	30—45 Aar.	45—60 Aar.	60 Aar og over.	30—45 Aar.	45—60 Aar.	60 Aar og over.
1. Stærk Udvandring . .	15.43	11.94	10.47	17.50	13.31	11.88
2. Liden —»— . .	17.48	12.23	9.72	18.08	13.11	11.32
3. Middels —»— . .	16.69	11.95	9.88	17.95	13.12	11.40

Allerede disse Opgaver viser, at en stærk Udvandring paa en dobbelt Maade virker uheldigt paa det heromhandlede Forhold, nemlig ved at nedsætte det Procentforhold, der falder paa de mest produktive Aldersgrupper, og forhøje det relative Antal af Invalider i Forhold til den hele Befolkning. Hertil kommer endnu et tredje Moment, nemlig at Forholdet mellem Mænd og Kvinder forskyves.

Til Oplysning herom hidsættes følgende Oversigt over den for Aarene 1890—1900 konstaterede og for Aarene 1900—1930 beregnede Udviklingsgang i saa Henseende.

For hvert 100 af den hjemmehørende Folkemængde var der eller skulde der være:

	Af Mandkjøn.	Af Kvindekjøn.
1890	48.23	51.77
1900	48.34	51.66
Derefter sandsynligvis:		
1910	48.16	51.84
1920	48.04	51.96
1930	48.00	52.00
Men i Tilfælde af stadig stærk Udvandring:		
1910	47.78	52.22
1920	47.39	52.61
1930	47.17	52.83
Og i Tilfælde af ringe Ud- vandring:		
1910	48.41	51.59
1920	48.48	51.52
1930	48.55	51.45

Ved disse Beregninger maa dog tilføies, at de sandsynligvis betegner Ydergrænserne for de Svingninger i Hensende til Folkemængdens Sammensætning, som der kan blive Spørgsmaal om. Thi Erfaring viser, at der i Samfundslegemet er en iboende Kraft, som for nogen Del reagerer mod de Ligevægtsforholdet forstyrrende Momenter og derfor f. Ex. i nogen Grad modvirker de umiddelbare Følger af en stærk Udvandring.

Denne Omstændighed bør have i Erindring ogsaa ved de Beregninger, som paa Grundlag af de omhandlede Opgaver over Befolkningens Aldersfordeling er bleven anstillet angaaende det paaregnelige Antal Invalider i Aarene 1910, 1920 og 1930 og som jeg nu skal gjøre Rede for.

Beregningerne er, som det nærmere vil sees af Bilag 8, udført for hver femaarige Aldersgruppe og med Anvendelse af de for 1894 beregnede nye Invaliditetskoefficienter (Bilag 4 og 5). For den Aldersfordeling, der maa ansees som den sandsynligste, er Invalidetallet beregnet for hvert af de anførte Aar, hvori- mod Beregningen for den Aldersfordeling, der er opstillet under Forudsætning af a) en stærk Udvandring og b) en ringe Udvandring, kun er udført for Aaret 1930.

For at vise, hvorledes disse Beregninger stiller sig i Sammenligning med det Antal Invalider, der er beregnet i Bilag 3 paa Grundlag af den tilstedeværende Folkemængde i 1891, nemlig tilsammen 54 303, maa dette Antal forhøies med 68, svarende til det Antal Invalider, der ifølge hvad der er forklaret i Slutningen af Bilag 5 skulde falde paa de fraværende Sømænd. Dernæst er det beregnede Antal Invalider bleven reduceret saaledes, at de for alle Aar svarer til en Folkemængde af 2 Millioner, og da det ved Siden heraf vil være af Interesse at se, hvorledes Invalidetallet i de heromhandlede Aar stiller sig til den mest produktive Del af Folkemængden, er det ligeledes beregnet, hvormange Invalider der — fremdeles efter de for 1894 konstaterede Koefficienter — skulde svare til 1 Million Personer i Alderen 25—60 og 15—60 Aar.

Resultatet af denne Beregning viser følgende relative Antal Invalider:

Aar.	Pr. 2 Millioner Indbyggere af alle Aldre.	Pr. Million Indbyggere i Alderen:	
		25—60 Aar.	15—60 Aar.
1891	54 260	74 572	50 868
Og sandsynligvis:			
1910	57 923	78 966	52 459
1920	56 628	75 819	51 695
1930	57 774	77 456	52 172
Men i Tilfælde af stærk Udvandring:			
1930	60 705	85 880	56 975
Og i Tilfælde af ringe Udvandring:			
1930	57 579	74 805	50 933

Det vil heraf sees, at det relative Antal Invalider i Forhold til den hele Folkemængde sandsynligvis vil forøges fra 54 260 i 1891 til 57 442 i Gjennemsnit for Aarene 1910—1930, alt beregnet for en Befolkning af 2 Millioner. Dette vil sige en Forøgelse af 6 %. I Tilfælde af stærk Udvandring gennem det hele Tidsrum vil Tallet forøges til 60 705 i 1930.

Aarsagen til denne ugunstige Vending er tildels at tilskrive den Omstændighed, at Antallet af ældre Folk, paa Grund af den siden 1814 indtraadte stærke Forøgelse af Folkemængden, endnu i 1891 var svagt repræsenteret i Forhold til den yngre Slægt, medens i indeværende Aarhundrede et mere normalt Ligevægtsforhold mellem de forskellige Aldersgrupper er indtraadt. Ligevægtsforholdet er imidlertid i nogen Grad bleven forrykket ved den navnlig siden 1865 optrædende Udvandring, der i det hele har virket til at formindske navnlig de yngre Aldersklasser i Forhold til de ældre. Jo stærkere Udvandring, desto mere vil dette gjøre sig gjældende i heromhandlede Henseende.

Ogsaa Forholdet mellem Antallet af Invalider og den mest produktive Del af Befolkningen vil sandsynligvis stille sig ugunstigere i indeværende Aarhundrede, end det gjorde i 1891. Dog vil Forskjellen her ikke blive saa stor, som i Forhold til den samlede Folkemængde. For hver Million Personer i Alderen 25—60 Aar skulde der nemlig i Gjennemsnit for Aarene 1810 til 1830 sandsynligvis være 77 414 Invalider af alle Aldre mod 74 572 i 1891, hvilket viser en Forøgelse i det relative Antal af 3.8 Procent.

§ 8. Forholdet mellem Invalidetallet i 1891 og det sandsynlige Invalidetal i 1910—1930: b) forsaavidt det paavirkes af Bybefolkningens Væxt i Forbindelse med Aldersgrupperingen.

Om Virkningen af Tilstrømningen fra Land til By har Hr. Hjorth i sine Bemærkninger S. 15 anstillet endel Beregninger, som gaar ud paa at vise, at man paa Grund af Bybefolkningens stærkere Væxt maa vente en i lange Aarrækker fortsat og stadig Stigen af Invalidetallet. Det antydes sammesteds, at Fordelingen mellem Aldersklasserne i By og Bygd kunde øve Indflydelse paa nævnte Forhold; men nogen Beregning er i saa Henseende ikke bleven anstillet.

For nærmere at undersøge, hvad Indflydelse Bybefolkningens Væxt sammenholdt med Aldersgrupperingen mellem By og Land kan antages at ville udøve paa Invalidetallet, er der i Bilag 9 meddelt Oplysninger om Bybefolkningens Procentandel af Rigets Folkemængde og dette Forholds Stigen i Aarene 1801—1900, og derefter opgjort en Sandsynlighedsberegning over, hvorledes samme Forhold vil stille sig i Aarene 1910—1930. Dernæst er der i Bilag 10 bleven anstillet en Beregning over, hvorledes Byernes Procentandel i Rigets Folkemængde har stillet sig for hver tiaarige Aldersklasse ifølge de siden 1801 afholdte Folketællinger, hvorhos der er tilføiet Resultatet af en tilsvarende Beregning ogsaa for femaarige Aldersgrupper for Aarene 1891 og 1900.

Paa Grundlag af disse udførlige Beregninger er det videre i Bilag 11 under-

søgt, hvilken Indflydelse Bybefolkningens sandsynlige fortsatte Væxt kan antages at udøve paa Invaliditetsforholdet.

Ifølge det sidstnævnte Bilag skulde Antallet af Invalider: a) beregnet efter Bybefolkningens almindelige Tilvæxt og b) tillige beregnet efter den sandsynlige Aldersgruppering i Aarene 1910—1930, — under Forudsætning af konstante Invaliditetskoefficienter i Byer og Bygder, — stille sig som følger for hver Million Indbyggere:

Aar.	a) uden Hensyn til Alders- grupperingen	b) Hensyn taget til Alders- grupperingen.
1891	27 128	27 128
1900	27 489	29 682
1910	27 937	30 514
1920	28 498	30 867
1930	29 087	32 512

Det viser sig saaledes, at Bybefolkningens Tilvæxt, som af Hr. Hjorth antaget, bidrager til at forøge det relative Antal af Invalider (a), og at dette i forstærket Grad gør sig gjældende, naar Aldersgrupperingen tages i Betragtning (b).

Denne sidste Beregning kan synes at give et overraskende høit Resultat, idet den for det hele Tidsrum af 40 Aar viser en Stigning i det relative Tal af 19.8 Procent, naar Hensyn tages til Aldersgrupperingen, men kun af 7.2 Procent, naar Beregningen foretages uden Hensyn til denne. Aarsagen til den betydelige Forskjel mellem Resultatet af Beregningerne a og b er en dobbelt, nemlig for det første, at Bybefolkningens Aldersgruppering maa antages at gaa i samme Retning som for Rigets Folkemængde i det hele, idet Antallet af de ældre vil stige mere end Antallet af de yngre, jfr. S. 17. Men dernæst kommer der den særskilte Omstændighed til, at Invalidkoefficienterne i Byerne navnlig for de ældre Aldersgruppers Vedkommende stiller sig høiere end i Landdistrikterne. Hvis man nemlig paa Grundlag af den i Bilag 3, S. 21 meddelte Tabel beregner det Antal Invalider, som skulde forventes i Byerne, efter de for Bygderne anførte Koefficienter, vil man finde følgende Forhold mellem det forventede og det efter Observationer beregnede Antal Invalider i Byerne:

	a) Forventet Antal.	b) Observeret Antal.	a : b.
Mænd:			
Under 65 Aar	1 155	2 104	100 : 182
65 Aar og over	1 752	3 782	100 : 216
Kvinder:			
Under 65 Aar	2 024	3 555	100 : 176
65 Aar og over	3 500	6 465	100 : 185

Den dobbelte Virkning af den forskellige Aldersgruppering i 1930 sammenlignet med 1891 maa imidlertid antages at ville ophøre i de efterfølgende Aar,

da de exceptionelle Omstændigheder, som i 1891 og nærmest paafølgende Aar gjorde sig gjældende i Henseende til Forholdet mellem Unge og Gamle, ikke længere vil være tilstede. Man vil ogsaa bemærke, at det største Sprang i heromhandlede Henseende er mellem Aarene 1891 og 1900.

§ 9. Andre Omstændigheder, der kan antages at influere paa Invalidetallet.

De forangaaende Undersøgelser har gaaet ud paa saa nøiagtigt som muligt at bestemme den Indflydelse, som de i samme særskilt fremhævede Momenter — ægteskabelig Stilling, Livsstilling, Aldersforhold og Bybefolkningens Væxt — efter den sandsynlige Udvikling vil udøve paa det gennemsnitlige Antal af Invaliditer. Resultatet af de i Anledning heraf anstillede Beregninger er, at disse Momenter — under Forudsætning af, at alle øvrige Omstændigheder, som kan antages at influere paa Invalidetallet, forbliver uforandrede — skulde bringe dette op fra 27 128 pr. Million Indbyggere i 1891 til 32 512 pr. Million Indbyggere i 1930, en Forøgelse, der svarer til gennemsnitlig 0.46 Procent aarlig.

Det anførte Resultat beror imidlertid paa en Forudsætning, som neppe kan antages at ville holde Stik, idet tvertimod forskellige Forhold, der er af væsentlig Betydning for Invalidetallet, maa antages at ville undergaa Forandring.

Blandt disse Forhold skal jeg her ikke omhandle den Indvirkning, som man kan tænke sig vil blive en Følge af selve Indførelsen af en Folkeforsikring, og de specielle Lovbestemmelser samt den administrative Praxis, som dermed vil være forbunden. Spørgsmaalet herom ligger udenfor Sagens statistiske Side og vil blive behandlet andetsteds, hvorfor jeg i denne Forbindelse alene skal bemærke, at baade Loven selv og dens Praxis nødvendigvis maa indrettes saaledes, at simuleret Invaliditet ialfald saa meget som muligt kan undgaaes.

Idet altsaa de Spørgsmaal, som knytter sig til denne Side af Sagen, forbigaaes, skal jeg her paapege forskellige i Udviklingens Medfør liggende Omstændigheder, der efter al Sandsynlighed vil medføre en Formindskelse i det Invalidetal, som ovenfor er beregnet efter de der specielt nævnte Momenter.

I denne Henseende kan der først henpeges paa den Udvikling, som Dødelighedsforholdene under Bybefolkningens fortsatte Væxt hidtil har vist. Ihvorvel man nemlig ikke uden videre kan overføre de Resultater, som viser sig med Hensyn til Dødelighedsforholdene, paa Invaliditetsforholdene, saa er der mellem begge saameget Slægtskab, at Erfaringer fra det ene Omraade kan tjene til Veiledning med Hensyn til det andet. Man bør her, navnlig ved Bedømmelsen af den Sandsynlighedsberegning, som i forangaaende § (jfr. Bilag 9—11) er anstillet angaaende den Indflydelse, som Bybefolkningens Væxt skulde have paa Invalidetallet, lægge Mærke til, at ikke alene Invaliditetsforholdene, men ogsaa Dødelighedsforholdene stiller sig væsentlig ugunstigere i Byerne end i Riget overhovedet, om end Forskjellen er mindre i Henseende til Dødelighed end i Henseende til Invaliditet. Som Følge heraf skulde man antage, at Byernes for-

holdsvis stærke Tilvæxt havde bevirket, at den gennemsnitlige Dødelighed i Riget overhovedet var steget.

Istedet derfor har det modsatte været Tilfældet, hvilket viser, at Slutningen fra Bybefolkningens Væxt til Invalidetallets relative Forøgelse er meget problematisk.

Til nærmere Belysning af dette Forhold hidsættes omstaaende Beregning, der — med Udgangspunkt fra de i Aarene 1846—1855 stedfindende Dødelighedsprocenter særskilt for Bygder og Byer — viser, hvilket Antal Dødsfald der, under Forudsætning af, at disse Dødelighedsprocenter havde holdt sig uforandret, skulde forventes i de følgende Aar, — altsaa netop den samme Forudsætning, som ligger til Grund for den i § 8 omhandlede Beregning angaaende det sandsynlige Invaliditetstal.

Beregning over det Antal Dødsfald, der efter Dødelighedsprocenterne i Bygder og Byer for Aarene 1846—1855 skulde forventes i de følgende Aar.

Aar ¹⁾ .	Folkemængde.			Forventet aarligt Antal Døde efter en Dødelighedsprocent af 1.72 i Bygder og 2.40 i Byer.			Virkeligt Antal Døde i Riget.
	Bygder.	Byer.	Riget.	Bygder.	Byer.	Riget.	
1846—1855	1 223 000	180 000	1 403 000	21 036	4 320	25 356	25 326
1856—1865	1 368 000	230 000	1 598 000	23 530	5 520	29 050	28 314
1866—1875	1 431 000	315 000	1 746 000	24 613	7 560	32 173	30 508
1876—1885	1 494 000	405 000	1 899 000	25 697	9 720	35 417	31 889
1886—1890	1 532 700	441 800	1 974 500	26 362	10 603	36 965	33 416
1891—1895	1 531 900	488 600	2 020 500	26 349	11 726	38 075	34 017
1896—1900	1 568 700	572 800	2 141 500	26 982	13 747	40 729	33 630

Den gennemsnitlige Dødelighedsprocent for Riget skulde altsaa, naar man gaar ud fra konstante Procenter for Bygder og Byer, være steget fra 1.807 i Tiaaret 1846—1855 til:

1.818 i Aarene 1856—1865, men udgjorde i Virkeligheden 1.772	
1.843 - — 1866—1875, —»— —»— 1.747	
1.865 - — 1876—1885, —»— —»— 1.679	
1.872 - — 1886—1890, —»— —»— 1.692	
1.884 - — 1891—1895, —»— —»— 1.684	
1.902 - — 1896—1900, —»— —»— 1.571	

¹⁾ For Aarene 1846—1885 er Opgaverne hentede fra Norges off. Stat. III No. 106 S. 135. De angaar indtil 1875 den hjemmehørende Folkemængde, derefter den tilstedeværende. For Aarene 1886—1900 er Folkemængden beregnet efter Gennemsnit af Opgaver over den tilstedeværende Folkemængde i hvert Aar.

Udviklingsgangen har i dette Forhold saaledes været netop den omvendte af den Stigning, som Hr. Hjorth i Henseende til Invaliditeten har ment, at man maatte gjøre Regning paa. Vistnok har gennem hele det omhandlede Tidsrum Byernes Dødelighed været større end Landdistrikternes, saa en større Dødelighed skulde være at forvente for Riget, naar man ene og alene tager Byernes Væxt i Betragtning; men den forsaavidt ugunstige Udvikling er bleven mere end opveiet af andre Omstændigheder, der har virket i den modsatte Retning saavel i Landdistrikterne som især i Byerne¹⁾. Blandt disse Omstændigheder maa det vistnok antages, at forbedrede hygieniske Forhold spiller en særlig fremtrædende Rolle, men dernæst ogsaa økonomiske Fremskridt og en Række andre Forhold, som det vilde føre for langt her nærmere at undersøge.

Men det bør her lægges Mærke til, at de hygieniske Forhold utvivlsomt øver en væsentlig Indflydelse ogsaa paa Invaliditetsforholdene, saa at den stadig fortsatte Fremgang i denne Henseende tør haabes at ville give sig et Udslag i Formindskelse af Invaliditeten, ligesom det er paatageligt, at den har bevirket en Formindskelse i Dødeligheden. Overhovedet synes der at være adskillig Grund til at antage, at det for en væsentlig Del er de samme eller ligeartede nedbrydende Kræfter, der i endel Tilfælde fremkalder en tidlig Død og i andre en tidlig Invaliditet. Følgelig synes det berettiget af de Erfaringer, som man har angaaende den almindelige Dødeligheds Aftagen i det hele Rige, at slutte, at en lignende Udvikling ogsaa har gjort sig gjældende og fremdeles vil gjøre sig gjældende i Henseende til Invaliditeten.

Det er en bekjendt Sag, at Barsedødeligheden er aftaget i en betydelig Grad i vort Land og, da denne spiller en stor Rolle med Hensyn til den gennemsnitlige Dødelighedsprocent, kan mod det her anførte tænkes gjort den Indvending, at den gunstige Udvikling væsentlig beror paa en aftagende Barsedødelighed. En saadan Indvending vilde imidlertid ikke være grundet; thi det er godtgjort ved anstillede Beregninger, at Dødeligheden er formindsket i alle Aldersklasser undtagen de, der ligger mellem det 10de og 30te Aar (og tildels 90—100 Aar). Særskilt kan der paavises en væsentlig Aftagen i Dødelighedsprocenterne for de Aldersklasser, der er af størst Betydning for Invaliditetsforholdene.

Det aarlige Antal Døde pr. 100 i nedenstaaende Aldersklasser levende Personer udgjorde nemlig ifølge Norges off. Stat. III No. 304 S. XXII:

	0—10.	10—20.	20—30.	30—40.	40—50.	50—60.	60—70.	70—80.	80—90.	90—100.
Mænd:										
1821—1850 . .	2.99	0.46	0.83	0.97	1.38	2.22	4.07	8.65	17.38	30.70
1851—1890 . .	2.66	0.51	0.90	0.85	1.10	1.73	3.40	7.67	17.13	32.46
Kvinder:										
1821—1850 . .	2.63	0.43	0.63	0.90	1.16	1.72	3.53	7.97	17.30	32.15
1851—1890 . .	2.39	0.47	0.65	0.85	0.99	1.43	2.96	6.93	15.66	30.77

¹⁾ For det hele Rige skulde man efter de konstante Dødelighedsprocenter (1.72 for Bygder og 2.40 for Byer) have ventet, at Dødeligheden overhovedet var steget fra 1.807 % i 1846—1855 til 1.902 % i 1896—1900. Istedet derfor er den sunket til 1.571. En betydelig Formindskelse i Dødeligheden har ligeledes fundet Sted gennem hele det foregaaende og i det næstforegaaende

Den Slutning, at Bybefolkningens stærkere Væxt skulde medføre ugunstigere Dødelighedsforhold, viser sig saaledes ogsaa her uholdbar, og det er derfor sandsynligt, at det samme ogsaa kan gjælde for Invaliditetsforholdenes Vedkommende.

Hr. Hjorth har S. 42 omtalt de sanitære Forholds Forbedring, men mener, at de vil virke, ikke til Formindskelse af Invaliditeten, men til en forlænget Pensionstid og følgelig til at forøge det gennemsnitlige Antal af Invalidider. «Lægekunstens og Hygienens Fremskridt vil forlænge Livet hos mange svage Personer, som istedetfor at bukke under for en snarlig Død tidligere eller senere maa yde sin Kontingent til Invalidernes Skare» o. s. v.

Det er vel muligt, at de noget gunstigere og dermed livsforlængende Kaar, hvorunder Fremtidens eventuelle Pensionister vil leve sammenlignet med Fortidens Fattiglemmer, for nogen Del vil have den nævnte Virkning. Forsaavidt Invaliditeten har sin Grund i Sindssygdom, synes dette at maatte antages, jfr. en Afhandling af Medicinaldirektør Holmboe i Norsk Magazin for Lægevidenskab 1898 S. 935. Men at gaa ud fra, at de sanitære Forholds Forbedring og Lægekunstens Fremskridt skulde indskrænke sig dertil og ikke meget mere øve en gunstig Virkning i Retning af at formindske Invaliditetssandsynligheden, synes mig at være en meget ensidig Betragtningssmaade.

Ved Siden af de Almenbetragtninger, som i dette Forhold kan gjøres gjældende og som synes overhovedet at føre til, at de hygieniske Fremskridt tør have vel saa megen Virkning i forebyggende Retning paa de Friske som til at forlænge Levetiden for dem, hvis Helbred allerede har lidt et alvorligt Knæk, kan der paapeges en Række af Foranstaltninger, som direkte maa antages at have modvirket Indtrædelsen af Invaliditet, og som ved det fortsatte Arbejde i samme Retning, som i Fremtiden kan paaregnes, maa forventes fremdeles at ville indskrænke Antallet af Invalidider.

Her kan saaledes nævnes den nyere Lovgivning, der forbyder Anvendelse af Børn under en vis Alder til Fabrikarbejde og indskrænker Arbejdstiden for Børn samt for unge Mennesker indtil det 18de Aar. Endvidere Forbudet mod, at Kvinder anvendes til Arbejde i en vis Tid efter deres Nedkomst. Fremdeles Lovgivningens Bestemmelser om Indskrænkning af Natarbejde og Søndagsarbejde, dens Paabud om Indførelse af forskellige sanitære Foranstaltninger i Arbejdslokaler med dertil hørende Fabriktilsyn. Alt dette maa jo antages direkte at modvirke Invaliditeten og ved at udsætte dennes Indtræden formindske Antallet af Invalidider.

Aarhundrede, saa langt Opgaverne rækker tilbage, nemlig fra 1736 af (Tabeller vedkommende Folkemængdens Bevægelse 1856—1865 S. XVII og vedkommende 1866—1885 (No. 106) S. 88). Særskilte Dødelighedsprocenter for Bygder og Byer er beregnet fra 1846 af (se sidstnævnte Værk S. 135) og udgjorde:

	1846—1855.	1856—1865.	1866—1875.	1876—1885.	1886—1890.	1891—1895.	1896—1900.
Bygder	1.718	1.698	1.660	1.608	1.609	1.621	1.516
Byer ..	2.399	2.217	2.142	1.938	1.982	1.881	1.719

I Virkeligheden er Dødeligheden bleven formindsket i et lidt stærkere Forhold, end disse Beregninger viser, se Norges officielle Statistik III No. 106 S. 88.

Ved Siden af Lovgivningens Paabud er der en paatagelig Fremgang i Henseende til frivillige Foranstaltninger i samme Retning fra Arbeidsgiveres Side samtidig med stigende Krav derom fra Arbeidere og Fagforeninger.

Fremdeles Forbedringer i Henseende til Boligernes og Arbeidslokalernes hygieniske Indretning (hvorunder kan nævnes Indretning af særskilte Spiserum) samt med Hensyn til Klædedragt og Ernæring m. m.

Disse Momenter gaar det ved Bedømmelsen af Invaliditetsforholdenes sandsynlige Udvikling i kommende Tider ikke an at overse, ligesaa lidt som de Momenter, der drager i den modsatte Retning.

Efter hvad Medicinaldirektøren under en mundtlig Konference har meddelt mig, kan Forholdet i Almindelighed betegnes saa, at de kurative Foranstaltninger maa antages hovedsagelig at virke i den Retning, at Patienternes Livstid forlænges, og altsaa Antallet af de Invalide tiltager, skjønt de ogsaa i endel Tilfælde bevirker Helbredelse. Alle prophylaktiske Foranstaltninger derimod virker væsentlig til at forebygge Sygdom og Invaliditet. Som karakteristiske Exempler i denne Retning kan nævnes Foranstaltningerne mod den spedalske Sygdom, som det væsentlig skyldes, at Antallet af de Spedalske er gaaet ned fra 2 833 eller, maaske rettere, henved 3 000 i 1856 til 577 ved Udgangen af 1900. Fremdeles tør man haabe gode Resultater af de prophylaktiske Foranstaltninger mod Tuberkulose (se forøvrigt herom de nedenfor meddelte Oplysninger om de i Tyskland gjorte Erfaringer.)

Det bør i denne Forbindelse erindres, at de Personer, der ved Tællingen i 1895 fandtes at være Invalidere, for en stor Del var blevne dette adskillige Aar før. Af 1304 Mænd, der ifølge Socialstat. IV Tabel 43 var invalide ved Udgangen af 1894, var 485 invalide allerede i 1889 og 220 i 1884, og af 1919 invalide Kvinder henholdsvis 717 og 332, hvilket viser et Procentforhold af 37.2 og 16.9 for Mænd og 37.4 og 17.3 for Kvinder. Men disse Procenttal maatte formentlig forhøies adskilligt, hvis de skulde udtrykke den Indflydelse, som de i Ottiaarene bestaaende Forhold har udøvet paa Invalidetallet i 1894. Thi det maa vistnok forudsættes, at de Aarsager, der har hidført saadan Invaliditet, der ikke hidrører fra Ulykkestilfælde, for en væsentlig Del er at henføre til en Tid, der ligger længere tilbage end de Aar, i hvilke Invaliditeten indtraadte.

I Betragtning heraf maa det antages, at af de Foranstaltninger, der i sin Almindelighed virker til at modarbejde Invaliditet, ikke alene de, der er indførte eller indføres efter 1894, men ogsaa de, der er indførte før 1894, vil virke til at formindske Antallet af Invalidere i de følgende Aar.

Spørgsmaalet om, hvorledes Invaliditetsforholdene vil komme til at udvikle sig, er i det hele meget kompliceret, og det er derfor nødvendigt at holde sig bedst mulig *à jour* med Udviklingen for ikke at feile til den ene eller anden Side.

Den bedste Maalestok, der for Tiden staar til Raadighed i saa Henseende, er antagelig de Erfaringer, man har angaaende Mortalitetsforholdenes Udvikling og disse peger overhovedet i Retning af Fremskridt.

At overse Betydningen af disse og derimod til Støtte for den Opfatning, at

Invalidetallet vil stige, at fremhæve den uvæsentlige og paa usikkert Grundlag byggede Iagttagelse, at Dødeligheden i Alderen over 85 Aar har vist Stigning fra 1871/1880 til 1881/1890 (Hjorths Betænkning S. 42), er lidet rimeligt.

Som et Vidnesbyrd om, at vort Folks Legemskraft er i Fremgang, kan bl. a. anføres, at de værnepligtige Rekruters Legemshøide viser sig at være i Stigende. Efter Oplysninger, som velvillig er bleven mig meddelt af Sanitetsmajor Arbo, var Rekruternes gennemsnitlige Høide i Aarene 1878—1887: 168.8 cm. og 1888—1897: 169.9 cm., deraf i de fire sidste Aar 170 à 171 cm. Ifølge en i Norsk Magazin for Lægevidenskab 1895 S. 503 indtagen Afhandling af den samme Forfatter var Antallet af Undermaalere i Aarene 1880—1884 gennemsnitlig 2.14 Procent, i Aarene 1890—1893 derimod alene 1.44 Procent. Det kan i denne Forbindelse nævnes, at vor Rekruteringsstatistik indeholder adskillige Oplysninger om Antallet af dem, der ansaaes udygtige til Militærtjeneste, samt om de forskellige Legemsfeil, der har bevirket dette — Oplysninger af stor Værdi for det heromhandlede Spørgsmaal, navnlig hvis man tillige kunde faa Opgaver over Rekruternes Brystomfang. Disse Oplysninger har imidlertid ikke ved nærværende Anledning kunnet benyttes, da de ikke foreligger i en saadan bearbejdet Form, at de dertil har egnet sig.

Imidlertid gaar de Oplysninger, der allerede har kunnet meddeles angaaende Rekruternes legemlige Forfatning i samme Retning som Mortalitetsstatistiken, nemlig at der trods de Forhold, som kunde antages at bevirke en Tilbagegang, tvertom kan paavises Fremskridt, og man synes derfor berettiget til at antage, at en saadan ogsaa har gjort sig og fremdeles vil gjøre sig gjældende paa det beslægtede Omraade, hvormed vi her beskæftiger os.

I ethvert Fald kan det ikke andet end give et skjævt Indtryk af de virkelige Forhold, at tage fuldt ud Hensyn til alle de Omstændigheder, som trækker i Retning af Forhøielse af Invaliditetstallene, og intet Hensyn til de Omstændigheder, der drager i den modsatte Retning — en Feil, som Hr. Hjorths og den departementale Komités Betænkning ikke kan siges at være fri for.

Da Tuberkulose er en af de mere fremtrædende specielle Aarsager til Invaliditet (jfr. Socialstat. IV Tab. 44), vil det i denne Forbindelse være af Interesse at hidsætte nogle Meddelelser om Resultaterne af den ved den tyske Rigsforsikrings Foranstaltning indførte Sanatoriebehandling af Tuberkulosepatienter. Til Oplysning herom meddeles efter den nylig udgivne «Betænkning fra (den danske) Kommission angaaende Foranstaltninger til Bekjæmpelsen af Tuberkulosen», Kjøbenhavn 1902, S. 188—190, følgende Uddrag af det af Kommissionens Medlem, Skibslæge i Marinen Rørdam, forfattede Afsnit: «Kampen mod Tuberkulosen i Tyskland og tyske Folkesanatorier»:

«Resultaterne af Sanatoriebehandlingen kan ikke alene maales efter det Antal Patienter, som vender helbredede hjem efter Kuren; men ogsaa de mange, som

delvis gjenvinder deres Arbeidsevne, maa tages med i Betragtning, og dernæst maa beregnes, at hver Patient, der helbredes, er en mulig Smittekilde mindre, og Patienterne paa Sanatoriet lære Hygiene og Renlighed med sig selv og deres Opspyt, en Lærdom, de tage med sig hjem og ofte sprede til vide Kredse. — — — — Tuberkulosen har i de fleste civiliserede Stater i de senere Aar paa Grund af forbedrede hygieniske og sociale Forhold i det hele været i Tilbagegang.

Hvad angaar Resultatet af Behandlingen ved de tyske Folkesanatorier, der forøvrigt ikke har været lang Tid i Virksomhed, da har man saavidt muligt søgt at kontrollere det ved efter Udskrivningen at have Opsyn med Patienterne og undersøge, om Helbredelsen holder sig.

Paa Tuberkulosekongressen i Berlin 1899 oplystes det, at af 2 259 i det hele fra de tyske Sanatorier udskrevne Patienter blev 72.2 udskrevne som erhvervsdygtige. Dermed stemte ogsaa den i samme Anledning af det tyske Rigsforsikringsembede udarbejdede Statistik overens, nemlig at af 8 200 i Aarene 1897 og 1898 i lukkede Helbredelsesanstalter behandlede forsikringspligtige Mænd og Kvinder blev der hos 71 Procent opnaaet et saadant Resultat, at der ikke behøvede at gives Understøttelse fra Invalideforsikringen paa Grund af Erhvervsudygtighed.

Efter Beretninger fra Sanatorierne om Resultaterne af Behandling i Aaret 1901 stiller dette sig endnu gunstigere, væsentlig fordi Patienterne optoges paa Sanatorierne i et tidligere Stadium af Sygdommen. — — — —

«Disse saa overordentlig glimrende Resultater (for flere Sanatorier over 80 %) kan dog ei tilskrives Sanatoriebehandlingen alene. For det første kommer endel Patienter sig ogsaa uden Sanatoriebehandling, dernæst har man lagt megen Vægt paa at faa Patienter i allerførste Stadium af Sygdommen, og i dette Stadium var en stor Del af Patienterne erhvervsdygtige allerede inden deres Optagelse paa Sanatoriet, saa Erhvervsdygtigheden er ikke opnaaet der, og endelig holdt Erhvervsdygtigheden sig hos en stor Del kun en kortere Tid.

Af 1939 i 1897 behandlede Patienter, hvorom der senere var indhentet Oplysning, vedvarede Arbeidsdygtigheden ved Udgangen af

1897	hos	61 pCt.,	deraf	60 pCt. for Mænd	og	64 pCt. for Kvinder.
1898	»	43 »	—	41 —»— —»—	50	—»— —»—
1899	»	29 »	—	27 —»— —»—	36	—»— —»—
1900	»	28 »	—	26 —»— —»—	36	—»— —»—

Af de i 1898 udskrevne vedvarede Arbeidsdygtighed ved Udgangen af

1898	hos	68 pCt.,	deraf	68 pCt. for Mænd	og	69 pCt. for Kvinder.
1899	»	45 »	—	44 —»— —»—	48	—»— —»—
1900	»	40 »	—	38 —»— —»—	44	—»— —»—

Det opnaaede Resultat beror væsentlig paa, i hvilket Stadium af Sygdommen Patienterne kommer under Behandling. Man inddeler som Regel Lungetuberkulosen i 3 Stadier. Af de i første Stadium behandlede udskrives 95.2 pCt. som erhvervsdygtige, i andet Stadium 89.9 pCt., i tredje Stadium 71.5 pCt. — —

Efter Rigsforsikringens Statistik, hvor der var foretaget Efterkontrol hos 2 147 Patienter, viste der sig følgende Resultat:

	Erhvervsdygtigheden fuldstændig bevaret.	Erhvervsdygtigheden fuldstændig eller delvis bevaret.
Efter 1 Aars Forløb . .	61.2 af 100	69 af 100
— 2 — » — . .	48.1 » —	56 » —
— 3 — » — . .	40.6 » —	43 » —

I hvor høi Grad det gjælder om at faa Patienter i Sygdommens første Stadium viser følgende Statistik: Fuldstændig erhvervsdygtige var af 100 Patienter i Stadium:

	I.	II.	III.
Efter 1 Aars Forløb	89.1	80.3	56.5
— 2 — » —	89.1	60.7	24.1
— 3 — » —	63.7	49.2	14.3
— 4 — » —	44.4	16.2	0

Men» — fremhæver sluttelig den her citerede danske Autoritet — «selv som Forholdene nu er, udskrives ca. 75 pCt. af Patienterne med Erhvervsdygtighed, og ca. 25 pCt. synes fuldstændig helbredede; men hvis Patienter kan optages i første Stadium, var Helbredelse af ca. 50 pCt. sandsynlig».

§ 10. Slutningsbemærkninger.

Som Hovedresultat af foranstaaende Undersøgelser kan man efter min Opfatning med Rimelighed gaa ud fra, at man — under Forudsætning af, at der ikke tilstaaes Invaliddepension til andre end dem, der i Virkeligheden er invalide — i Løbet af de nærmeste 20 à 30 Aar ikke vil behøve at regne med mere end 55 000 à 60 000 Invalider for en Folkemængde af 2 Millioner, et Tal, der ikke væsentligt skiller sig fra det af den parlamentariske Kommissions Flertal forudsatte Tal, 53 751 (52 749 + 1.9 %, jfr. Indstilling S. 97 og 96 og Hjorth S. 38—39), medens Kaptein Færden ved sine Beregninger, som jeg forøvrigt ikke har havt Anledning til at kontrollere, først fandt et Antal af 61 473 Invalider (S. XII), og derefter ifølge de korrigerede Beregninger 53 320 (S. XVIII).

Forøvrigt bemærkes, at, forsaavidt Antallet af de pensionsberettigede Invalider kan antages at overstige det Antal, som Flertallet har lagt til Grund, synes dette ialfald for nogen Del at skulle opveies derved, at de gennemsnitlige Indtægter, bl. a. paa Grund af Bybefolkningens Væxt, maa forudsættes at ville stige. Det er ovenfor oplyst, at — uden nogen Afkortning af Hensyn til de sanitære Forholds Forbedring — den ved Bybefolkningens Tilvæxt og det forøgede Antal af gamle Folk bevirkede Stigen i det relative Invalidetal skulde udgjøre gennemsnitlig 0.46 Procent aarlig fra 1891 til 1930. Da de Forhold, som for-

aarsager den forholdsvis store Forøgelse af Gamle, maa antages i det væsentlige at ville have ophørt at virke i Aaret 1930, kan den her beregnede Stigning paaregnes at blive mindre efter nævnte Tidspunkt. Naar det samtidig erindres, at det i Socialstatistik I er paavist, at Gjennemsnittindtægten pr. Indbygger i den sidste Halvdel af forrige Aarhundrede er steget med ikke langt fra 1 Procent aarlig (S. 95), synes der ikke at være nogen Grund til at antage, at Udsigterne for den fremtidige Udvikling af vort Folks Bæreevne i Forhold til Antallet af Invalider skulde stille sig saa mørke, som det synes at fremgaa af den departementale Komités Betænkning. Det bør nemlig i denne Forbindelse erindres, at, saaledes som Forholdet mellem Indskud og Pensioner er ordnet i Flertallets Forslag, vil en Forhøjelse af Gjennemsnittindtægten og dermed sammenhængende Oprykning i Indtægtsklasserne virke til et heldigere Forhold mellem Indskud og Pensionsbeløb.

Hvorledes dette vil stille sig i det enkelte, kan forøvrigt ikke nærmere paa-vises uden detaillerede Undersøgelser og Beregninger (jfr. Hjorth S. 50), hvortil jeg for nærværende savner Anledning, ligesom jeg ialfald ikke for Tiden kan beskæftige mig med de Beregninger, der er anstillet angaaende den sandsynlige aarlige Tilgang af nye Invalider (Invaliditetssandsynligheden) og Afgang ved Dødsfald og Reaktivering af de Invalide.

De Oplysninger angaaende Invaliditeten, som er behandlet i foranstaaende Fremstilling i Forbindelse med de samme ledsagende Bilag, udgjør imidlertid, efter min Opfatning, det Grundlag, hvorpaa Invalideforsikringsspørgsmaalets statistiske Stilling hovedsagelig beror, og med Hensyn hertil tør det ansees godtgjort, at den fremlagte Statistik i alt væsentligt afgiver et paalideligt og brugbart Materiale til en Orientering i det heromhandlede vigtige og omfattende Samfundsspørgsmaal, til hvis fulde Belysning der imidlertid vistnok vil kræves fortsat Arbejde.

Angaaende Materialets Brugbarhed i forsikrings-teknisk Øiemed skal jeg i nærværende Forbindelse indskrænke mig til at bemærke, at der for en Folkeforsikring, hvor det hele Samfund skal være med at bære, ikke synes fornødent at stille saa strenge Krav som for en privat Forsikringsindretning eller endog for en offentlig Forsikring, der kun skulde omfatte enkelte Samfundsklasser. Men det gjælder jo selvfølgelig under enhver Forudsætning om, at der søges tilveie-bragt saa nøiagtige og fuldstændige Oplysninger som efter Forholdenes Beskaf-fenhed bør kræves.

Kristiania i Februar 1903.

Bilag.

Bilag I.

Skrivelse til Departementet for udenrigske Sager, Handel, Sjøfart og Industri fra det Statistiske Centralbureau dateret 13 Januar 1903.

I Henhold til den Anmodning, som det kongelige Departement har rettet til forhenværende Medlemmer af den parlamentariske Arbejderkommissions Flertal om at afgive en Udtalelse angaaende de af den departementale Komite fremsatte Bemærkninger om Forslaget til en Invaliditets- og Alderdomsforsikring for det norske Folk, har undertegnede Direktør Kiær særlig taget Sagens statistiske Side under Behandling.

Det har derved fremstillet sig som paakrævet, at der angaaende Invaliditetsforholdene i den nærmeste Fremtid iverksættes en supplerende Undersøgelse, der netop nu ved Hjælp af de forhaandenværende Folketællingslister vil kunne udføres meget billigere, end senere hen vil blive Tilfældet. Efter anstillet Overslag skulde man for et samlet Beløb af Kr. 7 000, iberegnet Udgifter til Administration og Trykning af de statistiske Tabeller med Text, kunde erholde nye Opgaver over antagelig 5 000 à 6 000 Invalider over 50 Aar, der tillagt det Antal, som er indbefattet i den repræsentative Tælling af 1894, vil tilveiebringe et tredobbelt saa stort Materiale, som det, hvis Resultater er trykt i Socialstatistik IV. Samtidig vilde man faa Invaliditetsforholdene belyst fra flere nye Sider.

Naar et saavidt betydeligt Beløb som det nævnte foreslaaes anvendt, er det ikke, fordi det Billede, som det allerede fremlagte statistiske Materiale giver af Invaliditetsforholdene i 1894, ansees for urigtigt eller mindre paalideligt. Tvertimod haaber jeg med det første et kunne godtgjøre, at det i sine Hovedpunkter er korrekt, saalangt dets Bearbejdelse hidtil har kunnet naa. Men Materialet viser sig at være for knapt til at tilstede en videregaaende Bearbejdelse, der kunde belyse forskellige vigtige nye Sider af Invaliditetsforholdene. Der kan saaledes nævnes: de forskellige Hovednæringsveies Indflydelse paa Invaliditeten, de Forskjeligheder, som kan gjøre sig gjældende mellem de forskellige Landsdele, de vigtigste Aarsager til Invaliditet, et Punkt, som vistnok er omhandlet i en af de i Socialstatistik IV indtagne Tabeller, men som paa Grundlag af det hidtil indsamlede Materiale ikke har kunnet behandles saa indgaaende, som dette overmaade vigtige Forhold udkræver.

Saavel disse Punkter, som forskellige andre, som ved et tilstrækkelig omfangsrigt Materiale kunde udredes, maa ansees af stor Betydning saavel i social Hen-

seende overhovedet, som særskilt for en vordende Invaliditetsforsikrings Økonomi. Thi ikke alene vil Beregningerne komme til at hvile paa et sikrere og fuldstændigere Grundlag, hvorved ogsaa den Mistillid til samme, som delvis har gjort sig gjældende, tør haabes fjernet; men hvad der maa tillægges større Vægt: Et mere indgaaende Kjendskab til de Omstændigheder og Forhold, hvorunder Invaliditeten optræder i vort Land og dets forskjellige Landsdele, vil kunne lede til forebyggende Foranstaltninger, hvorved selve Arbeidsudygtighedens Ulykke kunde formindskes.

Fra dette Synspunkt skulde en Undersøgelse, som den her foreslaaede, der af mange tør ansees som en nødvendig Betingelse for Grundlæggelsen af en Folkeforsikring, derhos tillige være ligefrem udgiftsbesparende for en saadan. Der turde derfor af begge disse Hensyn være adskilligt, som talte for, at det fornødne Pengebeløb, der jo i Forhold til et saa stort Foretagende ikke spiller nogen syn-derlig Rolle, burde kunne udredes af de aarlige Indtægter, der tillægges Fondet for en Folkeforsikring af Brændevinssamlagenes Overskud, men skulde noget derfor være til Hinder, foreslaaes Beløbet opført paa Statens Udgiftsbudget for Terminen 1903—1904, hvorhos Bemyndigelse udbedes til saasnt som muligt at sætte forberedende Arbejder igang, hvilket vil være nødvendigt, for at kunne benytte den væsentlige Fordel, som det forhaandenværende Folketællingsmateriale frembyder i heromhandlede Henseende.

Som det nemlig vil fremgaa af det som Bilag vedlagte «Udkast til en Plan for Indhentelse af visse Tillægsoplysninger angaaende Invaliditetsforholdene», vil en væsentlig Reduktion i Udgifterne kunne opnaaes derved, at man, efter at Aftale er truffet med vedkommende Tællere, paa dertil indrettede Schemaer gjør Uddrag af Folketællingslisterne for de repræsentative Distrikter, som skulde gjøres til Gjenstand for Undersøgelsen. Saafremt denne kan iværksættes i Løbet af Sommeren 1903, vil den Tid af ca. 2½ Aar, der er hengaaet siden Afholdelsen af sidste Folketælling, neppe have medført saa store Forandringer i de Landdistrikter, som der her vil blive Spørgsmaal om, at jo Folketællingslisterne af December 1900 endnu vil være brugbare til at optegne en hel Række af de Oplysninger, som ellers maatte tilveiebringes fra nyt af. Skulde der derimod endnu hengaa et Aar, vil de samme Lister ikke længere kunne anbefales benyttede, da Personal- og Bostedsforandringer vilde blive for mange. Det samme vil allerede nu være Tilfældet for Byernes Vedkommende, hvorfor i disse ny repræsentativ Tælling som for 1894 maatte optages. Dog vil man for Kristianias Vedkommende rimeligvis kunne bruge det Folketællingsmateriale, som er tilveiebragt ved den i Begyndelsen af dette Aar afholdte kommunale Tælling.

I denne Forbindelse bemærkes forøvrigt, at det var bleven bragt paa Bane at benytte Folketællingen af 1900 til Erhvervelse af nye Opgaver om Invaliditeten, men at denne Tanke ikke fandtes at kunne realiseres, da en Sammenknytning af en saadan Undersøgelse med Folketællingen baade vilde paa en for denne skadelig Maade have forsinket sammes Udførelse og derved udsat Folketællingen for feilagtige Resultater og derhos ogsaa været til Skade for selve Undersøgelsen angaaende Invaliditetsforholdene. Min Overbevisning om, at det for sidstnævnte

Undersøgelse er det rette, at Opgaverne tilveiebringes ved en repræsentativ Tælling, og ikke ved en almindelig over den hele Befolkning sig strækkende, har jeg ved forskellige Erfaringer angaaende Resultaterne af repræsentative Tællinger fundet fuldtud bekræftet.

Idet jeg forøvrigt tillader mig at henvise til det ovennævnte Udkast til Plan, tilføies her endnu, at en væsentlig Besparelse i Sammenligning med den forrige repræsentative Tælling vil opnaaes derved, at man denne Gang indskrænker sig til Personer over 50 Aar, blandt hvilke nemlig de fleste Invalider forekommer. Den allerede udarbejdede Statistik indeholder formentlig tilstrækkelige Oplysninger angaaende det forholdsvis ringe Antal Invalider, der forekommer blandt Personer i en yngre Alder, hvorhos den nye Undersøgelse vil bringe Oplysning ogsaa angaaende dem, der er blevene Invalider før det femtiende Aar, forsaavidt de ved Tællingstiden fremdeles er ilive.

Ved Siden af det nye Materiale, der foreslaaes tilveiebragt, er det forudsat, at det allerede indsamlede Materiale for 1894 undergives en Bearbejdelse i Henseende til forskellige nye Sider ved Invaliditetsforholdene, for at det kan benyttes paa samme Maade som det nye Materiale. Udgifterne herved, der er anslaaet til Kr. 800, er indbeholdte i det ovenfor nævnte Beløb af Kr. 7 000.

Det statistiske Centralbureau, til hvilket det hele Arbejde formentlig bør overdrages, vilde, saafremt forberedende Arbejder nogenlunde snart kunde paabegyndes, antagelig kunne fremlægge Resultaterne af Undersøgelsen inden Udgangen af indeværende Aar. Men da der, forinden de ovenomtalte Afskrifter af Folketællingsmaterialet kan paabegyndes, vil blive adskillige Forhandlinger at føre med kommunale Autoriteter, idet man bl. a. paa Forhaand maa sikre sig Tællere, som er villige til mod bestemt Betaling at paatage sig Arbejdet, vil det være magtpaaliggende for dettes Fremgang, at man saasnart som muligt kunde paabegynde Forberedelserne. De hertil fornødne Udgifter vil antagelig komme til at dreie sig om 200 à 300 Kr.

Sluttelig tilføies, at jeg om denne Sag har konfereret med de forhenværende Medlemmer af den parlamentariske Arbejderkommission, Hr. Statsraad Konow og Hr. resid. Kap. E. Hanssen, og at disse foreløbig har udtalt sin Tilslutning til Forslaget.

I Henhold til foranstaaende Udtalelser fra Bureauets Direktør tillader man sig at anbefale, at der bevilges de fornødne Midler til Iværksættelse af den omhandlede Undersøgelse, og at man bemyndiges til i sammes Interesse allerede forinden at foretage de ovennævnte forberedende Arbejder.

A. N. Kier.

J. E. Krohn.

P. S. Efter Konference med ovennævnte Medlemmer af Kommissionen tilføies, at det ved Fremlæggelsen af Udkastet til en Plan for Indhentelsen af visse

Tillægsoplysninger ikke er tænkt, at Planen skulde være paa Forhaand fastslaaet i sine Detailler, idet der selvfølgelig, om den i sine Hovedtræk vinder Bifald, maa være Anledning til i Enkelthederne at foretage saadanne Ændringer, som efter nærmere Overveielse maatte findes hensigtsmæssige. Ligeledes er det forudsat, at Kommissionens Besvarelse af den departementale Komites Kritik fremmes uafhængig af den heromhandlede Tillægsundersøgelse.

Kristiania 22 Januar 1903.

A. N. Kiær.

Underbilag 1.

Udkast til Plan for Indhentelse af visse Tillægsoplysninger angaaende Invaliditetsforholdene.

1. Undersøgelsen begrænses til Personer, der var født i Aaret 1853 eller før og som altsaa i Aaret 1903 fyldte sit 50de Aar eller var ældre.
2. Den foretages i et repræsentativt Udvalg af Herreder og Byer, der udtages væsentlig blandt de samme, som medtoges for 1894, men bør for Herredernes Vedkommende ialfald delvis omfatte hele Herreder eller Tællingskredse istedetfor de for 1894 ved en opstukken Rute forefundne Gaarde og Strøg. Den beregnes i det hele at skulle omfatte ca. 40 000 Personer over 50 Aar, blandt hvilke sandsynligvis 5 000 à 6 000 Invalider.
3. Til Forberedelse af denne Tælling bliver i Landdistrikterne, efterat fornøden Aftale er skeet med vedkommende Herredsbestyrelser og Tællere (d. v. s. som Regel de ved sidste Folketælling anvendte Skolelærere), først Uddrag paa hertil indrettede særskilte Schemaer¹⁾ at gjøre af vedkommende Folketællingslister over de i December 1900 levende Personer, født 1853 eller før. Herefter vil endel af de for Undersøgelsen nødvendige Oplysninger paa en forholdsvis let Maade optegnes (nemlig alle de paa vedlagte Udkast med * betegnede Numere).

Herefter sendes Schemaerne til Tællerne for at paaføres de nødvendige Tillægsoplysninger.

Disse søges først erhvervede, forsaavidt angaar Nr. 8, 9 b, 10 a og c og 11, ved Konference med Kommunebestyrelsen, Ligningskommissionen og Fattigstyret, og forsaavidt angaar Nr. 7 a og b og 9 c ved Konference med Sognepresten eller andre.

¹⁾ Se Underbilag 2.

For de enkelte Spørgsmaal, som med Hensyn til Schemaets første Del endnu maatte gjenstaa ubesvarede, søges Opgaverne supplerede paa vedkommende Personers Bosted.

De paa Schemaets nederste Afdeling anførte særskilte Spørgsmaal angaaende Invaliditetsforholdene søges, forsaavidt de ikke for endel kunde besvares af Fattigstyret, tilveiebragt ved at Tælleren forhører sig derom paa vedkommende invalide Personers Bosted.

4. For Byernes Vedkommende vil man paa Grund af det almindelige Ubekjendskab med personlige Forhold og Befolkningens større Bevægelighed i Regelen ikke kunne indrette sig paa denne Maade, undtagen maaske for enkelte af de mindste samt for Kristiania med Benyttelse af den kommunale Tælling for Januar 1903. Som Regel maa man derfor i Byerne foretage en ny partiel repræsentativ Tælling, indrettet omtrent paa samme Maade som for 1894, dog selvfølgelig med Udeladelse af en Række Spørgsmaal, der ikke vedkommer Invaliditetsforholdene.
5. I Forbindelse med heromhandlede nye Undersøgelser i forskjellige Landdistrikter og Byer bør de for 1894 indhentede Opgaver for Personer paa 50 Aar og derover bearbejdes paa en med den nye Undersøgelse overensstemmende Maade.
6. Det hele Arbejde antages at burde udføres ved det statistiske Centralbureau, der i det Personale, som har været sysselsat ved den nu snart afsluttede Bearbejdelse af Folketællingen, har de bedste Betingelser for at kunne indrette Arbejdet paa billigste og hensigtsmæssigste Maade.
7. Omkostningerne, iberegnet Administration, anslaaes til omtrent Kr. 7 000, nemlig:
 - 1) Administration, forberedende Arbejder, Trykning af Schemaer samt disses delvise Udfyldning ved Hjælp af Folketællingslisterne Kr. 1 200
 - 2) Tællingens Udførelse » 2 500
 - 3) Opgavernes Bearbejdelse » 1 400
 - 4) Supplerende Bearbejdelse af Opgaverne for 1894 » 800
 - 5) Trykning af Tabeller med Indledning » 600
 - 6) Uforudseede Udgifter » 500

Tilsammen Kr. 7 000

Underbilag 2.

Udkast til Schema.

- * Herred (By) Kreds (Gade)
- * 1.¹⁾ Gaardens eller Stedets Navn
- * 2. — , Matr.-Nr.
- * 3. Personens Nr.
- * 4. — Navn
- * 5. I hvilket Herred eller i hvilken By født?
- * 6. I hvilket Aar født?
- 7.²⁾ Er ovennævnte Person siden 3 December 1900:
- 1) { a) flyttet ud af Herredet?
- { b) død?
- (I disse Tilfælde bortfalder de følgende Spørgsmaal.)
- 8.¹⁾ Er ovennævnte Person indflyttet efter 3 December 1900?
9. Ovennævnte Persons ægteskabelige Stilling:
- * a) 1900
- b) 1903
- c) For Gifte, Enkemænd og Enker, naar gift (første Gang)?
10. Livsstilling:
- a) da han (hun) var i en Alder af omkring 40 Aar?
- * b) i Aaret 1900
- c) i — 1903
11. Var han (hun) i Aaret 1903:
- a) arbejdsdygtig?
- b) delvis arbejdsudygtig?
- c) helt arbejdsudygtig?
- d) i saa Henseende ubekjendt?

Mærk!

For de Personer, for hvilke de under 11 b og c anførte Spørgsmaal besvares bekræftende, meddeles her nedenfor nærmere Oplysning om hans Invaliditetsforhold.

Tillægsspørgsmaal angaaende de helt eller delvis arbejdsudygtige.

	Delvis arbejdsudygtig.	Helt arbejdsudygtig.
1. Naar indtraadte Arbejdsudygtigheden. (Aar? Maaned? Dag?)		
2. Af hvilken Aarsag? (Hvad Slags Sygdom; i Tilfælde hvormange Uger og Dage varede Sygdommen?)		
3. Hvor stor var vedkommendes Arbejdsindtægt Aar om andet?		
a) før det under Nr. 1 nævnte Tidspunkt,		
b) efter Indtrædelsen af Arbejdsudygtigheden.		
4. Andre Oplysninger.		

¹⁾ Dette Spørgsmaal bortfalder for Byernes Vedkommende.

²⁾ Understreg med Blyant det Ord, som passer for Tilfældet.

Bilag 2.

Beregning over Invaliditetsforholdene særskilt for Ugifte, Gifte, Enkemænd og Enker i de forskellige Aldersgrupper.

I Socialstatistikens Bind IV findes ingen særskilt Beregning over, hvorledes Invaliditetsforholdene stiller sig efter Personernes ægteskabelige Stilling, hvortil Grunden antagelig har været den, at den for Kommissionens Lovforslag ikke antoges at ville have nogen direkte Betydning. Da der imidlertid af den departementale Komite har været bemærket, at den Omstændighed, at den repræsentative Tælling giver et forholdsvis for lidet Antal ugifte Mænd og Enker, kan udøve en større Indflydelse paa det hele Resultat, har jeg fundet mig opfordret til at underkaste dette Forhold en nærmere Granskning.

Hertil giver nemlig den fremlagte Statistik Anledning, naar nemlig de Opgaver, som er meddelt i Bind IV ² S. 412 sættes i Forbindelse med de Procenter, der findes angivne i Bind I, Bilag 3 c, S. 11—12, angaaende de repræsentative Personers Fordeling efter Alder og ægteskabelig Stilling. Paa Grundlag af de sidstnævnte Opgaver har jeg beregnet, hvorledes ogsaa det absolute Antal af disse Personer i de repræsentative Bygder og Byer har været fordelt efter Alder og ægteskabelig Stilling. Det maa imidlertid bemærkes, at alle Personer over 60 Aar i heromhandlede Opgaver har været slaaet sammen i en Gruppe, hvorfor den beregnede Fordeling mellem Ugifte, Gifte, Enkemænd og Enker særskilt for Aldersklasserne 60—64, 65—74 og 75 og derover, ikke kan antages at være fuldt ud nøiagtige, medens dog saavel det hele Antal af Personer i disse Aldersklasser som Fordelingen af samtlige repræsentative Mænd og Kvinder over 60 Aar efter ægteskabelig Stilling sikkert kan konstateres.

Ogsaa indenfor de nævnte Aldersgrupper antages imidlertid Beregningerne at give et i det væsentlige rigtigt Resultat, saavidt Omfanget af de repræsentative Opgaver tilsteder dette.

Omstaaende Tabel giver Oplysning om 1) Antallet af Personer i hver Aldersgruppe med beregnet Fordeling efter ægteskabelig Stilling; 2) Antallet af de indenfor samme Grupper observerede Invalidter (efter Bind IV ² S. 412) og dernæst 3) de paa Grundlag af disse to Opgaver udregnede Invaliditetsprocenter.

Beregning over Invaliditetsprocenter for Personer af forskellig ægteskabelig Stilling.

A. Mænd.

Aldersgrupper.	Ugifte.			Gifte.			Enkemænd.		
	Samlet Antal observerede Personer.	Deriblandt Invalider.	Procentforhold.	Samlet Antal observerede Personer.	Deriblandt Invalider.	Procentforhold.	Samlet Antal observerede Personer.	Deriblandt Invalider.	Procentforhold.
<i>1. Byer.</i>									
15—19 ¹⁾	1 504	3	0.20	—	—	—	—	—	—
20—24	832	10	1.20	187	—	0.00	—	—	—
25—29	358	5	1.40	574	3	0.52	—	—	—
30—34	191	3	1.57	781	6	0.77	1	—	0.00
35—39	99	1	1.01	770	12	1.56	25	—	0.00
40—49	101	4	3.96	1 337	21	1.57	42	1	2.38
50—59	58	4	6.90	1 014	27	2.66	82	11	13.41
60—64	29	5	17.24	302	20	6.62	54	5	9.26
65—74	38	10	26.32	396	111	28.03	130	39	30.00
75 og over	12	11	91.67	101	60	59.41	86	63	73.26
Sammendrag for Aldersgrupperne over 20 Aar.									
20—29	1 190	15	1.26	761	3	0.39	—	—	—
30—39	290	4	1.38	1 551	18	1.16	26	—	—
40—59	159	8	5.03	2 351	48	2.04	124	12	9.68
60 og over	79	26	32.92	799	191	23.90	270	107	39.63
Tilsammen 15 Aar og over	3 222	56	1.74	5 462	260	4.76	420	119	28.33
<i>2. Bygder.</i>									
15—19 ¹⁾	4 552	9	0.20	11	—	—	—	—	—
20—24	2 492	18	0.72	418	—	0.00	9	—	—
25—29	1 360	11	0.81	1 304	2	0.15	31	—	—
30—34	737	15	2.04	1 846	9	0.49	31	—	—
35—39	383	5	1.31	2 149	3	0.14	57	—	—
40—49	440	16	3.64	3 886	28	0.72	166	—	—
50—59	257	13	5.06	3 159	38	1.20	246	10	4.07
60—64	123	15	12.20	1 296	47	3.63	181	6	3.31
65—74	166	37	22.29	1 818	151	8.31	489	92	18.81
75 og over	54	41	75.93	525	131	25.95	407	172	42.26
Sammendrag.									
20—29	3 852	29	0.75	1 722	2	0.12	40	—	—
30—39	1 120	20	1.79	3 995	12	0.30	88	—	—
50—59	697	29	4.16	7 045	66	0.94	412	10	2.43
60 og over	343	93	27.11	3 639	329	9.04	1 077	270	25.07
Tilsammen 15 Aar og over	10 564	180	1.68	16 412	409	2.49	1 617	280	17.32

¹⁾ Jfr. Indl. S. 5, Anm.

**Beregning over Invaliditetsprocenter for Personer af forskjellig
ægteskabelig Stilling.**

B. Kvinder.

Aldersgrupper.	Ugifte.			Gifte.			Enker.		
	Samlet Antal obser- verede Per- soner.	Der- iblandt Inva- lider.	Procent- forhold.	Samlet Antal obser- verede Per- soner.	Der- iblandt Inva- lider.	Procent- forhold.	Samlet Antal obser- verede Per- soner.	Der- iblandt Inva- lider.	Procent- forhold.
<i>I. Byer.</i>									
15—19 ¹⁾	1 878	9	0.48	24	—	—	—	—	—
20—24	1 307	16	1.22	370	1	0.27	6	—	—
25—29	728	10	1.37	679	5	0.74	18	1	5.56
30—34	395	2	0.51	840	3	0.36	37	—	—
35—39	314	8	2.55	788	7	0.89	78	2	2.56
40—49	369	14	3.79	1 295	22	1.70	259	11	4.25
50—59	188	21	11.17	848	11	1.30	326	27	8.28
60—64	79	21	26.68	249	4	1.61	180	41	22.78
65—74	115	54	46.96	276	28	10.14	383	172	44.91
75 og over	46	33	71.74	53	14	26.42	212	156	73.58
Sammendrag for Alders- grupperne over 20 Aar.									
20—29	2 035	26	1.28	1 049	6	0.57	24	1	4.17
30—39	709	10	1.41	1 628	10	0.61	105	2	1.74
40—59	557	35	6.35	2 143	33	1.54	585	38	6.50
60 og over	240	108	45.00	578	46	7.96	775	369	47.61
Tilsammen 15 Aar og over	5 419	188	3.47	5 422	95	1.75	1 499	410	27.35
<i>2. Bygder.</i>									
15—19 ¹⁾	5 017	10	0.20	73	—	—	—	—	—
20—24	3 027	17	0.56	785	3	0.38	10	—	—
25—29	1 549	13	0.84	1 737	3	0.17	32	—	—
30—34	884	10	1.13	2 110	10	0.47	67	1	1.49
35—39	549	13	2.37	2 178	9	0.41	137	3	2.19
40—49	722	20	2.77	3 814	43	1.13	360	7	1.94
50—59	456	28	5.70	2 619	42	1.60	556	28	5.04
60—64	189	24	12.70	1 048	39	3.72	392	46	11.73
65—74	240	69	28.75	1 265	96	7.59	895	183	20.45
75 og over	102	68	66.67	319	102	31.97	773	341	44.11
Sammendrag.									
20—29	4 576	30	0.66	2 522	6	0.24	42	—	—
30—39	1 433	23	1.61	4 288	19	0.44	204	4	1.96
40—59	1 178	46	3.90	6 433	85	1.32	916	35	3.82
60 og over	531	161	30.32	2 632	237	9.00	2 060	570	27.67
Tilsammen 15 Aar og over	12 735	270	2.12	15 948	347	2.18	3 222	609	18.90

¹⁾ Jfr. Indl. S. 5, Anm.

**Beregning over Invaliditetsprocenter for Personer af forskellig
ægteskabelig Stilling.**

Sammendrag for Riget.

Aldersgrupper.	Ugifte.			Gifte.			Enkemænd.		
	Samlet Antal obser- verede Per- soner.	Der- iblandt Inva- lider.	Procent- forhold.	Samlet Antal obser- verede Per- soner.	Der- iblandt Inva- lider.	Procent- forhold.	Samlet Antal obser- verede Per- soner.	Der- iblandt Inva- lider.	Procent- forhold.
A. Mænd:									
15—19 ¹⁾	6 056	12	0.20	11	—	—	—	—	—
20—24	3 324	28	0.84	605	—	—	9	—	—
25—29	1 718	16	0.93	1 878	5	0.27	31	—	—
30—34 ²⁾	928	18	1.94	2 627	15	0.57	32	—	—
35—39 ²⁾	482	6	1.24	2 919	15	0.51	82	—	—
40—49	541	20	3.70	5 223	49	0.94	208	1	0.48
50—59	315	17	5.40	4 173	65	1.56	328	21	6.40
60—64	152	20	13.16	1 598	67	4.19	235	11	4.68
65—74	204	47	23.04	2 214	262	11.83	619	131	21.16
75 og over	66	52	78.79	626	191	30.51	493	235	47.67
Ialt	13 786	236	1.71	21 874	669	3.06	2 037	399	19.57
B. Kvinder:									
15—19 ¹⁾	6 895	19	0.28	97	—	—	—	—	—
20—24	4 334	33	0.76	1 155	4	0.35	16	—	—
25—29	2 277	23	1.01	2 416	8	0.33	50	1	2.00
30—34 ²⁾	1 279	12	0.94	2 950	13	0.44	104	1	0.96
35—39 ²⁾	863	21	2.43	2 966	16	0.54	215	5	2.33
40—49	1 091	34	3.12	5 109	65	1.27	619	18	2.91
50—59	644	47	7.30	3 467	53	1.53	882	55	6.24
60—64	268	45	16.79	1 297	43	3.32	572	87	15.21
65—74	355	123	34.65	1 541	124	8.05	1 278	355	27.78
75 og over	148	101	68.24	372	116	31.18	985	497	50.46
Ialt	18 154	458	2.52	21 370	442	2.07	4 721	1 019	21.59

¹⁾ Jfr. Indl. S. 5, Anm. Invaliditetskoefficienterne for Personer i Alderen 17—19 Aar var 0.36 % for Mænd og 0.47 % for Kvinder.

²⁾ For Aldersgruppen 30—39 underet var Invaliditetskoefficienterne for ugifte og gifte Mænd henholdsvis 1.70 og 0.54 %, for ugifte Kvinder 1.55 og 0.49 % samt for Enker 1.88 %.

For at opnaa klarere Resultater i Henseende til den mærkelige Forskjel, som efter de foregaaende Tabeller viser sig mellem Ugifte og Gifte samt Enkemænd og Enker, har jeg anseet det nyttigt at foretage en Udjævning af de direkte beregnede Forholdstal. Denne Udjævning er bleven beregnet paa følgende Maade.

Paa Grundlag af de foran opgivne Antal af Ugifte, Gifte, Enkemænd og Enker i hver særskilt Aldersgruppe, er der ved Hjælp af de i Socialstatistiken IV² Tabel 3 angivne Invaliditetskoefficienter — med særskilt Beregning for Grupperne 40—49 og 50—59, der i Tabel 3 er delt i to Femaar — beregnet, hvor mange Invalidder der efter disse almindelige Koefficienter kunde forventes at være indenfor hver særskilt Gruppe. Dette forventede Antal Invalidder er derefter særskilt for Ugifte, Gifte, etc., sammenholdt med det i Tabel 45 anførte observerede Antal for Aldersgrupperne 20—39, 40—59 og 60 Aar og derover.

Naar det nu ved denne Sammenligning f. Ex. viser sig, at i Aldersgruppen 20—39 i Landdistrikterne for Mændenes Vedkommende var det forventede Antal af Invalidder blandt de Ugifte 30 istedetfor det observerede Antal af 49, medens for de Gifte de tilsvarende Tal var 32 mod 14, sees heraf, at det forventede Antal forholder sig til det observerede som 100 : 163 for de Ugifte og som 100 : 44 for de Gifte. Naar man istedetfor med hele Tal regner med et tilstrækkeligt Antal Decimaler, findes de nøiagtige Forholdstal at være 1 000 : 1 640 for Ugifte og 1 000 : 431 for de Gifte.

Ved nu at anvende de sidstnævnte Forholdstal paa de i Tabel 3 angivne almindelige Invaliditetskoefficienter findes følgende udjævnede Koefficienter for Mænd i Landdistrikterne i Alderen 20—39 Aar:

	Almindelige Koefficienter × 100.	Herefter beregnede Koefficienter for Ugifte. for Gifte.	
20—24	0.617	1.012	0.266
25—29	0.482	0.790	0.208
30—34	0.918	1.506	0.396
35—39	0.309	0.507	0.133

(Thi $617 \times 1.64 = 1\,012$; $482 \times 1.64 = 790$ o. s. v.)

Paa samme Maade er Beregningen udført for samtlige Grupperes Vedkommende, dog med flere Decimaler end her anført og saaledes, at Udjævningen for Enkemændene og Enkernes Vedkommende er skeet indenfor de to Aldersgrupper 20—59 og 60 og derover samt for Enkemænd i Byerne (paa Grund af deres ringe Antal og de fremdeles ujævne Resultater) underet for samtlige Aldersgrupper.

Imidlertid var Udjævningen hermed endnu ikke færdig; thi ved indenfor hver femaarige eller tiaarige Aldersgruppe at sammenholde det Antal Invalidder, som efter de paa ovenanførte Maade udjævnede Koefficienter kunde forventes for Ugifte, Gifte og Enkemænd, stemte det tilsammenlagte Tal af disse ikke ganske med det observerede Antal Invalidder. F. Ex. i Aldersgruppen 25—29 udgjorde

det forventede Antal 13,69 istedetfor 13, i Aldersgruppen 30—34: 18,85 istedetfor 24. Altsaa forholdt det forventede Antal sig til det observerede i det første Tilfælde som 1000 : 949 og i det andet som 1000 : 1273. (Aarsagen til disse Uoverensstemmelser — som i det hele opveier hverandre — ligger deri, at Antallet af Ugifte, Gifte og Enkemænd ikke er ligeligt fordelt i de forskjellige Aldersklasser, men vexler fra den ene til den anden).

Følgelig maatte de fra først af udjævnede Koefficienter igjen efter Omstændighederne reduceres eller forhøies i det Forhold, som bestemmes ved det observerede Antal Invalidter inden hver Aldersgruppe ifølge Tabel 3. I de fleste Tilfælde var de heromhandlede Reduktioner eller Forhøielser forholdsvis mindre væsentlige; de gjengives nedenfor for Fuldstændigheds Skyld, for at lette Kontrol med Regningens Rigtighed.

Aldersgrupper.	Mænd.		Kvinder.	
	Bygder.	Byer.	Bygder.	Byer.
20—24	0.681	0.815	0.746	0.863
25—29	0.949	0.982	0.970	1.013
30—34	1.273	1.077	1.160	1.163
35—39	1.530	1.116	1.263	1.133
40—49	0.982	1.136	1.029	1.033
50—59	1.032	1.122	0.972	0.974
60—64	1.093	1.011	1.140	1.231
65—74	1.052	0.994	1.071	1.059
75 og over . .	0.946	0.955	0.933	0.885
Ialt	1.000	0.996	1.000	1.000

Resultatet af denne Omberegning af Invaliditetskoefficienterne stiller sig som følger:

Aldersgrupper.	Mænd i Bygderne.			Kvinder i Bygderne.		
	Ugifte.	Gifte.	Enkemænd.	Ugifte.	Gifte.	Enker.
20—24	0.689	0.181	0.658	0.605	0.212	0.701
25—29	0.750	0.197	0.716	0.726	0.254	0.840
30—34	1.917	0.504	1.829	1.235	0.433	1.429
35—39	0.775	0.204	0.740	1.711	0.600	1.980
40—49	3.248	0.701	1.506	3.024	1.011	2.643
50—59	5.803	1.252	2.691	5.281	1.766	4.616
60—64	10.080	3.442	6.118	13.478	4.638	8.932
65—74	25.847	8.826	15.700	27.441	9.442	18.185
75 og over . .	71.619	24.456	43.466	70.556	24.277	46.757

Aldersgrupper.	Mænd i Byerne.			Kvinder i Byerne.		
	Ugifte.	Gifte.	Enkemænd.	Ugifte.	Gifte.	Enker.
20—24	1.052	0.667	0.919	1.143	0.536	1.626
25—29	1.109	0.703	0.969	1.491	0.700	2.122
30—34	1.311	0.830	1.146	0.599	0.281	0.852

Alders- grupper.	Mænd i Byerne.			Kvinder i Byerne.		
	Ugifte.	Gifte.	Enkemænd.	Ugifte.	Gifte.	Enker.
35—39	2.135	1.353	1.866	2.140	1.004	3.045
40—49	4.058	1.565	2.295	5.148	1.219	4.709
50—59	8.300	3.200	4.697	8.603	2.038	7.869
60—64	9.697	7.381	9.059	22.134	4.670	20.535
65—74	34.713	26.422	32.429	48.098	10.148	44.623
75 og over . .	79.162	60.255	73.953	79.949	16.868	74.172

Naar Invaliditetskoefficienterne for Ugifte i hver af de ovenanførte Grupper sættes lig 1 000, bliver Koefficienten for Gifte og for Enkemænd (Enker) saaledes som nedenfor anføres:

Alders- grupper.	Bygder.		Byer.		Bygder.		Byer.	
	Gifte Mænd.	Enke- mænd.	Gifte Mænd.	Enke- mænd.	Gifte Kvinder.	Enker.	Gifte Kvinder.	Enker.
20—39	263	955	634	874	351	1 157	469	1 423
40—59	216	464	385	566	334	874	237	915
60 og over . .	342	607	761	934	344	663	211	927

Det fremgaar af disse Beregninger, at blandt Personer, der er over 60 Aar gamle, d. v. s. de Aldersgrupper, der er af størst Betydning i Henseende til Invaliditetsforholdene, var Antallet af Invalider blandt gifte Mænd og Kvinder i Landdistrikterne kun lidet over en Tredjedel af det tilsvarende Procenttal for de Ugifte. For Byernes Vedkommende viser der sig for Mændenes Vedkommende en meget mindre Forskjel, idet Invaliditetskoefficienterne for de Gifte var lidt over $\frac{3}{4}$ af Koefficienterne for de Ugifte, medens der for Kvindernes Vedkommende er en saa stor Forskjel som 1000 : 211 eller omtrent som 5 : 1. Tallene for Byerne er vistnok smaa og Resultaterne ujævne; men alle peger de dog i den Retning, at der i Henseende til Invaliditetssandsynligheden er en meget væsentlig Forskjel til Gunst for de Gifte, hvorhos dette Forhold i det Hele taget ogsaa stiller sig lidt gunstigere for Enkemænd og Enker i Sammenligning med de Ugifte.

Til videre Belysning af dette Forhold og for derhos ogsaa at beregne det samlede Resultat for alle Aldersgrupper, har jeg paa Grundlag af de for ugifte Mænd og Kvinder for hver enkelt Aldersgruppe (20—24, 25—29, 30—34 o. s. v.) ovenfor anførte udjævnede Invaliditetskoefficienter beregnet, hvormange Invalider, der efter disse skulde kunne forventes at være blandt dem, der ved den repræsentative Tælling i 1894 enten var eller havde været gifte. Med det paa denne Maade beregnede forventede Antal er sammenstillet det ifølge Socialstatistikens Bind IV² Tabel 45 anførte observerede Antal Invalider. Resultatet af denne Beregning- og Sammenligning er anført i omstaaende Tabel.

A. Mænd.	Bygder.			Byer.			Bygder og Byer.		
	Giftede Mænd.	Enkemænd.	Tilsammen.	Giftede Mænd.	Enkemænd.	Tilsammen.	Giftede Mænd.	Enkemænd.	Tilsammen.
1. Forventet Antal.									
20—24	2.88	0.06	2.94	1.97	—	1.97	4.85	0.06	4.91
25—29	9.78	0.23	10.01	6.37	—	6.37	16.15	0.23	16.38
30—34	35.39	0.59	35.98	10.24	0.01	10.25	45.63	0.60	46.23
35—39	16.65	0.44	17.09	17.83	0.58	18.41	34.48	1.02	35.50
40—49	126.22	5.40	131.62	54.26	1.71	55.97	180.48	7.11	187.59
50—59	183.32	14.27	197.59	84.16	6.81	90.97	267.48	21.08	288.56
60—64	130.64	18.24	148.88	29.28	5.24	34.52	159.92	23.48	183.40
65—74	469.90	126.39	596.29	137.46	45.13	182.59	607.36	171.52	778.88
75 og over	376.00	291.49	667.49	79.95	68.08	148.03	455.95	359.57	815.52
20—39	64.70	1.32	66.02	36.41	0.59	37.00	101.11	1.91	103.02
40—59	309.54	19.67	329.21	138.42	8.52	146.94	447.96	28.19	476.15
60 og over	976.54	436.12	1 412.66	246.69	118.45	365.14	1 223.23	554.57	1 777.80
Ialt 20 aar og over	1 350.78	457.11	1 807.89	421.52	127.56	549.08	1 772.30	584.67	2 356.97
2. Observeret Antal. ¹⁾									
20—39	14	—	14	21	—	21	35	—	35
40—59	66	10	76	48	12	60	114	22	136
60 og over	329	270	599	191	107	298	520	377	897
Ialt 20 Aar og over	409	280	689	260	119	379	669	399	1 068

B. Kvinder.	Bygder.			Byer.			Bygder og Byer.		
	Giftede Kvinder.	Enker.	Tilsammen.	Giftede Kvinder.	Enker.	Tilsammen.	Giftede Kvinder.	Enker.	Tilsammen.
1. Forventet Antal.									
20—24	4.75	0.06	4.81	4.23	0.07	4.30	8.98	0.13	9.11
25—29	12.61	0.23	12.84	10.13	0.27	10.40	22.74	0.50	23.24
30—34	26.06	0.83	26.89	5.03	0.22	5.25	31.09	1.05	32.14
35—39	37.27	2.34	39.61	16.86	1.67	18.53	54.13	4.01	58.14
40—49	115.34	10.88	126.22	66.67	13.34	80.01	182.01	24.22	206.23
50—59	138.31	29.36	167.67	72.95	28.05	101.00	211.26	57.41	268.67
60—64	141.25	52.84	194.09	55.11	39.84	94.95	196.36	92.68	289.04
65—74	347.13	245.60	592.73	132.75	184.22	316.97	479.88	429.82	909.70
75 og over	225.07	545.40	770.47	42.37	169.50	211.87	267.44	714.90	982.34
20—39	80.69	3.46	84.15	36.25	2.23	38.48	116.94	5.69	122.63
40—59	253.65	40.24	293.89	139.62	41.39	181.01	393.27	81.63	474.90
60 og over	713.45	843.84	1 557.29	230.23	393.56	623.79	943.68	1 237.40	2 181.08
Ialt 20 Aar og over	1 047.79	887.54	1 935.33	406.10	437.18	843.28	1 453.89	1 324.72	2 778.61
2. Observeret Antal. ¹⁾									
20—39	25	4	29	16	3	19	41	7	48
40—59	85	35	120	33	38	71	118	73	191
60 og over	237	570	807	46	369	415	283	939	1 222
Ialt 20 Aar og over	347	609	956	95	410	505	442	1 019	1 461

¹⁾ I Socialstatistiken Tabel 45 er Aldersgrupperne opført i større Detail.

Angaaende de Slutninger, som denne Beregning kan give Anledning til, henvises til de Bemærkninger, som derom er gjort i den Text, der gaar forud for Bilagene.

I foranstaaende Tabel er, som allerede nævnt, Beregningen udført paa den Maade, at jeg har gaaet ud fra Invaliditetskoefficienterne for de Ugifte. Det kunde synes naturligare, at gaa ud fra de Koefficienter, der i Socialstatistikens Tabel er anført for de forskjellige Aldersklasser uanseet deres ægteskabelige Stilling, og paa Grundlag af disse beregne det forventede Antal Invalider særskilt for Ugifte, for Gifte og for Enkemænd og Enker og saa for hver af disse sammenholdt det forventede Antal med det observerede. Imidlertid er der herved den Ulempe, at i de yngste Aldersgrupper dominerer de ugifte i den Grad, at deres Koefficienter er bestemmende for den hele Aldersklasse. I de ældste Aldersgrupper dominerer derimod paa lignende Maade Enkemænd og Enker, og herved fordunkles Forholdet, hvorimod formentlig det klareste Resultat fremkommer, naar man, som ovenfor skeet, gaar ud fra Koefficienterne for de Ugifte.

Da det alligevel kan have sin Interesse at se, hvorledes Forholdet stiller sig efter en fra de almindelige Koefficienter udgaaende Beregning, hidsættes nedenfor ogsaa det summariske Resultat af en saadan Beregning over det forventede Antal Invalider paa 20 Aar og derover, sammenholdt med det observerede Antal.

	Mænd.				Kvinder.			
	Ugifte.	Gift.	Enkemænd.	Sum.	Ugifte.	Gift.	Enker.	Sum.
Bygder.								
Forventet Antal	81.33	567.24	211.44	860.01	147.63	559.83	508.53	1 215.99
Observeret Antal . . .	171	409	280	860	260	347	609	1 216
Byer.								
Forventet Antal	39.44	289.46	103.10	432.00	122.64	251.93	309.43	684.00
Observeret Antal . . .	53	260	119	432	179	95	410	684
Bygder og Byer.								
Forventet Antal	120.77	856.70	314.54	1 292.01	270.27	811.76	817.96	1 899.99
Observeret Antal . . .	224	669	399	1 292	439	442	1 019	1 900
Det observerede Antal i Procenter af det forventede	185.3	78.1	126.9	100.0	162.4	54.4	124.6	100

Bilag 3.

**Invaliditetskoefficienter beregnet for den tilstedeværende Folke-
mængde i Rigets Bygder og Byer i Aaret 1900 efter dennes Fordeling
i ægteskabelig Henseende indenfor de forskjellige Aldersgrupper.**

I Bilag 2 er meddelt Opgaver over, hvorledes Invaliditetskoefficienterne stiller sig særskilt for Ugifte og Gifte samt Enkemænd og Enker indenfor hver Aldersgruppe. Ved at sammenholde disse Opgaver med Folketællingsopgaverne over Antallet af de Personer, der hører til de forskjellige Grupper, kan man bestemme de gennemsnitlige Invaliditetskoefficienter paa en nøiagtigere Maade end naar man blot har den repræsentative Tællings Opgaver over Personernes Fordeling efter deres ægteskabelige Stilling.

Naar man imidlertid i dette Øiemed vil benytte de nye Folketællingsopgaver for Aaret 1900, er der det at mærke, at nævnte Folketælling blev afholdt den 3die December og at Aldersopgaverne er baseret paa Opgaver over Fødselsaar, saa at de ikke falder ganske sammen med Aldersaarene. Saaledes svarer f. Ex. Fødselsaarsgruppen 1885—1881 ikke nøiagtigt til Aldersgruppen 15—20, men til Aldersgruppen 14⁹²₁₀₀—19⁹²₁₀₀. Dette medfører en forøvrigt ringe Forrykkelse i Henseende til Fordelingen efter ægteskabelig Stilling indenfor de enkelte Grupper, hvortil der imidlertid i de følgende Opgaver er taget fuldt Hensyn.

I omstaaende Tabeller er først meddelt Opgave over Procentforholdet af Ugifte, Gifte, Enkemænd og Enker indenfor hver Aldersgruppe saavel ifølge Folketællingen af 1900 som efter den repræsentative Tælling af 1894; dernæst, hvorledes Invaliditetskoefficienterne efter Folketællingens Procentfordeling stiller sig i Gjennemsnit for hver Aldersgruppe, naar man gaar ud fra de i Bilag 2 Side 8 angivne udjævnede særskilte Invaliditetskoefficienter for Ugifte, Gifte, Enkemænd og Enker.

For Aldersklassen 20—25 Aar stiller eksempelvis Beregningen sig saaledes for Mandkjøn i Rigets Bygder:

$$\begin{array}{r} 8\,748 \times 689 = 6\,027\,372 \\ 1\,239 \times 181 = \quad 224\,259 \\ 13 \times 658 = \quad \quad 8\,554 \end{array}$$

$$10\,000 \qquad \qquad 6\,260\,185$$

Altsaa bliver Gjennemsnitskoefficienten her udtrykt i Procenter: 0.626.

Resultatet af de i saa Henseende udførte Beregninger stiller sig som følger:

**Tilstedeværende Folkemængde fordelt efter ægteskabelig Stilling
pr. 100 Mænd og Kvinder i forskellige Aldersgrupper.**

a) Efter Folketællingen af 3die December 1900.

Alder.	Bygder.			Byer.			Herefter beregnede gjennemsnitlige Inva- liditetskoefficienter udtrykt i Procen- ter (A).	
	Ugifte.	Gifte.	Enkemænd, Enker, Separerede og Fra- skilte.	Ugifte.	Gifte.	Enkemænd, Enker, Separerede og Fra- skilte.	Bygder.	Byer.

I. Mandkjøn.

15—20	99.61	0.38	0.01	99.52	0.48	0.01	¹⁾ 0.197	0.199
20—25	87.48	12.39	0.13	83.52	16.30	0.19	0.626	0.989
25—30	56.02	43.30	0.68	49.23	50.13	0.64	0.510	0.905
30—35	31.09	67.30	1.60	27.03	71.25	1.72	0.965	0.965
35—40	19.48	78.05	2.48	17.27	80.06	2.67	0.329	1.502
40—50	13.10	82.89	4.01	11.89	83.52	4.59	1.067	1.895
50—60	10.42	82.09	7.49	9.35	82.37	8.27	1.834	3.881
60—65	10.09	77.24	12.67	9.17	76.96	13.87	4.451	7.826
65—75	8.66	69.91	21.43	7.81	68.66	23.54	11.773	28.486
75 og over	7.25	49.66	43.09	7.53	47.14	45.33	36.067	67.888

II. Kvindekjøn.

15—20	98.28	1.69	0.03	98.10	1.87	0.04	0.196	0.473
20—25	76.26	23.46	0.28	77.71	21.89	0.39	0.513	1.012
25—30	46.55	52.25	1.19	50.52	48.18	1.30	0.481	1.118
30—35	30.25	67.35	2.41	35.75	60.58	3.67	0.700	0.416
35—40	22.91	73.38	3.71	29.77	64.06	6.16	0.906	1.468
40—50	18.24	74.31	7.45	24.07	63.54	12.39	1.500	2.597
50—60	15.50	69.33	15.17	19.80	56.28	23.92	2.743	4.733
60—65	15.00	59.57	25.43	19.08	46.10	34.82	7.056	13.526
65—75	13.17	48.42	38.41	17.94	34.46	47.60	15.171	33.366
75 og over	11.32	26.17	62.51	17.12	16.13	66.75	43.568	65.918

¹⁾ De for Aldersklasserne 15—20 Aar anførte Koefficienter fremkommer ved at dividere de i Socialstatistik IV ², Side 32—33, for Alderen 15—19 anførte Antal Personer med de for Aldersaarene 17—19 anførte Antal Invalider, og er her beregnet saaledes, fordi dette syntes bekvemt for de følgende Beregninger.

Tilstedeværende Folkemængde fordelt efter ægteskabelig Stilling
pr. 100 Mænd og Kvinder i forskellige Aldersgrupper.

b) Efter den repræsentative Tælling (31te December 1894).

Alder.	Bygder.			Byer.			Direkte beregnede Koefficienter (B), Socialstatistik IV ² , Tabel 3.	
	Ugifte.	Gifte.	Enkemænd, Enker, Separerede og Fra- skilte.	Ugifte.	Gifte.	Enkemænd, Enker, Separerede og Fra- skilte.	Bygder.	Byer.

I. Mandkjøn.

15—20	99.75	0.25	—	100.00	—	—	¹⁾ 0.197	0.199
20—25	85.38	14.33	0.29	81.70	18.30	—	0.617	0.981
25—30	50.48	48.36	1.17	38.44	61.56	—	0.482	0.858
30—35	28.17	70.63	1.20	19.64	80.26	0.09	0.918	0.925
35—40	14.82	82.99	2.19	11.10	86.15	2.75	0.309	1.454
40—50	9.80	86.51	3.69	6.85	90.31	2.84	0.980	1.757
50—60	7.03	86.25	6.72	5.08	87.86	7.06	1.666	3.640
60—65	7.65	81.04	11.30	7.38	78.48	14.14	4.250	7.792
65—75	6.71	73.53	19.76	6.82	70.05	23.13	11.322	28.369
75 og over	5.51	53.04	41.45	6.18	50.56	43.26	34.888	67.337

II. Kvindekjøn.

15—20	98.56	1.44	—	98.72	1.28	—	0.196	0.473
20—25	79.22	20.53	0.25	78.17	21.46	0.37	0.523	1.010
25—30	46.68	52.36	0.96	51.06	47.66	1.28	0.482	1.123
30—35	28.88	68.93	2.19	31.07	66.02	2.90	0.686	0.393
35—40	19.19	76.03	4.79	26.62	66.81	6.58	0.873	1.441
40—50	14.74	77.92	7.34	19.18	67.35	13.47	1.430	2.444
50—60	12.58	72.12	15.30	13.77	62.23	24.00	2.644	4.332
60—64	11.65	64.27	24.08	15.61	49.10	35.29	6.691	12.992
65—74	10.01	52.70	37.29	14.86	35.78	49.36	14.500	32.817
75 og over	8.56	26.80	64.64	14.54	17.18	68.28	42.797	65.273

¹⁾ De for Aldersklasserne 15—20 Aar anførte Koefficienter fremkommer ved at dividere de i Socialstatistik IV², Side 32—33, for Alderen 15—19 anførte Antal Personer med de for Aldersaarene 17—19 anførte Antal Invalider, og er her beregnet saaledes, fordi dette syntes bekvemt for de følgende Beregninger.

**Beregning over det sandsynlige Antal af Invalider paa Grundlag af
den tilstedeværende Folkemængde i 1891 og med Benyttelse af
foranstaaende Gjennemsnittskoefficienter (A).**

1. Mænd.	Bygderne.			Byerne.		
	Samlet Antal Personer.	Koeffici- enter. Pct.	Giver An- tal Inva- lider.	Samlet Antal Personer.	Koeffici- enter. Pct.	Giver An- tal Inva- lider.
15—20 ¹⁾	70 613	0.197	139	19 263	0.199	39
20—25	50 530	0.626	316	16 040	0.989	159
25—30	44 080	0.510	225	14 999	0.905	136
30—35	41 311	0.965	399	14 129	0.965	136
35—40	39 401	0.329	130	12 752	1.502	192
40—50	67 720	1.067	723	20 596	1.895	390
50—60	57 852	1.834	1 061 ³⁾	14 803	3.881	574 ⁴⁾
60—64	27 832	4.451	1 239	6 102	7.826	478
65—74	41 697	11.773	4 910	7 660	28.486	2 182
75 og over . . .	17 581	36.067	6 341	2 357	67.888	1 600
Uopgiven Alder (over 15) ²⁾ . .	650	3.282	21	217	5.149	11
Tilsammen	459 267	—	15 506	128 918	—	5 897
2. Kvinder.						
15—20 ¹⁾	69 948	0.196	137	23 440	0.473	111
20—25	58 475	0.513	300	23 881	1.012	242
25—30	54 317	0.481	261	22 113	1.118	247
30—35	48 787	0.700	342	19 501	0.416	81
35—40	45 754	0.906	414	16 901	1.468	248
40—50	76 413	1.500	1 146	26 157	2.597	679
50—60	62 757	2.743	1 720 ⁵⁾	18 668	4.733	883 ⁶⁾
60—64	30 116	7.056	2 125	7 864	13.526	1 064
65—74	44 855	15.171	6 805	11 228	33.366	3 746
75 og over . . .	22 027	43.568	9 597	4 125	65.918	2 719
Uopgiven Alder (over 15) ²⁾ . .	625	4.145	26	122	5.966	7
Tilsammen	514 074	—	22 873	174 000	—	10 027

¹⁾ Se Anm. til Side 19.

²⁾ De for uopgiven Alder anførte Koefficienter er de sammesteds anførte Gjennemsnittskoefficienter for alle Aldere fra 17 og opover.

³⁾ Hvis Beregningen udføres for hver af de femaarige Aldersgrupper 50—55 og 55—60, bliver Antallet 1 092 istedetfor 1 061.

⁴⁾ Regnet efter Femaaersgrupper: 594.

⁵⁾ Regnet efter Femaaersgrupper: 1 738.

⁶⁾ Do. Do. 905.

Bilag 4.

Detaillet Beregning over Invaliditetskoefficienterne.

I denne Beregning vil Koefficienterne findes anført for samtlige Personer over 17 Aar, fordelt i femaarige Aldersgrupper fra det 20de og indtil det 90de Aar, med Angivelse saavel af de efter den repræsentative Tælling direkte beregnede Koefficienter som af de Koefficienter, der fremkommer, naar man tager Hensyn til Folkemængdens Fordeling efter ægteskabelig Stilling efter den almindelige Folketælling af 1900.

De direkte beregnede Koefficienter er anført dels efter Socialstatistik IV² Tabel 3 (for Aldersgrupperne indtil det 65de Aar), dels for de følgende Aldersgrupper efter Artillerikaptein Færdens «Beregninger» Tabel 8 for Mænd og Tabel 23 for Kvinder.

Da imidlertid de for enkelte Aldersgrupper direkte beregnede Koefficienter, som nærmere forklaret i de forangaaende «Bemærkninger» § 4 S. 6, viser endel Uregelmæssigheder, er disse Koefficienter, saavidt fornødiges, udjævnede ved Hjælp af grafisk Interpolation, forsaavidt angaar følgende Aldersgrupper: Mænd i Bygder og Byer 20—39, Kvinder i Bygder 20—29, Kvinder i Byer 20—39, 40—49, 50—59. Udjævningen er foregaaet saaledes, at de nye Koefficienter indenfor hver af de nævnte Grupper giver samme Antal af Invalidider som de direkte beregnede udjævnede Koefficienter.

Til de heraf fremgaaende delvis udjævnede Koefficienter er der derefter tillagt de Forhøielser, der følger af Bilag 3 paa Grund af det ved den almindelige Folketælling konstaterede noget ringere Procentforhold af gifte Mænd og Kvinder, end det, som forefandtes ved den repræsentative Tælling. Disse Forhøielser er nedenfor beregnet paa den Maade, at man til de udjævnede Koefficienter har lagt et proportionsvis beregnet Tillæg svarende til den Forskjel, der ifølge Tabellen Side 19—20 viser sig mellem de ved A og B betegnede udjævnede Koefficienter. Der viser sig f. Ex. for Aldersgruppen 25—29 Aar blandt Mænd i Landdistrikterne en Forskjel af $0.510 - 0.482 = 0.028$ udgjørende 5.81 % af 0.482 (B). Følgelig bliver Tillægget i dette Tilfælde: 5.81 % af den tilsvarende udjævnede Koefficient (se næste Tabel), $0.515 = 0.030$. (I et Par Tilfælde er der Fradrag istedetfor Tillæg.)

Resultaterne af disse Beregninger vil findes i den følgende Tabel.

Alders- grupper.	A. Udjævnede Koefficienter, be- regnet paa Grundlag af Social- stat. IV og Kapt. Færdens Opg.		B. Nye udjævnede Koefficienter, Hensyn taget til den hele Befolknings Fordeling i ægteskabelig Henseende.		
	Bygder. ‰	Byer. ‰	Bygder. ‰	Byer. ‰	Riget ¹⁾ . ‰
I. Mænd.					
17—19	0.367	0.354	0.367	0.354	0.364
20—24	0.436	0.610	0.442	0.615	0.484
25—29	0.515	0.920	0.545	0.970	0.653
30—34	0.629	1.200	0.661	1.252	0.812
35—39	0.773	1.500	0.823	1.550	1.001
40—44	0.937	1.617	1.020	1.744	1.194
45—49	1.026	1.923	1.117	2.074	1.333
50—54	1.199	2.671	1.320	2.847	1.644
55—59	2.299	5.000	2.531	5.330	3.078
60—64	4.250	7.792	4.451	7.826	5.058
65—69	2.140	21.400	9.505	21.488	11.424
70—74	14.200	38.000	14.767	38.157	18.233
75—79	25.900	61.800	26.775	62.306	31.495
80—84	45.300	77.400	46.831	78.033	50.359
85—89	48.800	81.800	50.449	82.469	52.863
90 og over	87.500	75.000	90.458	75.614	89.543
2. Kvinder.					
17—19	0.362	0.764	0.362	0.764	0.467
20—24	0.447	0.833	0.438	0.835	0.553
25—29	0.570	0.932	0.569	0.928	0.673
30—34	0.686	1.110	0.700	1.175	0.836
35—39	0.873	1.457	0.906	1.484	1.062
40—44	1.358	2.050	1.425	2.174	1.622
45—49	1.509	2.920	1.583	3.097	1.956
50—54	2.317	3.915	2.404	4.278	2.849
55—59	3.038	4.915	3.152	5.370	3.641
60—64	6.691	12.992	7.056	13.526	8.396
65—69	9.308	24.105	9.739	24.507	12.754
70—74	21.022	44.348	21.995	45.089	26.493
75—79	33.810	58.416	34.419	58.993	38.853
80—84	52.682	76.542	53.630	77.298	56.951
85—89	64.123	54.839	65.277	55.380	64.039
90 og over	50.000	85.714	50.900	86.561	54.153

¹⁾ Forholdstallene for Riget er her beregnet efter det Forhold, som der i 1891 var mellem Bygdernes og Byernes tilstedeværende Folkemængde i hver af de anførte Aldersgrupper. At jeg her har taget Forholdet i 1891 til Grund, er skeet af Hensyn til Sammenligningen med de i Socialstatistik IV ² anførte Beregninger.

Bilag 5.

Materialier og Beregninger til Bedømmelse af hvorvidt den repræsentative Statistik kan, i Henseende til Livsstillingsgrupperingen, ansees at danne et brugbart Grundlag for Beregning af Invalidetallet.

Det fremgaar af Socialstatistik IV ² Tabel 2, at de i Henseende til Invalidetallet afgjørende Livsstillingsgrupper er væsentlig: 1) Personer, der leve af Formue og Pension, 2) de privat Forsørgede, 3) de offentlig Understøttede.

For at man kan se, hvorledes disse Grupper har været repræsenterede, inden hver Aldersklasse samt i det hele, saavel ved den repræsentative Tælling af 1894 som ved den almindelige Folketælling af 1891, har jeg paa omstaaende Side anført de hidhenhørende saavel absolute som relative Tal. (Se omstaaende Tabeller, der forsaavidt de absolute Tal angaar (S. 25) hovedsagelig er bygget paa de i Socialstatistik II og III samt Folketællingstabellerne indeholdte Opgaver.

Heraf vil sees:

At, naar man kun tager Hensyn til det samlede Antal Personer i de ovennævnte Livsstillinger og altsaa bortser fra deres Fordeling efter Alder, viser Folketællingen et høiere Procentforhold af Personer, der lever af Formue og Pension samt af Fattigunderstøttede, medens det relative Antal af Privatforsørgede overhovedet stiller sig nogenlunde lige. Summerer man sammen Mænd og Kvinder i Bygder og Byer, bliver Tallene som følger:

	Efter den repræsentative Tælling.				Efter Folketællingen.			
	Samlet Antal Personer.	Formue og Pension.	Privat- forsør- gede.	Fattig- under- støttede.	Samlet Antal Personer.	Formue og Pension.	Privat- forsør- gede.	Fattig- under- støttede.
De absolute Tal	81 942	3 123	2 297	1 306	1 276 260	57 327	36 632	118 785
Procenttal . . .	100.0	3.81	2.80	1.59	100.0	4.42	2.83	1.92

De efter Folketællingen beregnede Procenttal forholder sig altsaa til de efter den repræsentative Tælling beregnede som $442 : 381 = 100 : 86$ ved Formue og Pension, som $100 : 99$ ved Privatforsørgede og som $100 : 83$ ved Fattigunderstøttede, saa at der mangler henholdsvis 14, 1 og 17 Procent.

Sætter man derimod den repræsentative Tællings Procenttal lig 100, forholder disse sig til de af Folketællingen fremgaaende ved Formue og Pension som $100 : 116$ og ved de Fattigunderstøttede som $100 : 121$, og det er rimeligvis paa den Maade, at Hr. Hjorth er kommen til det Resultat (S. 7), at Mænd og Kvinder med Formue og Pension er over 15 Procent for knapt repræsenteret, og at der for de offentlig Forsørgede mangler omtrent 20 Procent. (Fortsat S. 27.)

Samlet Antal Personer og de, der lever af Formue og Pension eller ved Privatforsørgelse eller ved Fattigunderstøttelse, særskilt for forskellige Aldersgrupper.

Mænd og Kvinder i Bygder og Byer efter Alder.	Efter den repræsentative Tælling 1894.				Efter den almindelige Folketælling 1891.			
	Samlet Antal Personer.	Heraf Formue, Pension.	Privat- forsør- gede.	Fattig- under- støttede.	Samlet Antal Personer.	Heraf Formue, Pension.	Privatfor- sørgede.	Fattig- under- støttede.
Mænd i Bygder:								
15—24	7 482	3	230	20	121 143	159	6 027	680
25—34	5 309	9	52	24	85 391	208	624	667
35—44	4 937	9	18	28	74 373	312	239	679
45—54	4 146	46	16	26	61 618	922	141	650
55—64	3 260	237	30	48	56 814	4 365	246	886
65—74	2 473	620	85	103	41 697	10 235	652	1 501
75 og over	986	465	99	106	17 581	8 093	1 061	2 274
Uopgiven Alder . .	—	—	—	—	650	19	8	20
Ialt	28 593	1 389	530	355	459 267	24 313	8 998	7 357
Mænd i Byer:								
15—24	2 523	2	343	4	35 303	68	4 872	273
25—34	1 905	3	24	2	29 128	50	363	179
35—44	1 698	4	11	12	23 807	98	66	183
45—54	1 350	16	11	9	17 309	188	46	195
55—64	865	30	17	14	13 137	395	81	252
65—74	564	48	34	48	7 660	711	255	438
75 og over	199	56	41	41	2 357	573	288	428
Uopgiven Alder . .	—	—	—	—	217	1	5	2
Ialt	9 104	159	481	130	128 918	2 084	5 976	1 950
Kvinder i Bygder:								
15—24	8 912	4	90	20	128 424	206	4 299	537
25—34	6 379	5	33	45	103 104	352	805	747
35—44	5 441	29	31	53	85 594	538	382	902
45—54	4 304	85	58	34	68 617	1 495	398	1 020
55—64	3 275	248	121	56	60 799	4 993	986	1 517
65—74	2 400	461	186	116	44 855	9 431	2 074	2 573
75 og over	1 194	407	171	169	22 027	8 406	2 409	3 453
Uopgiven Alder . .	—	—	—	—	625	24	9	36
Ialt	31 905	1 239	690	493	514 075	25 445	11 362	10 785
Kvinder i Byer:								
15—24	3 585	2	174	5	47 321	120	5 281	343
25—34	2 697	12	40	9	41 614	197	876	254
35—44	2 218	36	19	33	31 117	389	409	340
45—54	1 665	53	34	24	21 921	808	502	458
55—64	1 090	76	95	60	16 552	1 330	995	796
65—74	774	89	142	113	11 228	1 684	1 346	1 479
75 og over	311	68	92	84	4 125	955	879	1 059
Uopgiven Alder . .	—	—	—	—	122	2	8	5
Ialt	12 340	336	596	328	174 000	5 485	10 296	4 734

**Procentforhold af Personer, der leve af Formue og Pension eller ved
Privatforsørgelse eller Fattigunderstøttelse, særskilt for forskellige
Aldersgrupper.**

Mænd og Kvinder i Bygder og Byer efter Alder.	Efter den repræsentative Tælling af 1894.			Efter den almindelige Folke- tælling af 1891.		
	Formue, Føderaad, Pension.	Privatfor- sørgede.	Fattig- under- støttede.	Formue, Føderaad, Pension.	Privatfor- sørgede.	Fattig- under- støttede.
Mænd i Bygder:						
15—24	0.04	3.07	0.27	0.13	4.98	0.57
25—34	0.17	0.98	0.45	0.24	0.73	0.78
35—44	0.18	0.36	0.57	0.42	0.32	0.91
45—54	1.11	0.39	0.63	1.50	0.23	1.05
55—64	7.27	0.92	1.47	7.68	0.43	1.56
65—74	25.07	3.44	4.16	24.55	1.56	3.60
75 og over	47.16	10.04	10.75	46.03	6.03	12.93
Overhovedet ¹⁾	4.86	1.85	1.24	5.29	1.96	1.61
Mænd i Byer:						
15—24	0.08	13.59	0.16	0.19	13.80	0.77
25—34	0.16	1.26	0.10	0.17	1.25	0.81
35—44	0.24	0.65	0.71	0.41	0.28	0.77
45—54	1.19	0.81	0.67	1.09	0.27	1.13
55—64	3.47	1.97	1.62	3.01	0.62	1.92
65—74	8.51	6.03	8.51	4.03	1.44	2.48
75 og over	28.14	20.60	20.60	24.31	12.22	18.16
Overhovedet ¹⁾	1.75	5.28	1.43	1.62	4.64	1.51
Kvinder i Bygder:						
15—24	0.04	1.01	0.22	0.16	3.35	0.42
25—34	0.08	0.52	0.71	0.34	0.78	0.72
35—44	0.53	0.57	0.97	0.63	0.45	1.05
45—54	1.97	1.35	0.79	2.18	0.58	1.49
55—64	7.57	3.69	1.71	8.21	1.62	2.50
65—74	19.21	7.75	4.83	21.03	4.62	5.74
75 og over	34.09	14.32	14.15	38.16	10.94	15.68
Overhovedet ¹⁾	3.88	2.16	1.55	4.95	2.21	2.10
Kvinder i Byer:						
15—24	0.06	4.85	0.14	0.25	11.16	0.72
25—34	0.44	1.48	0.33	0.47	2.11	0.61
35—44	1.62	0.86	1.49	1.25	1.31	1.09
45—54	3.18	2.04	1.44	3.69	2.29	2.09
55—64	6.97	8.72	5.50	8.04	6.01	4.81
65—74	11.50	18.35	14.60	15.00	11.99	13.17
75 og over	21.86	29.58	27.01	23.15	21.31	25.67
Overhovedet ¹⁾	2.72	4.83	2.66	3.15	5.92	2.72

¹⁾ De for Mænd og Kvinder «overhovedet» anførte Procenttal stemmer, forsaavidt angaar den repræsentative Tælling, ikke ganske med de i Socialstatistik I Bilag 3 anførte, hvortil Grunden antagelig er den, at sidstnævnte Beregning er bygget paa en foreløbig Opgave, medens den

Nu, begge disse Beregninger (se nederst S. 2⁴) peger jo i samme Retning, men ved dem begge er det at mærke, at de ikke tager Hensyn til Aldersfordelingen, som med Hensyn til Invalideantallet er afgjørende. Undersøger man, hvorledes Forholdet mellem den repræsentative Tælling og Folketællingen stiller sig for de vigtigste Aldersgrupper, vil man finde, at Procentantallet af fattigunderstøttede Mænd i Alderen 65—74 Aar i Bygderne er noget og i Byerne betydeligt større efter den repræsentative Tælling end efter Folketællingen, medens Procenttallet i samme Aldersgruppe for Kvinder i Bygderne stiller sig lidt lavere, i Byerne derimod lidt højere ved den repræsentative Tælling end ved Folketællingen (se Tabellen S. 26). I Aldersgrupperne 75 Aar og derover samt 55—64 Aar viser ligeledes Folketællingen tildels lidt højere Procenttal.

Men, hvad der i denne Forbindelse ikke maa oversees, er den Omstændighed, at Procentantallet af de Privatsforsørgede, der spiller en meget væsentlig Rolle i Henseende til Antallet af Invalider, i alle disse Aldersgrupper viser sig at være væsentlig højere ved den repræsentative Tælling end ved Folketællingen. Dette gjør i heromhandlede Henseende Udslaget og bevirker, at Resultatet af at tage Hensyn til Livsstillingsgrupperingen overhovedet bliver det modsatte af, hvad der synes at fremgaa af Hr. Hjorths Bemærkninger om de Fattigunderstøttede samt om dem, der lever af Formue og Pension. Det samlede Antal af Invalider beregnet efter Folketællingens Livsstillingsfordeling kombineret med Alder bliver nemlig, som i det følgende nærmere skal paavises, mindre end naar man blot tager Hensyn til Aldersgrupperingen alene.

Den Omstændighed, at man i den repræsentative Tælling for de heromhandlede Aldersgruppers Vedkommende gjenfinder blandt de Privatsforsørgede det manglende Antal Personer, der lever af Fattigunderstøttelse eller af Formue og Pension, hidrører antagelig ikke af nogen virkelig Forskjel mellem de Personer, der omfattedes af den repræsentative Tælling, og den hele Befolkning, men er vistnok nærmest at henføre til en Forskjel i Klassifikationsmetoden i Forbindelse med den større eller mindre Fuldstændighed, hvormed Originalopgaverne har været affattede. Grænserne mellem de heromhandlede Livsstillingsgrupper er nemlig i mange Tilfælde temmelig ubestemte, og det gaar derfor ikke an ved Undersøgelsen af disse Forhold kun at tage Hensyn til de to Grupper Fattigunderstøttede og de, der lever af Formue og Pension.

En fuldstændigere Indsigt i den Maade, paa hvilken Livsstillingsgrupperingen, efter den repræsentative Tælling sammenholdt med Folketællingen, indvirker paa det beregnede Antal af Invalider, faar man ved at benytte de i Socialstatistik IV² Tabel 1 anførte detaillerede Beregninger, hvor der i de Rubriker, der har til Overskrift «Giver paa samtlige Mænd (Kvinder)», saavidt skjønnes netop er udført de af Hr. Hjorth S. 8 savnede «Udregninger med mest mulig Specifikation», idet de ved den repræsentative Tælling fundne Invaliditetskoefficienter for de

nærværende er bygget paa de S. 25 af den trykte Socialstat. II og III uddragne Opgaver. Forskjellen er dog i det hele uvæsentlig, undtagen med Hensyn til privatsforsørgede Kvinder i Byerne, om hvilke der imidlertid i Socialst. I Bilag 3 er tilføjet en udtrykkelig Reservation. For nærværende Udredning, der lægger Hovedvægten paa Aldersfordelingen, er Forskjellen uden Betydning.

enkelte Livsstillings- og Aldersgrupper, disse indbyrdes kombineret, er anvendt paa de tilsvarende Kombinationer af Livsstilling og Alder, saaledes som de fremgaar af Folketællingstabellerne (Norges off. Stat. III No. 259). At gaa i endnu større Detail, f. Ex. ved denne Beregning at forflere Antallet af Livsstillinger eller at kombinere samme med ægteskabelig Stilling og Alder, vilde, om en saa vidtgaaende Fordring skulde stilles, være upraktisk, fordi Materialet ikke er tilstrækkelig omfattende til en saadan Specifikation. Som Materialet foreligger, kan man snarere sige, at den Specifikation, som er bleven anvendt i heromhandlede Rubriker af Tabel 1, er for stor, idet Resultaterne maaske ikke vilde have vist saa store Forskjelligheder i det enkelte, dersom man i nogen Grad havde samlet Aldersgrupperne og delvis anvendt et noget ringere Antal Livsstillingsgrupper. Imidlertid tør de paa Grund af den noget vidtdrevne Specifikation fremtrædende Uregelmæssigheder antages at udjævne sig i det samlede Resultat, der i ethvert Fald peger hen i samme Retning som det ovenfor S. 26 nævnte Hovedresultat, nemlig, at man ved at lægge Folketællingens Livsstillingsgruppering til Grund istedetfor den repræsentative Tælling snarere kommer til et mindre Antal Invalidider end til et større.

Dette fremgaar af de i det følgende meddelte Uddrag af den heromhandlede Del af Socialstatistikens Tabel 1 (se flg. Tabeller).

Tabel udvisende de efter Socialstatistik IV² Tabel 1 efter Livsstilling kombineret med Alder udregnede Antal Invalidider blandt den hele tilstedeværende Folkemængde sammenlignet med det sammesteds i Tabel 3 kun efter Alder beregnede Antal.

I. Mænd i Bygder.

	Beregnet Antal Invalidider blandt den hele tilstedeværende Folkemængde 1891.								
Efter Socialstatistik IV ² Tabel 1.	17—24	25—34	35—44	45—54	55—64	65—74	75 og over.	Sum	
1. Embedsmænd	—	—	—	—	—	—	—	—	
2. Bestillingsmænd	—	—	—	—	—	14	—	14	
3. Større Næringsdrivende	—	16	31	167	134	178	281	807	
4. Mindre ———	—	—	—	14	104	182	81	381	
5. Selvstændigt Arbejdende	12	17	63	63	140	221	156	672	
6. Private Betjente	—	—	13	—	—	—	—	13	
7. Arbeidere	57	94	73	76	215	545	356	1 416	
8. Tjenere	15	—	—	—	27	—	—	42	
9. Husmænd	—	—	17	—	145	176	290	628	
10. Hjemmевærende Børn	92	82	47	—	—	34	—	255	
11. Formue	—	—	—	122	224	975 ¹⁾	1 652	2 973	
12. Pension	—	19	—	13	44	112	143	331	
13. Privatforsørgede	275	177	66	79	108	422	900	2 027	
14. Offentlig Forsørgede	41	186	192	220	643	1 212	2 081	4 575	
15. Uopgivet	—	—	—	—	—	—	—	—	
Tilsammen (A) Socialst. IV ² Tabel 1	492	591	502	754	1 784	4 071 ¹⁾	5 940	14 134	
Direkte beregnet underet uden Hensyn til Livsstilling (B) (Tabel 3)	449	590	448	681	1 816	4 716	6 139	14 839	

¹⁾ I Tabelværket staar for Formue 875, der paa Foranledning er oplyst at være en Trykfeil for 975.

2. Mænd i Byer.

Beregnet Antal Invalidider blandt den hele tilstedeværende Folkemængde 1891.								
	17—24	25—34	35—44	45—54	55—64	65—74	75 og over	Sum
1. Embedsmænd	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Bestillingsmænd	—	—	—	—	—	—	—	—
3. Større Næringsdrivende	—	—	50	17	—	101	100	268
4. Mindre ———	—	—	8	9	15	—	15	47
5. Selvstændigt Arbeidende	—	33	—	18	58	143	59	311
6. Private Betjente	13	—	—	—	—	—	—	13
7. Arbeidere	69	86	157	98	219	426	210	1 265
8. Tjenere	—	—	—	—	—	—	—	—
9. Husmænd	—	—	—	—	—	—	—	—
10. Hjemmевærende Børn	—	—	—	—	—	—	—	—
11. Formue	—	18	37	54	127	395	248	879
12. Pension	—	2	9	8	12	107	125	263
13. Privatsørgede	116	78	15	34	69	225	260	797
14. Offentlig Sørgede	—	90	100	94	224	472	401	1 381
15. Uopgivet	—	—	—	—	—	1	3	4
Tilsammen A	198	307	376	332	724	1 870	1 421	5 228
———— B ¹⁾	197	259	366	399	823	2 183	1 652	5 879

3. Kvinder i Bygder.

Beregnet Antal Invalidider blandt den tilstedeværende Folkemængde 1891.								
	17—24	25—34	35—44	45—54	55—64	65—74	75 og over	Ialt
1. Bestillingskvinder	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Større Næringsdrivende	—	—	—	—	20	18	38	76
3. Mindre ———	—	—	—	—	—	—	40	40
4. Selvstændigt Arbeidende	—	66	18	108	199	359	207	957
5. Husmødre	41	192	397	684	915	1 418	1 367	5 014
6. Privatbetjente	—	15	20	—	—	—	18	53
7. Arbeidersker	16	—	44	37	156	322	95	670
8. Husmandskvinder	—	—	—	—	—	18	110	128
9. Tjenere	—	18	—	—	25	60	23	126
10. Hjemmевærende Børn, der hjælpe til i Hus eller ved Jordbrug	176 ²⁾	99	107	65	179	158	576	1 360
11. Formue, Kaar	—	—	34	56	86	513	1 819	2 508
12. Pension	—	—	—	—	60	117	205	382
13. Privatsørgede	447 ²⁾	143	100	81	362	1 069	1 882	4 084
14. Offentlig Sørgede	62	118	204	324	803	2 094	3 044	6 649
Tilsammen A	742	651	924	1 355	2 805	6 146	9 424	22 047
Tabel 3 — B	439	595	938	1 294	2 899	6 492	9 419	22 076

¹⁾ Se S. 27.

²⁾ Bestemmelsen af, hvorvidt de hjemmевærende Døtre skal regnes som hjælpende i Huset eller som privatsørgede, er saa høist usikker, at derpaa ingen Vægt kan lægges. Derfor er Beregning A forsaavidt meget usikker, navnlig for Aldersgruppen 17—19 Aar, hvor det samlede Antal ifølge A skulde være 332, ifølge B 134, medens Forskjellen for Gruppen 20—24 Aar er som 410 : 395.

4. Kvinder i Byer.

	Beregnet Antal Invalidter blandt den tilstedeværende Folkemængde 1891.							Sum
	17—24	25—34	35—44	45—54	55—64	65—74	75 og over	
1. Bestillingskvinder	—	—	—	—	—	—	—	—
2. Større Næringsdrivende	—	—	—	—	—	—	—	—
3. Mindre ———	—	—	—	—	—	—	8	8
4. Selvstændigt Arbeidende	11	—	25	12	93	153	74	368
5. Husmødre	12	116	265	194	113	363	175	1 238
6. Privatbetjente	7	—	—	—	—	—	—	7
7. Arbeidersker	14	—	34	40	64	123	23	298
8. Humandskvinder	—	—	—	—	—	—	—	—
9. Tjenere	47	21	34	—	24	—	—	126
10. Hjemmевærende Børn, der hjælpe til i Hus eller ved Jordbrug	44	—	14	—	60	142	—	260
11. Formue, Kaar	—	—	11	78	120	309	296	814
12. Pension	—	—	9	17	41	182	149	398
13. Privatforsørgede	405	233	87	122	416	701	732	2 696
14. Offentlig Forsørgede	79	91	128	184	679	1 347	821	3 329
Tilsammen A	619	461	607	647	1 610	3 320	2 278	9 542
— B	354	327	620	568	1 564	3 662	2 642	9 737

Betegner man her med A de Resultater, der fremgaar af den i nævnte Tabel udførte specielle Beregning af Invalidtallet blandt den hele Befolkning, Hensyn taget saavel til Alders- som til Livsstillingsgrupperingen inden denne, og ved B de Resultater, der fremgaar af den hele Befolknings Aldersfordeling efter de i Tabel 3 anførte Koefficienter for hver Aldersgruppe, viser der sig følgende Hovedresultater:

Sammendrag af foranstaaende Opgave.	Beregnet Antal Invalidter blandt den hele tilstedeværende Folkemængde 1891.							
	17—24	25—34	35—44	45—54	55—64	65—74	75 og over	Sum
<i>A (Socialst. Tabel 1):</i>								
Mænd i Bygder	492	591	502	754	1 784	4 071	5 940	14 134
— i Byer	198	307	376	332	724	1 870	1 421	5 228
Kvinder i Bygder	742	651	924	1 355	2 805	6 146	9 424	22 047
— i Byer	619	461	607	647	1 610	3 320	2 278	9 542
Tilsammen:								
Mænd	690	898	878	1 086	2 508	5 841	7 361	19 262
Kvinder	1 361	1 112	1 531	2 002	4 415	9 466	11 702	31 589
Ialt	2 051	2 010	2 409	3 088	6 923	15 407	19 063	50 951
<i>B (Socialst. Tabel 3):</i>								
Mænd i Bygder	449	590	448	681	1 816	4 716	6 139	14 839
— i Byer	197	259	366	399	823	2 183	1 652	5 879
Kvinder i Bygder	439	595	938	1 294	2 899	6 492	9 419	22 076
— i Byer	354	327	620	568	1 564	3 662	2 642	9 737
Tilsammen:								
Mænd	646	849	814	1 080	2 639	6 899	7 791	20 718
Kvinder	793	922	1 558	1 862	4 463	10 154	12 061	31 813
Ialt	1 439	1 771	2 372	2 942	7 102	17 053	19 852	52 531
100 A : B =	142.5	113.5	101.6	105.0	96.1	90.3	96.0	97.0

Til Forstaaelsen af det heraf fremgaaende Forhold mellem de ved A og B betegnede Beregninger bemærkes følgende:

Den særdeles mærkbare Forskjel, der viser sig for Aldersgruppen 17—24 og som for Kvindernes Vedkommende træder saa stærkt frem, at den førstnævnte Beregning giver et Antal af 1 361 Invalider, den sidstnævnte kun 793, hidrører for den allervæsentligste Del fra Anvendelsen af en forskjellig Klassifikation, og ikke i nogen Forskjel mellem den repræsentative Tælling og Folketællingen i Henseende til den Maade, paa hvilken de til heromhandlede Aldersgrupper hørende Personer var fordelte i Virkeligheden efter Livsstilling.

Undersøger man nemlig, hvormange af det samlede Antal af unge Piger i Alderen 15—25 Aar — denne Aldersgruppe kan nemlig bedre end Aldersgruppen 17—25 Aar sammenlignes med Folketællingen — der var henført til Klassen: Privatforsørgede, saa vil man finde, at dette i den repræsentative Tælling og i Folketællingen var Tilfældet med følgende Antal for hvert 100:

	Repræsentativ Tælling.	Folketælling.
Bygder	1.01 %	3.35 %
Byer	4.85 %	11.16 %

Denne Klasse var altsaa i den repræsentative Tælling forholdsvis langt faatalligere end i Folketællingen, hvad der dog ikke maa opfattes som en Forklænnelse for den repræsentative Tælling, idet Sagen tvertimod staar saa, at der ved denne stilledes ganske anderledes indgaaende Spørgsmaal om, hvad enhver foretog sig, naar han eller hun begyndte at arbeide o.s.v., end der kunde være Tale om ved en almindelig Folketælling. Det er derfor ganske naturligt, at Klassen af Privatforsørgede maatte blive reduceret til et mindre Omfang ved den repræsentative Tælling; men denne Omstændighed har derhos bevirket, at der blandt det reducerede Antal forefandtes et forholdsvis meget betydeligt Antal invalide, nemlig for Alderen 17—25 underet over 22 Procent i Bygderne og omtrent 14 Procent i Byerne. Det vil heraf indsees, at naar man i Beregningen anvender saadanne høie Procenttal paa Folketællingens flerdobbelte Antal af privatforsørgede unge Piger, saa vil Beregningen vise et altfor stort Antal af Invalidider.

Der kan saaledes, efter min Opfatning, ikke være nogen grundet Tvivl om, at man, hvad den heromhandlede Aldergruppe angaar, ganske kan bortse fra den Forøgelse i Antallet af Invalidider, som fremkommer, naar man beregner samme paa nævnte Maade under Hensyn tagen til Folketællingens Livsstillingsgruppering kombineret med Alder. Det rette er her kun at tage Hensyn til Folketællingens Aldersopgaver.

Til samme Resultat er jeg ogsaa kommen med Hensyn til de øvrige Aldersgrupper, hvor der — især i modsat Retning — viser sig Forskjel mellem Beregningerne A og B (af hvilke den sidste, som det vil erindres, alene tager Hensyn til Alder og ikke derhos til Livsstilling). Størst Forskjel viser sig her for Aldersgrupperne 65—74, 55—64 samt 75 og derover. Skulde man her lægge Folke-

tællingens Livsstillingsgruppering til Grund, fik man en ikke saa liden Reduktion i Henseende til det beregnede Antal af Invalider. Hovedaarsagen hertil ligger deri, at Antallet af de Privatforsørgede for de høiere Aldersgrupper Vedkommende udgjorde et mindre Procenttal af den samlede Folkemængde efter Folketællingen end af det samlede Antal Personer, der indbefattedes af den repræsentative Tælling. Jfr. Tabellen Side 25. Hvad Grunden hertil igjen er, kan ikke bestemt paapeges — det er foran nævnt, at Grænsen mellem Privatunderstøttet og Fattigunderstøttet ikke altid er saa sikker. Men hvad end Grunden er, saa indvirker den anførte Omstændighed mere paa Beregningen end det i Hr. Hjorths Betænkning fremholdte Forhold, at det relative Antal af Fattigunderstøttede samt af Personer, der leve af Formue og Pension, tildels er noget mindre i den repræsentative Tælling end i den samlede Befolkning.

Af hvad der nu er oplyst angaaende Livsstillingsklassifikationen og dens Indflydelse paa Beregningerne vil antagelig fremgaa, at man — bortset fra andre Momenter, som kan spille ind og som senere skal omhandles — vil befinde sig paa den sikre Side, naar man bygger Beregningerne angaaende Antallet af Invalider i Aaret 1891 paa de i Slutningen af Bilag 4 anførte nye udjævnede Koefficienter, altsaa uden nogen Forhøielse eller Formindskelse af Hensyn til det relative Antal af Fattigunderstøttede, Formuende eller Privatforsørgede m. v.

I denne Forbindelse skal jeg forøvrigt angaaende det for Invalidestatistiken forringende Moment, som Hr. Hjorth tillægger den Omstændighed, at de fraværende Sømænd ikke er medregnet, alene erindre om, at disse saagodtsom udelukkende bestaar af aktive, arbejdsdygtige Personer, blandt hvilke faa eller ingen Invalider findes. Medtagelsen af de fraværende Sømænd skulde, saavidt skjønnes, have den Virkning, at de beregnede Invaliditetskoefficienter, navnlig for de yngre Aldersgrupper Vedkommende, blev noget nedsat.

Forskjellen bliver vistnok ringe, men for at beregne Invaliditetskoefficienten saa nøiagtigt som muligt, er i nedenstaaende Opgaver Hensyn taget til det heromhandlede Moment, dog ikke fuldt ud, i det jeg — i Betragtning af, at der blandt de i Udlandet fraværende norske Søfolk er endel, der ligger syge paa fremmede Hospitaler —, tager Middeltallet af begge Beregninger. For Aldersklasserne 17—64 Aar bliver Koefficienterne for Mænd, efter de Side 23 opstillede nye udjævnede Koefficienter samt efter det heromhandlede Fradrag, som følger:

Mænd i Alderen	De Side 23 beregnede Koefficienter.	Koefficienter, naar samtlige de i Udlandet fraværende Sømænd regnes som aktive.	Middeltallet af disse to Koefficienter.
	%	%	%
17—19	0.364	0.348	0.356
20—24	0.484	0.465	0.475
25—29	0.653	0.632	0.643
30—34	0.812	0.790	0.801
35—39	1.001	0.973	0.987

Mænd i Alderen	De Side 19 beregnede Koefficienter.	Koefficienter, naar samtlige de i Ulandet fraværende Sømænd regnes som aktive.	Middeltallet af disse to Koefficienter.
	%	%	%
40—44	1.194	1.170	1.182
45—49	1.333	1.317	1.325
50—54	1.644	1.631	1.638
55—59	3.078	3.063	3.071
60—64	5.058	5.048	5.053

Naar man lægger den hjemmehørende Folkemængde til Grund for Beregningerne, vil det derfor være rettest at anvende de i sidste Rubrik tilhørende anførte modificerede Koefficienter.

For de ældre Aldersklasser har jeg ikke beregnet nogen Forskjel.

Bilag 6.

Beregninger og Oplysninger angaaende den Indflydelse, som Forskjelligheder i Henseende til Livsstilling udøver paa Invaliditets-sandsynligheden.

Som i foranstaaende Bemærkninger (Side 7) paapeget skal Invaliditets-sandsynligheden angive, hvor mange af et vist Antal Personer der i Løbet af et bestemt Tidsrum, f. Ex. et Aar, kan antages at ville blive invalide. Paa denne Maade er nævnte Forhold i den tyske Invalideforsikringsstatistik bleven beregnet for hvert enkelt Aldersaar i det ovenfor Side 3 nævnte «Denkschrift». Samme-steds findes ogsaa meddelt Resultaterne af en Beregning over det Forhold, hvori Invaliditetsrenter indtil Midten af 1896 var blevene tildelte forsikrede Mænd hen-hørende til de to Grupper, 1) Landbonæring og Skovdrift, 2) Industri, Bergværks-drift m. m. Heraf fremgaar følgende Procentantal for de i Løbet af ikke fuldt fem Aar tildelte Invaliddepensioner:

I Aldersklassen.	Pr. 100 forsikringspligtige Mænd sysselsatte ved		Pr. 100 Mænd og Kvinder i Gjennem- snit for alle For- sikringspligtige.
	Landbonæring og Skovdrift.	Industri m. m.	
20—30	0.2331	0.1915	0.2024
30—40	0.5235	0.5302	0.5465
40—50	1.4693	1.4944	1.4391
50—60	4.4288	4.5646	4.1409
60—70	14.3350	13.9740	13.1828

Paa 1 000 Forsikringspligtige af hver Persongruppe faldt der i Gjennemsnit for alle Aldersklasser: ved Landbonæringen 17.8 Pensioner, i Industrigruppen 17.7 Pensioner og overhovedet 16.7 Pensioner, vel at mærke ikke bevilget aarlig, men tilsammen i det nævnte Tidsrum af henved fem Aar.

Heraf drages i nævnte «Denkschrift» den Slutning, at der i Almindelighed synes at være saa ringe Forskjel i Henseende til Faren for Invaliditet, at man uden Betænkelighed kan lægge de for alle Forsikringspligtige beregnede Gjennemsnitssandsynligheder til Grund ved alle Erhvervsgrupper.

Hvorledes Forholdet i heromhandlede Henseende staar i Norge, kan ikke afgjøres paa Grundlag af den offentliggjorte Socialstatistik og kan overhovedet

ikke paa nogen nøiagtig Maade beregnes, saalænge ikke en Forsikringsindretning er bleven oprettet og har faaet virke i en Række af Aar. Imidlertid vilde det forhaandenværende socialstatistiske Materiale kunne levere værdifulde Bidrag til Belysningen af dette Punkt ved at undergives nogen Bearbejdelse.

Det tør være uvist, hvad Vægt man bør lægge paa de ovennævnte noget summariske tyske Beregninger, men i ethvert Fald gaar det neppe an at overføre deres Resultater paa Norge. Andre tyske Erfaringer gaar ud paa, at den industrielle Befolkning i væsentlig høiere Grad end den ved Landbonæring sysselsatte er udsat for Lungetuberkulose.

I disse Beregninger er der ikke skjelnet mellem de forskellige sociale Stillinger, hvortil de Forsikrede henhørte, heller ikke mellem By og Land eller mellem de forskellige Dele af det store tyske Rige.

For Behandlingen af de Spørgsmaal, der knytter sig til Forslagene om Invaliditetsforsikring i Norge, er det af Interesse at faa undersøgt, hvorledes Invaliditetssandsynlighederne stiller sig ikke alene for de forskellige Hovederhvervsgrupper, men navnlig for de forskellige sociale Stillinger, blandt hvilke Arbejderklassen er den, der danner Hovedmassen af de Personer, der omfattes af den ovennævnte tyske Beregning.

Direkte Oplysninger angaaende Invaliditetsrisikoen for de forskellige Livsstillinger findes ikke i Socialstatistik IV²; men da den i Tabel 4 leverer Opgaver, der ved Hjælp af approximative Beregninger kan i nogen Grad belyse Forholdet, skal denne Anledning her søges benyttet.

Den nævnte Tabel meddeler en «Opgave over det Antal varige og forbigaaende Invalidider (pensionsberettigede efter Kommissionens Forslag), der er fundne ved den repræsentative Tælling, fordelte efter deres Alder, Livsstilling og Indtægt, da Invaliditeten indtraadte».

Dersom man nu tillige havde haft Opgaver over det tilsvarende Antal af de aktive Personer, der levede paa den Tid, da Invaliditeten indtraadte, vilde man temmelig nøiagtig kunne have beregnet de Forskjelligheder, der i Henseende til Invaliditetssandsynlighederne gjør sig gjældende mellem de forskellige Livsstillinger. Thi den Indflydelse, som Afgangen blandt de Invalide udøver, vil antageligvis ikke væsentlig forrykke det indbyrdes Forhold mellem Livsstillingerne. (Jfr. § 4 Side 7). Men uheldigvis har man ingen saadan Opgave over de samtidigt levende, hvilken ogsaa vilde have været saameget vanskeligere at tilveiebringe, som Invaliditeten indenfor de forskellige Livsstillinger snart indtræder i en yngre, snart i en ældre Alder.

Imidlertid vil man antagelig komme nogenlunde efter Forholdet ved at sammenholde Antallet af dem, der i de større sociale Hovedgrupper blev invalide a) i Alderen over 60 Aar, med det samlede Antal af Personer, der i 1894 befandt sig i tilsvarende Alders- og Livsstillingsgrupper. Forudsætningen er da den, at Livsstillingsgrupperingen i den Tid, der ligger imellem Invaliditetens Indtræden og Udgangen af 1894, ikke er undergaaet saadanne Forandringer, at de væsentlig forrykker det indbyrdes Forhold mellem Livsstillingsgrupperne, og dette tør man vel i det store og hele taget antage, naar der som her spørges om, hvorledes de

(Fortsat S. 38.)

Tabel udvisende de ved den repræsentative Tælling fundne Antal Invaliditer efter deres Alder og Livsstilling, da Invaliditeten indtraadte, sammenstillet med det samlede Antal repræsentative Personer i 1894 fordelte paa de samme Grupper.

I. Bygder.

De repræsentative Personer fordelte efter Livsstilling.	Antal Invaliditer fundne ved den repræsentative Tælling af 1894, for- delte efter deres Alder, da Invalidi- teten indtraadte.					Samlet Antal Personer, der omfatte- des af den repræsentative Tælling, fordelte efter Alder i 1894.				
	17-39.	40-49.	50-59.	60 og over.	Til- sam- men.	17-39.	40-49.	50-59.	60 og over.	Til- sam- men.
<i>A. Mænd.</i>										
1. Embedsmænd	—	—	—	1	1	17	32	17	10	76
2. Bestillingsmænd . . .	1	1	2	4	8	226	109	100	25	460
3. Større Næringsdrivende	6	9	20	77	112	2 002	1 732	1 529	1 395	6 658
4. Mindre Næringsdrivende	3	2	10	63	78	1 077	506	410	394	2 387
5. Selvstændigt Arbejdende	3	8	8	59	78	1 245	497	368	367	2 477
6. Private Arbeidschefer .	2	—	2	4	8	86	66	36	18	206
7. Private Betjente . . .	2	3	1	9	15	525	134	78	55	792
8. Formænd	—	—	—	—	—	34	33	14	4	85
9. Arbeidere	41	22	25	169	257	4 101	864	594	572	6 131
10. Husmænd	1	4	10	85	100	385	311	300	456	1 452
11. Tjenere	11	—	3	15	29	1 244	50	33	36	1 363
12. Hjemmевærende Børn, der hjælpe til	29	1	1	3	34	2 049	87	31	38	2 205
13. Formue, indb. Kaar .	1	1	5	97	104	13	23	103	1 196	1 335
14. Pension	—	—	—	1	1	1	—	5	47	53
15. Privat forsørgede . .	5	—	2	23	30	202	16	18	204	440
16. Offentlig forsørgede .	—	—	1	13	14	53	31	27	240	351
17. Uopgivet	—	—	—	—	—	7	1	—	1	9
Sammen drag:										
Gruppe I (1-4, 12-15)	45	14	40	269	368	5 587	2 505	2 213	3 309	13 614
Gruppe II (5-11, 16, 17)	60	37	50	354	501	7 680	1 987	1 450	1 749	12 866
Tilsammen	105	51	90	623	869	13 267	4 492	3 663	5 058	26 480
<i>B. Kvinder.</i>										
1. Bestillingskvinder . .	—	—	—	1	1	148	11	11	4	174
2. Større Næringsdrivende	—	1	—	18	19	101	161	169	182	613
3. Mindre Næringsdrivende	—	1	—	1	2	45	13	20	26	104
4. Selvstændigt Arbejdende	6	3	10	57	76	554	133	118	141	946
5. do. Husmødre	30	43	62	225	360	6 714	3 721	2 556	2 592	15 583
6. Private Arbeidschefer .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7. Private Betjente . . .	5	—	—	3	8	394	71	48	25	538
8. Formænd	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9. Arbeidersker	4	13	21	96	134	559	188	162	220	1 129
10. Husmandskvinder . .	—	—	1	17	18	14	16	39	87	156
11. Tjenere	31	5	16	42	94	3 753	251	143	87	4 234
12. Hjemmевærende Børn, der hjælper til	29	10	7	12	58	3 335	198	98	84	3 715
13. Formue, indb. Kaar .	—	—	4	102	106	18	38	140	982	1 178
14. Pension	—	—	—	13	13	3	6	9	43	61
15. Privat forsørgede . .	7	4	25	190	226	103	41	81	433	658
16. Offentlig forsørgede .	2	2	16	91	111	89	48	37	317	491
17. Uopgivet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sammen drag:										
Gruppe I (1-3, 12-15)	36	16	36	337	425	3 753	468	528	1 754	6 503
Gruppe I & II (5) . . .	30	43	62	225	360	6 714	3 721	2 556	2 592	15 583
Gruppe II (4, 6-11, 16, 17)	48	23	64	306	441	5 363	707	547	877	7 494
Tilsammen	114	82	162	868	1 226	15 830	4 896	3 631	5 223	29 580

Tabel udvisende de ved den repræsentative Tælling fundne Antal Invaliditer efter deres Alder og Livsstilling, da Invaliditeten indtraadte, sammenstillet med det samlede Antal repræsentative Personer i 1894 fordelte paa de samme Grupper.

II. Byer.

De repræsentative Personer fordelte efter Livsstilling.	Antal Invaliditer fundne ved den repræsentative Tælling af 1894, for- delte efter deres Alder, da Invalidi- teten indtraadte.					Samlet Antal Personer, der omfatte- des af den repræsentative Tælling, fordelte efter Alder i 1894.				
	17-39.	40-49.	50-59.	60 og over.	Til- sam- men.	17-39.	40-49.	50-59.	60 og over.	Til- sam- men.
<i>A. Mænd.</i>										
1. Embedsmænd	1	1	—	7	9	23	26	24	20	93
2. Bestillingsmænd . . .	—	2	2	5	9	170	94	82	47	393
3. Større Næringsdrivende	4	3	6	42	55	405	262	255	193	1 115
4. Mindre Næringsdrivende	1	—	2	5	8	83	56	45	46	230
5. Selvstændigt Arbeidende	2	3	4	24	33	103	53	57	67	280
6. Private Arbeidschefer .	—	2	3	4	9	89	73	38	17	217
7. Private Betjente . . .	11	2	1	11	25	643	151	91	46	931
8. Formænd	—	—	—	1	1	25	19	15	11	70
9. Arbejdere	32	23	36	168	259	2 773	710	490	388	4 361
10. Husmænd	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—
11. Tjenere	—	—	—	—	—	59	4	7	2	72
12. Hjemmeverende Børn, der hjælper til	—	—	—	—	—	74	1	—	—	75
13. Formue, indb. Kaar . .	—	—	2	7	9	4	8	16	72	100
14. Pension	—	—	—	3	3	2	3	3	51	59
15. Privat forsørgede . . .	3	—	—	8	11	196	9	16	84	305
16. Offentlig forsørgede . .	—	—	—	3	3	11	8	15	96	130
17. Uopgivet	—	—	—	—	—	6	3	—	8	17
Sammen drag:										
Gruppe I (1-4, 12-15)	9	6	12	77	104	957	459	441	513	2 370
Gruppe II (5-11, 16, 17)	45	30	44	212	331	3 709	1 021	713	635	6 078
Tilsammen	54	36	56	289	435	4 666	1 480	1 154	1 148	8 448
<i>B. Kvinder.</i>										
1. Bestillingskvinder . . .	—	—	—	2	2	85	18	7	1	111
2. Større Næringsdrivende	—	1	1	3	5	24	24	19	14	81
3. Mindre Næringsdrivende	1	1	4	12	18	74	68	35	47	224
4. Selvstændigt Arbeidende	5	11	16	70	102	385	169	132	97	783
5. do. Husmødre	19	24	15	48	106	2 587	1 186	797	552	5 122
6. Private Arbeidschefer . .	—	—	—	—	—	5	1	2	—	8
7. Private Betjente	2	—	4	13	19	480	44	20	11	555
8. Formænd	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9. Arbejdere	8	6	18	42	74	672	188	141	112	1 113
10. Husmandskvinder . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11. Tjenere	21	8	11	18	58	1 381	66	30	16	1 493
12. Hjemmeverende Børn, der hjælper til	10	1	2	6	19	846	55	16	16	933
13. Formue, indb. Kaar . .	1	—	3	31	35	19	36	39	122	216
14. Pension	—	1	—	15	16	4	16	25	75	120
15. Privat forsørgede . . .	11	5	11	123	150	143	25	55	293	516
16. Offentlig forsørgede . .	3	3	14	69	89	32	26	38	232	328
17. Uopgivet	—	—	—	—	—	1	1	6	5	13
Sammen drag:										
Gruppe I (1-3, 12-15)	23	9	21	192	245	1 195	242	196	568	2 201
Gruppe I & II (5)	19	24	15	48	106	2 587	1 186	797	552	5 122
Gruppe II (4, 6-11, 16, 17)	39	28	63	212	342	2 956	495	369	473	4 293
Tilsammen	81	61	99	452	693	6 738	1 923	1 362	1 593	11 616

(Fortsat fra S. 35.)

til nævnte Aldersgrupper hørende Personer i Bygder og Byer var fordelt efter Livsstilling i 1894 sammenholdt med den Livsstillingsfordeling, der — ikke for de samme Personer, men i de tilsvarende Aldersgrupper — fandt Sted i de Aar, da Invaliditeten for de flestes Vedkommende eller rettere gennemsnitlig taget indtraadte.

Ved Siden heraf vil det ogsaa have sin Interesse at sammenholde Livsstillingsgrupperingen i Aldersklasserne 40—49 og 50—59 Aar saavel med de i disse Aldersklasser som med de i de følgende Aldersklasser indtraadte Invaliditetstilfælde. Aldersklassen 40—59 Aar giver nemlig et bedre Indblik i Livsstillingsgrupperingen i den Del af Livstiden, da de fleste er beskæftiget ved produktivt Arbejde. De hidhenhørende Opgaver er, forsaavidt angaar de Invalide, hentet fra Socialstatistik IV ² Tabel 4 og, forsaavidt angaar det samlede Antal repræsentative Personer i de tilsvarende Livsstillinger og Aldersgrupper, fra samme Værk II (Byerne) Tabel 11 jfr. 16 og III (Bygderne) Tabel 30 jfr. 35.

Paa Grundlag af foranstaaende Tabeller er beregnet følgende Procentforhold særskilt for Mænd og Kvinder i Bygder og Byer:

Antal i 1894 ³ gjenlevende Invalider efter deres Alder og Livsstilling, da Invaliditeten indtraadte pr. 100 i tilsvarende Alders- og Livsstillingsgrupper i 1894.					
	20—39.	40—49.	50—59.	60 og over.	Tilsammen.
A. Mænd:					
1. Bygder:					
Gruppe I	0.81	0.56	1.81	8.13	2.71
— II	0.78	1.86	3.45	20.24	3.90 ¹⁾
Ialt	0.79	1.14	2.46	12.32	3.28
2. Byer:					
Gruppe I	0.94	1.31	2.72	15.01	4.39
— II	1.21	2.94	6.17	33.39	5.48 ¹⁾
Ialt	1.16	2.43	4.85	25.06	5.15
B. Kvinder:					
1. Bygder:					
Gruppe I	0.96	3.42	6.82	19.21	6.54
— I & II (Husmødre)	0.45	1.16	2.43	8.69	2.31
— II	0.90	3.25	11.70	34.89	5.88 ¹⁾
Ialt	0.72	1.68	4.46	16.62	4.14
2. Byer:					
Gruppe I	1.93	3.72	10.71	44.01	10.45
— I & II (Husmødre)	0.73	2.02	1.88	8.70	2.07
— II	1.32	5.66	17.07	44.82	7.97 ¹⁾
Ialt	1.20	3.17	7.27	28.37	5.97

¹⁾ Forholdstallet vilde her have været meget højere, dersom der ikke til Gruppe II henhørte et forholdsvis stort Antal yngre Personer.

For Bygder og Byer underet vil Forholdet fremgaa af nedenstaaende
Beregning:

I. Antal Invalid.	20—39	40—49	50—59	60 og over.	Tilsammen.
Mænd:					
Gruppe I	54	20	52	346	472
— II	105	67	94	566	832
Tilsammen	159	87	146	912	1 304
Kvinder:					
Gruppe I	59	25	57	529	670
Husmødre (I & II) .	49	67	77	273	466
Gruppe II	87	51	127	518	783
Tilsammen	195	143	261	1 320	1 919
2. Samlet Antal repræsen- tative Personer.					
Mænd:					
Gruppe I	6 544	2 964	2 654	3 822	15 984
— II	11 389	3 008	2 163	2 384	18 944
Tilsammen	17 933	5 972	4 817	6 206	34 928
Kvinder:					
Gruppe I	4 948	710	724	2 322	8 704
Husmødre (I & II) .	9 301	4 907	3 353	3 144	20 705
Gruppe II	8 319	1 202	916	1 350	11 787
Tilsammen	22 568	6 819	4 993	6 816	41 196
3. Procentforhold af Invalid.					
Mænd:					
Gruppe I	0.83	0.67	1.96	9.05	2.95
— II	0.92	2.23	4.35	23.74	4.39
Tilsammen	0.89	1.46	3.03	14.69	3.73
Kvinder:					
Gruppe I	1.19	3.52	7.87	22.78	7.70
Husmødre (I & II) .	0.53	1.37	2.30	8.69	2.25
Gruppe II	1.05	4.24	13.86	38.37	6.64 ¹⁾
Tilsammen	0.86	2.10	5.23	19.37	4.66
(Do. med Undtagelse af Husmødre)					
	(1.10)	(4.03)	(11.22)	(28.51)	(7.09)

¹⁾ Se Noten S. 38.

Af den foregaaende Tabel fremgaar følgende Forhold mellem de for den samlede Befolkning og for Gruppe II, d. v. s. den af den tyske Rigsforsikring omfattede Del. Naar førstnævnte Procenttal sættes lig 100, bliver for Mænd i Alderen 20—39 Aar Forholdet 103.4, i Alderen 40—49 Aar: 153, i Alderen 50—59 Aar: 144 og i Alderen 60 Aar og over: 162.

Hvad de gifte Kvinder angaar, savnes for de heromhandlede specielle Opgavers Vedkommende¹⁾ Oplysning om Mændenes Livsstilling, saa at der for den talrige Klasse Husmødre ikke kan skjælnes mellem Gruppe I og Gruppe II. For de øvrige Vedkommende viser Beregningen det Resultat, at Summen af Gruppe I og II forholder sig til Gruppe II som 100:95 i Aldersklassen 20—39, og i de følgende Aldersklasser som 100:henholdsvis 105, 123.5 og 134.7.

Det samlede Gjennemsnittsresultat for Alderen 50 Aar og derover, som det i denne Forbindelse er af særlig Interesse at undersøge, jfr. foranst. Bemærkninger § 6 (S. 12), kan beregnes paa den Maade, at man ved Hjælp af Forholdstallene for den hele Befolkning særskilt for hver Aldersklasse beregner det forventede Antal Invalidider i Socialgruppe II og sammenholder det saaledes beregnede Tal med det observerede. Efter denne Beregning skulde der ifølge de i sidste Tabel anførte Opgaver for Socialgruppe II forventes følgende Antal Invalidider: i Aldersklassen 50—59: 66, 60 og over: 350, tilsammen: 416, medens det observerede Antal ifølge samme Tabel var 660, altsaa 1.59 saa stort.

For Kvindernes Vedkommende viser den tilsvarende Beregning et forventet Antal Invalidider af $101 + 385 = 486$ mod et observeret Antal af 645, hvoraf fremgaar Forholdet 1:1.33, men det bør her erindres, at Hustruerne ikke er med.

Udføres, forsaavidt Mændene angaar, den samme Beregning særskilt for Bygder og Byer, vil man finde, at det for Gruppe II efter Gjennemsnittsforholdet for alle sociale Grupper forventede Antal Invalidider forholder sig til det observerede Antal som 1:1.60 i Bygderne og som 1:1.32 i Byerne.

Nu er det vistnok saa, at den her udførte Sammenligning, som allerede antydet, alene kan give tilnærmelsesvis rigtige Resultater. For af de Opgaver, som er benyttet som Grundlag for de her beregnede Forholdstal at udlede Invaliditetssandsynlighederne, tiltrænges Tillægsopgaver, som ikke staar til Raadighed. Hvad der i saa Henseende navnlig savnes, er Opgave over de Personer, der forinden Aaret 1894 var blevne Invalidider, men ved Dødsfald og ved Reaktivering (o: Gjenvinden af Arbejdsevne) var udgaaede af Invalidernes Tal. En saadan Opgave er i Kapt. Færdens Beregning (Tabel 1) meddelt for Aarene 1890—1894; men dens Paalidelighed eller Fuldstændighed synes ikke at være tilstrækkelig konstateret, og den omfatter derhos alene et samlet Antal af 355

¹⁾ Jfr. imidlertid Flertalsindstillingen S. 64, hvor Mændenes Livsstilling er anført for de invalide Hustruer og Enker, dog uden Angivelse af disses Alder, da Invaliditeten indtraadte.

Døde og 150 reaktiverede Invalider. Det vilde imidlertid for den her udredede Specialundersøgelse have havt sin Interesse, om der ved disse Opgaver var bleven sondret mellem de ovenfor omhandlede Socialgrupper I og II.

Et andet Moment, der ogsaa kan tænkes at influere paa de beregnede Forholdstal, er Invaliditetens kortere eller længere Varighed. Denne er, forsaavidt angaar de i 1894 gjenlevende Invalider oplyst i Socialstatistik IV² Tabel 42, hvorefter jeg har udledet det Resultat for Mænd i Bygder og Byer underet, at Gjennemsnitsvarigheden for Gruppe I var 4.95 Aar og for Gruppe II: 5.53 Aar, medens den særskilt i Byerne var henholdsvis 5.48 og 5.52 Aar, altsaa temmelig lige for begge Grupper. Hvis man her kunde tillægge de før 1894 døde eller reaktiverede Invalider, er det sandsynligt, at Gjennemsnitsvarigheden vilde ned-sættes endel.

Ihvorvel altsaa de anstillede Beregninger har sine Mangler, peger de dog bestemt i den Retning, at Invaliditetsforholdet er større blandt Arbejderklassen og den øvrige af den tyske Rigsforsikring omfattede Del af Befolkningen end blandt Befolkningen overhovedet, hvad man ogsaa i og for sig paa Forhaand maatte vente. Forholdet kan efter det oplyste antages at ligge mellem 1 : 1 $\frac{1}{8}$ og 1 : 1 $\frac{1}{2}$.

I denne Forbindelse skal forøvrigt oplyses, at den i foranstaaende Tabeller foretagne Udsondring af Socialgruppe II ikke har kunnet gjøres saaledes, at den aldeles nøiagtig svarer til den af den tyske Rigsforsikring omfattede Del af Befolkningen. Den væsentligste Forskjel bestaar deri, at samtlige Privatbetjente og private Arbeidschefer i foranstaaende Gruppering er henførte til Socialgruppe II, ligesaa alle selvstændigt Arbeidende, medens det af de i «Denkschrift zu Nr. 93, Reichstag 10, I. Session» 1898/99 S. 11 meddelte Oplysninger fremgaar, at ikke alle disse Livsstillinger indgaar i Rigsforsikringen. Det anførte viser imidlertid, at man ved den heromhandlede Beregning forsaavidt befinder sig paa den sikre Side.

Vi skal i denne Forbindelse endnu til Slutning undersøge, i hvilket Forhold de ved den almindelige tyske Berufszählung af 1882¹⁾ tilveiebragte Opgaver over de Invalide staar til den norske Socialstatistik's Opgaver. Begge disse statistiske Undersøgelser har det tilfælles, at de angaar Forholdet ved den saakaldte «staaende» Befolkning, d. v. s. Folkemængden saaledes, som den forefandtes paa et bestemt Tidspunkt, i Tyskland den 5 Juni 1882, i Norge den 31 December 1894. Men ved Siden af denne Lighed har der været adskillig Forskjel i Henseende til Fremgangsmaaden.

For den tyske Statistik's Vedkommende findes udførlige Oplysninger angaaende den anvendte Fremgangsmaade i Indledningen til nævnte Værk S. 151* o. f. Det kan bemærkes, at Oplysning om Invaliditet skulde meddeles i en særskilt

¹⁾ Statistik des Deutschen Reichs, Neue Folge, Band 2.

Rubrik paa de temmelig omfangsrige Schemaer, som af vedkommende Tællere uddeltes i de forskjellige Husholdninger for at udfyldes af Hovedpersonen i Husholdningen. Spørgsmaalet om Invaliditet indtog en temmelig underordnet Plads i den Række af Oplysninger, der skulde meddeles, og var derhos affattet i ganske almindelige Udtryk, hvorfor det ansees tvivlsomt, om Vedkommende «ved den maaske flygtige Læsning af Rubrikens Overskrift har givet et med Spørgsmaalets Mening ganske overensstemmende Svar». Det antages at kunne hænde, at Folk, blot fordi de havde trukket sig tilbage fra Forretningen, har angivet sig som ikke længere «erwerbsfähig», og paa den anden Side, at i Tilfælde, hvor Besvarelsen burde have gaaet ud paa Invaliditet, er Rubriken ikke bleven udfyldt, enten fordi den er bleven overseet eller fordi det ikke har konveneret vedkommende Person at indføre sig i Listen som erhvervsudygtig. Forøvrigt bemærkes, at selve Begrebet Invaliditet ved den heromhandlede tyske Tælling var bestemt paa den Maade, at kun de Personer skulde medtages, der tidligere havde udøvet et Erhverv og senere hen paa Grund af høi Alder eller som Følge af Beskadigelse eller Sygdom var bleven vedvarende arbejdsudygtige, saa at de enten overhovedet ikke kunde arbejde eller kun som en Bisag («nebensächlich») eller i ubetydelig Grad.

Ved den norske repræsentative Tælling synes der af flere Grunde at have været større Garanti tilstede for Erhvervelsen af nøiagtigere Opgaver over de Invalide. For det første blev det ikke overladt til Befolkningen selv at meddele vedkommende Oplysninger i Schemaer, der i denne Hensigt omdeltes og afhentedes, men Oplysningerne blev erhvervede af specielle Tællere. Derhos var Schemaet saaledes indrettet, at særskilt Opmærksomhed blev henledet paa Invaliditeten, angaaende hvilken der var opstillet forskjellige detaillerede Tillægsspørgsmaal sigtende til at afgive en Maalestok for Invaliditetens Grad. Begrebet Invaliditet er forøvrigt heller ikke bleven bestemt paa samme Maade som ved den tyske Statistik, idet det i saa Henseende navnlig bør bemærkes, at den ved Ulykkestilfælde forvoldte Invaliditet ikke er medtaget i den norske Statistik, hvorhos denne vistnok omfatter endel Personer, der er blevene invalide som hjemmenværende Børn eller som Privatforsørgede, hvilke i den tyske Statistik ikke indgaar i Opgaverne.

Trods de anførte Forskjelligheder skulde man antage, at de heromhandlede tyske Opgaver, naar de brugtes med behørig Hensyntagen til deres Beskaffenhed, kunde med Fordel anvendes til Belysning af saadanne almindelige Invaliditetsforholde, der kan finde Anvendelse ogsaa paa Norge, og vi skal derfor betragte dem noget nærmere.

I denne Hensigt meddeles næste Side først en summarisk Oversigt over det relative Antal af Invalider blandt Mænd i forskjellige Aldersklasser i Tyskland 1882 og i Norge 1894. (For Kvindernes Vedkommende er en tilsvarende Sammenligning ikke brugbar, da Opgaverne viser, at de, der er blevene invalide som Husmødre, ikke er medtaget i den tyske Statistik.)

Aldersgrupper.	Antal mandlige Invalider pr. 1 000 Mænd:		Forholdet b : a.
	a) Tyske Opgaver.	b) Norske Opgaver.	
14—20 Aar	0.3	3.6	12.00
20—30 »	1.7	6.5	3.82
30—40 »	5.9	7.6	1.29
40—50 »	11.7	11.7	1.00
50—60 »	34.2	21.4	0.63
60—70 »	138.3	79.7	0.58
70 og over	399.9	288.7	0.72
Overhovedet	40.1	37.4	0.93

At de norske Opgaver for de yngre Aldersklasser viser saa væsentligt høiere Procenttal end de tyske, hidrører for en Del derfra, at man har regnet alle dem som Invalider, der paa Grund af Sygdom har været arbejdsudygtige i over $\frac{1}{2}$ Aar, medens dette ikke har været nok til at udfylde det tyske Begreb af «vedvarende» Arbejdsudygtighed, ligesom jo ogsaa den senere indførte Lov om Invaliditets- og Alderdomsforsikring fastsætter en Minimumstid af 1 Aar. Den heraf følgende Forskjel gjør sig antagelig især bemærket, hvad de nævnte Aldersklasser angaar, i Henseende til hvilke endvidere maa erindres det ovenfor paa-pegede Moment, at de tyske Opgaver i det hele ikke er saa fuldstændige og derhos kun medtager de Invalider, som tidligere har udøvet et Erhverv. Endelig kan med Hensyn til den yngste Aldersklasse bemærkes, at denne for de tyske Opgavers Vedkommende omfatter Aldersaarene 14—19, for de norskes derimod kun Aarene 17—19.

Medens det her anførte i det væsentlige tør ansees at forklare den overordentlige Forskjel mellem Invaliditetstallene for den yngste Aldersgruppe og den meget betydelige Forskjel, som ogsaa gjør sig gjældende i Aldersgrupperne 20—30 Aar, kan det hermed ikke ansees udelukket, at der for de nævnte Aldersgruppers Vedkommende turde være ogsaa en reel Forskjel mellem Invaliditetsforholdet i Norge og Tyskland til Ugunst for vort Land. Det er i den norske Statistik gjentagne Gange bleven paavist, at, medens Dødelighedsforholdene hos os overhovedet kan karakteriseres som meget gunstige, stiller Forholdene i Norge sammenlignet med andre Lande sig ugunstigt for vor mandlige Ungdom, og naar dette er saa, er det jo vel tænkeligt, at noget lignende kan være Tilfældet, hvad Invaliditetsforholdet angaar, navnlig i Betragtning af Tuberkulosens store Udbredelse.

Hvad de ældre Aldersklasser angaar, de, hvorpaa der, hvad Invalidetforholdet angaar, især maa lægges Vægt, vil det sees, at fra det 50 Aar af udgjør Invaliditetstallene for Norge overhovedet henvend to Trediedele (ca. 0.63) af de tilsvarende Forholdstal for Tyskland. Hvis de tyske Opgaver havde været ligesaa fuldstændige, som de norske (indenfor sin repræsentative Begrænsning) maa antages at være, vilde Forskjellen i saa Henseende have været endnu større, hvortil Aarsagen tør ansees tilstrækkelig forklaret i det under § 6 anførte.

Den ovenfor udførte Sammenligning mellem Invaliditetstallene i Tyskland

og Norge for de forskjellige Aldersgrupper viser, at man under den videre Undersøgelse af, hvorledes Forholdet stiller sig for de forskjellige Livsstillinger i Tyskland, baade kan og bør bortse fra de yngre Aldersklasser og alene holde sig til Alderen over 50 Aar.

Ifølge de i heromhandlede Værk S. 460—461 meddelte Procentberegninger skulde Antallet af Invalider blandt 1 000 Mænd i Alderen 50—60, 60—70 og 70 Aar og derover for efternævnte Hovedstillingers Vedkommende udgjøre som følger:

	50—60 Aar.	60—70 Aar.	70 Aar og derover.
Ved Landbonæring, Fiskeri, Bergværksdrift,			
Industri og Handel tilsammentagne:			
a. Selvstændige Erhvervsdrivende samt			
andre Arbeidschefer	33.5	179.9	568.4
b. Privatbetjente	50.8	177.9	570.4
c. Arbeidere	30.6	106.1	397.3
Dagarbeide af vekslede Art	58.6	169.5	528.8
Militære Stillinger	472.0	767.5	921.9
Civilretslige, administrative, geistlige og			
Lærer- og Lægestillinger	56.4	176.8	517.9
Tjenere ved husligt Arbeide	42.8	131.9	298.4
Overhovedet	34.2	138.3	399.9

Der er flere Ting, som ved disse Forholdstal er paafaldende, navnlig — bortset fra de ekstraordinært høie Tal for de militære Stillinger — den Omstændighed, at Invaliditetstallene for de private Betjente og de selvstændige Erhvervsdrivende — i Modsætning til de norske Erfaringer — viser sig at være høiere end for Arbeiderne. Imidlertid oplyses i vedkommende tyske Statistik (S. 157*), at man i Henseende til Personernes Stilling i Erhvervet sikkerlig var udsat for flere Unøjagtigheder ved Udfyldningen af vedkommende Rubrik end ved Udfyldningen af de Rubriker, der angik den aktive Virksomhed, og at dette vistnok i de fleste Tilfælde har bidraget til at tilføre de selvstændige Næringsdrivende et større Antal Invalider, end der i Virkeligheden skulde være. At forøvrigt Arbeidere og andre Medhjælpere gennemgaaende viser et mindre Invalidetal end de selvstændige, er ogsaa forstaaeligt for alle de Erhvervs Vedkommende, hvor hine har Adgang til at rykke op i selvstændige Stillinger.

Efter disse autentiske Forklaringer i Indledningen til vedkommende tyske Statistik kan denne ikke vel paaberaabes som et Argument mod Resultaterne af den norske repræsentative Statistik, der i det hele taget har havt ulige bedre Forudsætninger for at tilvejebringe nøjagtige Opgaver, saavidt den rækker. Der er under disse Omstændigheder ikke synderlig Opfordring til at beskæftige sig videre med den omhandlede tyske Invalidetælling af 1882. Imidlertid kan det have sin Interesse at undersøge, hvorledes Forholdet stiller sig for de to Næringsveje: Fiskeri og Søfart, da disse Opgaver muligens kunde danne Holdepunkter for Bedømmelsen af Invaliditetsforholdet for disse særskilt for Norge vigtige Erhverv, med Hensyn til hvilke der for Tiden ikke foreligger norsk Invaliditetsstatistik.

Til Belysning heraf hidsættes følgende Opgaver:

		Mænd.		
		50—60 Aar.	60—70 Aar.	70 Aar og derover.
A.	5 a. Fiskeri i aaben Sø og ved Kysterne:			
	a. Antal Erhvervsdrivende . . .	1 350	766	174
	b. — Invalider	36	130	289
	Sum af a + b	1 386	896	463
	b. pr. 1 000 (a + b)	26.0	145.1	624.2
C.	15 a. Sø- og Kystskibsfart: Skibsførere:			
	a. Antal Erhvervsdrivende . . .	961	347	67
	b. — Invalider	183	311	304
	Sum af a + b	1 144	658	371
	b. pr. 1 000 (a + b)	160.0	472.6	819.4
C.	15 b. Sø- og Kystskibsfart: Styrmænd, Matroser o. s. v.:			
	a. Antal Erhvervsdrivende . . .	976	277	59
	b. — Invalider	88	158	277
	Sum af a + b	1 064	435	336
	b. pr. 1 000 (a + b)	82.7	363.2	824.4

Disse Tal se imidlertid lidet rimelige ud og vil saaledes neppe kunne bruges som nogen Veiledning. De høje Tal for Sømændene og navnlig for Skibsførerne er forklarlige, saafremt de i Tyskland, ligesom Tilfældet er i Norge, i en ældre Alder forlader Søen for at gaa over til forskjellig Virksomhed paa Landjorden. Men dette Forhold viser, hvor vanskeligt, for ikke at sige umuligt, det er ad den Vei, som er bleven befulgt ved den tyske Invalidetælling af 1882, at komme til brugbare Resultater i Henseende til Forskjellen mellem Invalidetallet efter Næringsvei og Livsstilling. Derimod synes den Fremgangsmaade, der er bleven anvendt ved den norske repræsentative Tælling, og de sig dertil knyttende Beregninger at maatte føre til nogenlunde rigtige Resultater. Foruden ved den større Nøiagtighed og Fuldstændighed, hvad Invalideforholdene angaar, adskiller de norske Opgaver sig fra de tyske i det meget væsentlige Punkt, at Invalidernes Alder og Livsstilling er anført, ikke alene ved det Tidspunkt, hvortil Tællingen knyttede sig, men ogsaa ved den Tid, da Invaliditeten indtraadte. Det er vistnok Mangelen af sidstnævnte Opgave for Alderens Vedkommende, der har indvirket forstyrrende paa de tyske Beregninger.

Bilag 7.

Beregning over den sandsynlige Aldersfordeling af Norges hjemmehørende Folkemængde i Aarene 1910, 1920 og 1930.

Udgangspunktet for denne Beregning er Resultaterne af de i Aarene 1865—1900 afholdte Folketællinger samt af de i Norges officielle Statistik III No. 304 anførte Beregninger over Folkemængdens Fordeling efter Alder i Aarene 1880 og 1885.

Disse Opgaver giver nemlig Anledning til at beregne, hvormeget hver femaarige Aldersgruppe i Løbet af 10 Aar er bleven formindsket ved den samlede Indflydelse af Dødsfald og Udvandring med Fradrag af Indvandring. Saaledes fremgaar det f. Ex. ved Sammenligning mellem Folketællingerne af 1865 og 1875, at der for hvert 10 000 Mænd, der i førstnævnte Aar levede i en Alder af 20—25 Aar, var der i 1875 tilbage 7 933 i Alderen 30—35 Aar; ligesaa svarede til hvert 10 000 i 1870: 8 024 i 1880, medens det gjenstaaende Antal pr. 10 000 var 7 823 i Aarene 1875—1885, 7 122 i 1880—1890 og 8 665 i 1890—1900.

For Aldersaarene 60—65 ved Begyndelsen og 70—75 ved Slutningen af de nedenanførte Tiaarsperioder stiller Beregningens Resultater sig for Mænd og Kvinder som følger:

	Pr. 10 000 Mænd.	Pr. 10 000 Kvinder.
1865—1875	6 488	7 019
1870—1880	6 554	6 902
1875—1885	6 688	7 027
1880—1890	6 699	7 042
1890—1900	6 972	7 348

Resultaterne af de herom anstillede Beregninger for Tidsrummet 1865—1900 vil findes anført i omstaaende Tabel, hvorhos er tilføjet Resultaterne af tilsvarende Beregninger for Aarene 1825—1865 paa Grundlag af Opgaver, der findes trykt i Tabeller vedkommende Folkemængdens Bevægelse i Aarene 1856—1865 S. 213.

Sammenligner man her de to Tidsrum 1826—1865 og 1865—1900, vil man finde, at der navnlig for Mænd i den arbejdskraftigste Lævealder viser sig en udpræget Forskel til Ugunst for det sidstanførte Tidsrum.

Opgave, der viser, hvormange der efter Forløbet af 10 Aar gjenlevede som hjemmehørende i Norge pr. 10 000 Personer i hver femaarige Aldersklasse ifølge Erfaringer fra de nedenauførte Aar.

Aldersgrupper.	Mænd.				Kvinder.			
	1825— 1865.	1865— 1900.	1880— 1890.	1890— 1900.	1825— 1865.	1865— 1900.	1880— 1890.	1890— 1900.
0/5—10/15	8 863	8 724	8 441	9 205	8 772	8 779	8 432	9 220
5/10—15/20	9 307	8 945	8 705	9 150	9 355	9 199	8 947	9 383
10/15—20/25	9 189	7 874	7 261	8 015	¹⁾ 10 205	9 007	8 613	9 195
15/20—25/30	9 131	7 380	6 495	7 733	¹⁾ 10 064	8 623	8 116	8 886
20/25—30/35	8 939	7 913	7 122	8 665	¹⁾ 8 582	8 360	7 996	8 680
25/30—35/40	8 901	8 451	7 854	9 239	¹⁾ 8 317	8 439	8 119	8 892
30/35—40/45	8 607	8 744	8 241	9 253	8 571	8 708	8 335	8 955
35/40—45/50	8 731	8 716	8 619	9 051	9 158	8 745	8 782	9 039
40/45—50/55	8 638	8 757	8 494	9 107	9 113	8 984	8 695	9 225
45/50—55/60	8 178	8 425	8 280	8 615	8 562	8 593	8 474	8 626
50/55—60/65	7 685	8 142	7 996	8 260	8 057	8 252	8 175	8 440
55/60—65/70	7 198	7 590	7 497	7 804	7 780	7 870	7 805	8 127
60/65—70/75	5 923	6 680	6 699	6 972	6 367	7 068	7 042	7 348
65/70—75/80	4 529	5 447	5 506	5 702	5 025	5 863	5 982	5 993
70/75—80/85	3 634	4 007	3 955	4 218	4 001	4 388	4 389	4 669
75/80—85/90	2 231	2 394	2 353	2 483	2 657	2 803	2 740	2 903
80/85—90/95	1 062	1 173	1 120	997	1 293	1 491	1 366	1 481
85/90—95/100	¹⁾ 987	501	455	344	¹⁾ 1 197	683	582	537
90/95—100/105	¹⁾ ?	247	53	194	¹⁾ ?	348	124	186

Medens der i Aarene 1826—1865 gennemsnitlig taget af 10 000 Gutter i Alderen 10/15 Aar efter 10 Aars Forløb var tilbage i Norge 9 189 unge Mænd i Alderen 20/25, var det tilsvarende Forholdstal for Aarene 1865—1900 kun 7 874. Et endnu noget ugunstigere Resultat viser sig for næste femaarige Aldersgruppe, hvor der af 10 000 unge Gutter i Alderen 15/20 Aar blev tilbage 9 131 25/30 aarige i Tidsrummet 1826—1865, men kun 7 380 i Tidsrummet 1865—1900. Derefter har man for Aldersgrupperne 20/25—30/35 Forholdstallene 8 939 og 7 913 og for Aldersgrupperne 25/30—30/35: 8 901 og 8 451.

Her ser man klart, hvilket dybt Skaar i Norges arbejdskraftige mandlige Befolkning den navnlig siden 1865 stærkt optrædende Udvandring har gjort.

Navnlig fremhæver sig stærkt Aarene 1880—1890 ved en forholdsvis meget stor Formindskelse i de her omhandlede Aldersklasser, medens Afgangen i Aarene 1890—1900 var mindre end sædvanlig.

For de høiere Aldersklasser stiller Resultatet sig ganske anderledes. Ligeledes for Kvindernes Vedkommende, hvor forøvrigt særskilte Forhold gjør sig gjældende for Alderen 20—30 Aar.

Under disse Omstændigheder er Beregningen over den sandsynlige Folke-mængde i Aarene 1910, 1920 og 1930 bleven udført under tre forskellige For-

¹⁾ For de saaledes mærkede Aldersgrupper er Originalopgaverne dels ukorrekte, dels mindre paalidelige.

udsætninger, nemlig 1) under Forudsætning af, at ligesaa ugunstige Forhold som i Aarene 1880—1890, altsaa en meget betydelig Udvandring, vil komme til at gjøre sig gjældende saavel i Aarene 1900—1910 som i 1910—1920 og 1920—1930;

2) under Forudsætning af ligesaa gunstige Forhold som i Aarene 1890—1900

og 3) efter Gjennemsnittet af samtlige Beregninger for Aarene 1865—1900, hvilket sidste Resultat vistnok tør ansees som det sandsynligste. .

At Udvandringen i det hele Tidsrum 1900—1930 skulde optræde med ligesaa megen Styrke som i de særdeles ugunstige Aar 1880—1890, er en lidet rimelig Forudsætning, som imidlertid her tages med for at vise, hvad der under meget uheldige Omstændigheder kan være at regne med.

Omvendt kan man vistnok neppe gaa ud fra saa gunstige Forhold som de, der viste sig for Aarene 1890—1900, hvor Tallene desuden for nogen Del kan være paavirkede af Omstændigheder ved selve Tællingen og Tællingstiden.

De Reduktionsfaktorer, med hvilke den hjemmehørende Folkemængde den 3 December (1 081 217 Mænd og 1 155 325 Kvinder, tilsammen 2 236 542) er bleven multipliceret for af hver femaarige Aldersgruppe (efter de foreløbige Resultater af Folketællingen) at udlede Antallet af de efter 10 Aars Forløb i Norge gjenlevende Personer er følgende:

Med 1000 multiplicerede Reduktionsfaktorer:

Alders- gruppe.	For Mænd.			For Kvinder.		
	Nr. 1 (stærk Ud- vandring).	Nr. 2 (ringe Ud- vandring).	Nr. 3 (middels Ud- vandring).	Nr. 1 (stærk Ud- vandring).	Nr. 2 (ringe Ud- vandring).	Nr. 3 (middels Ud- vandring).
0—5	844	921	872	843	922	878
5—10	871	915	895	895	938	920
10—15	726	802	787	861	920	901
15—20	650	773	738	812	889	862
20—25	712	867	791	800	868	836
25—30	785	924	845	812	889	844
30—35	824	925	874	834	896	871
35—40	862	905	872	878	904	875
40—45	849	911	876	870	923	898
45—50	828	862	843	847	863	859
50—55	800	826	814	818	844	825
55—60	750	780	759	781	813	787
60—65	670	697	668	704	735	707
65—70	551	570	545	598	599	586
70—75	396	422	401	439	467	439
75—80	235	248	239	274	290	280
80—85	112	99.7	117	137	148	149
85—90	45.5	34.4	50.1	58.2	53.7	68.3
90—95	5.3	19.4	24.7	12.4	18.6	34.8
95 og over	0	0	0	0	0	0

I Henhold hertil har man med Udgangspunkt fra Folketællingen af 1900 i de efterfølgende Tabeller anført de under nævnte tre forskellige Forudsætninger beregnede Tal for Norges hjemmehørende Folkemængde i Aarene 1910, 1920 og 1930 fordelt efter Alder.

Det staar imidlertid endnu tilbage at forklare, hvorledes Tallene for de yngste Aldersgrupper er beregnet. Dette er skeet paa følgende Maade:

Ifølge en allerede af Eilert Sundt paapeget statistisk Erfaring bestaar der et vist Forhold mellem det aarlige Antal af Fødte paa et bestemt Tidspunkt og 30 Aar derefter. De Vexlinger eller Bølgebevægelser, som finder Sted i Henseende til Antallet af Fødte i et bestemt Tidsrum, gjentager sig omtrent paa samme Maade efter Forløbet af 30 Aar. Som en Følge heraf kan man paa Grundlag af det i en Række af Aar iagttagne Antal af Fødsler opstille en Sandsynlighedsberegning af, hvormange Børn der i den nærmeste Fremtid kan forventes at ville komme til Verden, og da der nu ligeledes bestaar et ikke meget varierende Forhold mellem Antallet af de levende Fødte og de af samme Kuld gjenlevende Børn i Alderen 0—5 og 5—10 Aar, kan man fra Antallet af Fødte 30 Aar tilbage i Tiden nogenlunde slutte sig til Antallet af de gjenlevende i de nævnte Aldersklasser.

For Tidsrummet 1865—1900 har dette Forhold stillet sig som følger:

Efter Folketælling (delvis* efter Beregning).	Antal Børn, der for hvert 1000 tredive Aar tidligere fødte Børn gjenlevede i Norge	
	i Alderen 0—5 Aar.	i Alderen 5—10 Aar.
31 December 1865	1 270	1 129
» — 1870*	1 264	1 140
» — 1875	1 157	1 176
» — 1880*	1 217	1 083
» — 1885*	1 092	1 078
» — 1890	1 016	997
3 — 1900	1 103	996

Ogsaa her lader der sig efter disse Erfaringer opstille ugunstige og gunstige Forudsætninger samt en Gjennemsnitsberegning, og jeg har saaledes med Hensyn til Aldersgruppen 0—5 Aar opstillet Forholdstallene 1 000, 1 100 og 1 050 og for Aldersgruppen 5—10 Aar Forholdstallene 900, 1 000 og 950. For Invaliditetsberegningerne spiller disse Forholdstal ingen væsentlig Rolle, da de kun berører de yngre Aldersgrupper, som dog her maa medtages, da de, der i 1910 er 0—5 og 5—10 Aar, i 1930 vil have opnaaet en Alder af 20—25 og 25—30 Aar.

Fordelingen af det samlede Antal Børn i heromhandlede Alder paa Mandkøn og Kvindekøn er efter Gjennemsnitsberegning for Aarene 1880, 1885, 1890 og 1900 skeet saaledes, at blandt 1 000 Børn, der lever i Alderen 0—5 Aar, regnes 509 at henhøre til Mandkøn og 491 til Kvindekøn, medens de tilsvarende Tal for Aldersgruppen 5—10 Aar er 508 og 492.

Det af de heromhandlede Beregninger fremgaaende Resultat med Hensyn til Folkemængden og dens sandsynlige Aldersfordeling i Aarene 1910, 1920 og 1930 vil findes anført i de efterfølgende Tabeller, af hvilke den første er bygget paa den ugunstigste Forudsætning, en gennem 30 Aar fortsat ligesaa stærk Udvandring som i Ottiaarene, den næste derimod paa en ligesaa heldig Udvikling som den for Aarene 1891—1900 iagttagne, og endelig den tredje og sidste Tabel paa et Gjennemsnitsforhold, saaledes som Udviklingsgangen har vist sig at være i Aarene 1866—1900, altsaa med en fra Tid til anden temmelig stærkt optrædende Udvandring.

Tabel Nr. I udvisende den sandsynlige Aldersfordeling for Norges hjemmehørende Folkemængde i 1910, 1920 og 1930 under Forudsætning af stadig og stærk Udvandring.

Aldersgrupper.	Mænd.			Kvinder.		
	1910.	1920.	1930.	1910.	1920.	1930.
0—5	150 613	153 667	166 290	145 287	148 233	160 410
5—10	122 751	136 277	140 710	118 990	132 103	136 400
10—15	121 610	127 117	129 695	117 595	122 477	124 960
15—20	116 295	106 916	118 697	114 643	106 496	118 232
20—25	89 474	88 289	92 287	101 738	101 249	105 453
25—30	70 871	75 592	69 495	87 350	93 090	86 475
30—35	62 845	63 705	62 862	78 323	81 390	80 999
35—40	56 600	55 634	59 340	67 519	70 928	75 589
40—45	50 291	51 784	52 493	59 742	65 321	67 879
45—50	49 032	48 789	47 957	59 740	59 282	62 275
50—55	44 988	42 697	43 965	53 273	51 976	56 829
55—60	40 397	40 598	40 397	48 122	50 600	50 212
60—65	34 376	35 990	34 158	40 764	43 577	42 516
65—70	27 887	30 298	30 449	33 052	37 583	39 519
70—75	20 378	23 032	24 113	24 722	28 698	30 678
75—80	15 739	15 366	16 694	19 470	19 765	22 475
80—85	9 309	8 070	9 121	12 056	10 853	12 598
85—90	3 891	3 699	3 611	5 350	5 335	5 416
90—95	964	1 043	904	1 506	1 652	1 487
95—100	129	177	168	240	311	310
100 og over	3	5	6	13	19	20

Aldersgrupper. Tilsammen :	M æ n d.			K v i n d e r.		
	1910.	1920.	1930.	1910.	1920.	1930.
0—15	394 974	417 061	436 695	381 872	402 813	421 770
15—30	276 640	270 797	280 479	303 731	300 835	310 160
40—45	169 736	171 123	174 695	205 584	217 639	224 467
45—60	134 417	132 084	132 319	161 135	161 858	169 316
60—75	82 641	89 320	88 720	98 538	109 858	112 713
75 og over	30 035	28 360	30 504	38 635	37 935	42 306

Ialt 1 088 443 1 108 745 1 143 412 1 189 495 1 230 938 1 280 732

Procentforhold:

0—15 . . .	36.29	37.62	38.19	32.10	32.72	32.93
15—30 . . .	25.42	24.42	24.53	25.53	24.44	24.22
30—45 . . .	15.59	15.43	15.28	17.28	17.68	17.53
45—60 . . .	12.35	11.91	11.57	13.55	13.15	13.22
60—75 . . .	7.59	8.06	7.76	8.28	8.92	8.80
75 og over . .	2.76	2.56	2.67	3.25	3.08	3.30

Ialt 100.00 100.00 100.00 100.00 100.00 100.00

Tabel Nr. 2 udvisende den sandsynlige Aldersfordeling for Norges hjemmehørende Folkemængde i 1910, 1920 og 1930 under Forudsætning af forholdsvis gunstig Befolkningstilvæxt.

Aldersgrupper:	M æ n d.			K v i n d e r.		
	1910.	1920.	1930.	1910.	1920.	1930.
0—5	165 705	169 064	182 952	159 786	163 026	176 418
5—10	136 449	151 486	156 413	132 151	146 714	151 487
10—15	132 705	152 614	155 708	128 615	147 323	150 310
15—20	122 170	124 851	138 610	120 151	123 958	137 618
20—25	98 841	106 429	122 396	108 709	118 326	135 537
25—30	84 282	94 437	96 510	95 633	106 814	110 199
30—35	76 526	85 695	92 274	84 981	94 359	102 707
35—40	66 622	77 877	87 260	73 922	85 018	94 958
40—45	56 456	70 787	79 268	64 183	76 143	84 546
45—50	51 478	60 293	70 479	61 509	66 825	76 856
50—55	48 273	51 431	64 487	56 518	59 241	70 280
55—60	42 055	44 374	51 973	49 031	53 082	57 670
60—65	35 493	39 873	42 482	42 060	47 701	49 999
65—70	29 003	32 803	34 612	34 406	39 862	43 156
70—75	21 199	24 739	27 791	25 811	30 914	35 060

Aldersgrupper.	M æ n d.			K v i n d e r.		
	1910.	1920.	1930.	1910.	1920.	1930.
75—80	16 282	16 532	18 698	19 503	20 609	23 877
80—85	9 920	8 946	10 440	12 825	12 054	14 437
85—90	4 106	4 038	4 100	5 663	5 656	5 977
90—95	858	989	892	1 627	1 898	1 784
95—100	98	141	139	221	304	304
100 og over	11	17	19	20	30	35
Tilsammen :						
0—15	434 859	473 164	495 073	420 552	457 063	478 215
15—30	305 293	325 717	357 516	324 493	349 098	383 354
30—45	199 604	234 359	258 802	223 086	255 520	282 211
45—60	141 806	156 098	186 939	167 058	179 148	204 806
60—75	85 695	97 415	104 885	102 277	118 477	128 215
75 og over	31 275	30 663	34 288	39 859	40 551	46 414
Ialt	1 198 532	1 317 416	1 437 503	1 277 325	1 399 857	1 523 215
Procentforhold :						
0—15 . . .	36.28	35.92	34.44	32.92	32.65	31.40
15—30 . . .	25.47	24.72	24.87	25.40	24.94	25.17
30—45 . . .	16.65	17.79	18.00	17.47	18.25	18.53
45—60 . . .	11.83	11.85	13.00	13.08	12.80	13.45
60—75 . . .	7.15	7.39	7.30	8.01	8.46	8.42
75 og over . .	2.61	2.33	2.39	3.12	2.90	3.05
Ialt	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Tabel Nr. 3 udvisende den sandsynlige Aldersfordeling for Norges hjemmehørende Folkemængde i 1910, 1920 og 1930 under Forudsætning af en middels Befolkningstilvæxt.

Alders- grupper.	Mænd.			Kvinder.			Tilsammen 1910, 1920 og 1930.	
	1910.	1920.	1930.	1910.	1920.	1930.	Mænd.	Kvinder.
0—5	158 307	161 517	174 785	152 389	155 479	168 251	494 609	476 119
5—10	129 735	144 031	148 716	125 436	139 259	143 789	422 482	408 484
10—15	125 645	138 044	140 843	122 477	133 798	136 511	404 532	392 786
15—20	119 500	116 113	128 908	117 846	115 401	128 118	364 521	361 365
(17—20)	(67 888)	(65 964)	(73 233)	(68 516)	(67 094)	(74 488)	(207 085)	(210 098)
20—25	96 992	98 883	108 641	106 464	110 352	120 552	304 516	337 368
25—30	80 466	88 191	85 691	92 729	101 583	99 476	254 348	293 788
30—35	69 818	76 721	78 216	81 848	89 004	92 254	224 755	263 106
35—40	60 926	67 994	74 521	70 180	78 263	85 736	203 441	234 179
40—45	53 343	61 021	67 054	62 392	71 290	77 522	181 418	211 204
45—50	49 601	53 127	59 291	59 740	61 408	68 480	162 019	189 628
50—55	46 418	46 728	53 454	54 987	56 028	64 018	146 600	175 033
55—60	41 128	41 814	44 786	48 804	51 317	52 749	127 728	152 370
60—65	34 978	37 784	38 037	41 113	45 364	46 223	110 799	132 700
65—70	28 222	31 216	31 737	33 306	38 409	40 386	91 175	112 101
70—75	20 317	23 365	25 240	24 828	29 067	32 072	68 922	85 967
75—80	15 568	15 381	17 013	19 080	19 517	22 508	47 962	61 105
80—85	9 426	8 147	9 369	12 056	10 899	12 760	26 942	35 715
85—90	3 957	3 721	3 676	5 467	5 342	5 465	11 354	16 274
90—95	1 007	1 103	953	1 638	1 796	1 624	3 063	5 058
95—100	142	198	186	282	373	365	526	1 020
100 og over	14	25	27	38	57	63	66	158
Tilsammen:								
0—15	413 687	443 592	464 344	400 302	428 536	448 551	1 321 623	1 277 389
15—30	296 958	303 187	323 240	317 039	327 336	348 146	923 385	992 521
30—45	184 087	205 736	219 791	214 420	238 557	255 512	609 614	708 489
45—60	137 147	141 669	157 531	163 531	168 753	185 247	436 347	517 531
60—75	83 517	92 365	95 014	99 247	112 840	118 681	270 896	330 768
75 og over	30 114	28 575	31 224	38 561	37 984	42 785	89 913	119 330
Ialt	1 145 510	1 215 124	1 291 144	1 233 100	1 314 006	1 398 922	3 651 778	3 946 028
Procentforhold:								
0—15	36.11	36.51	35.96	32.46	32.61	32.06	36.19	32.37
15—30	25.92	24.95	25.04	25.71	24.91	24.89	25.29	25.15
30—45	16.07	16.93	17.02	17.39	18.15	18.26	16.69	17.95
45—60	11.97	11.66	12.20	13.26	12.84	13.24	11.95	13.12
60—75	7.29	7.60	7.36	8.05	8.59	8.48	7.42	8.38
75 og over	2.63	2.35	2.42	3.13	2.89	3.06	2.46	3.02
Ialt	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Bilag 8.

Forventet Antal Invalider i Aarene 1910, 1920 og 1930 beregnet paa Grundlag af de i Bilag 7 anførte Opgaver over Folkemængdens sandsynlige Aldersfordeling sammenholdt med de i Bilag 4 og 5 anførte Invaliditetskoefficienter for 1894.

Kjøn og Aldersgrupper.	Under Forudsætning af middels Udvan- dring (Bilag 7 Tabel 3).			Under Forudsætning af stærk Ud- vandring. ringe Ud- vandring.	
	1910.	1920.	1930.	1930.	1930.
1. Mænd:					
17—20	241	236	261	241	280
20—25	460	469	515	438	581
25—30	517	566	551	446	620
30—35	559	614	627	504	739
35—40	601	671	735	585	861
40—45	630	721	793	620	937
45—50	657	703	786	636	934
50—55	760	765	877	721	1 056
55—60	1 262	1 283	1 375	1 240	1 597
60—65	1 769	1 910	1 920	1 728	2 147
65—70	3 222	3 564	3 621	3 473	3 953
70—75	3 701	4 267	4 595	4 394	5 069
75—80	4 913	4 850	5 354	5 260	5 890
80—85	4 734	4 079	4 734	4 583	5 237
85—90	2 115	1 956	1 956	1 903	2 167
90 og over	1 075	1 164	1 075	985	985
Tilsammen	27 216	27 818	29 775	27 757	33 053
2. Kvinder:					
17—20	320	313	348	321	374
20—25	589	611	667	583	749
25—30	624	684	670	582	742
30—35	684	744	772	677	859

Kjøn og Aldersgrupper.	Under Forudsætning af middels Udvan- dring (Bilag 7 Tabel 3).			Under Forudsætning af stærk Ud- ringe Ud- vandring. vandring.	
	1910.	1920.	1930.	1930.	1930.
35—40	746	832	910	803	1 009
40—45	1 012	1 156	1 257	1 101	1 371
45—50	1 168	1 201	1 340	1 219	1 504
50—55	1 567	1 595	1 823	1 618	2 003
55—60	1 777	1 868	1 919	1 828	2 101
60—65	3 451	3 812	3 879	3 568	4 198
65—70	4 247	4 898	5 153	5 038	5 510
70—75	6 570	7 709	8 504	8 133	9 299
75—80	7 421	7 576	8 742	8 742	9 286
80—85	6 891	6 208	7 290	7 176	8 201
85—90	3 522	3 394	3 522	3 458	3 842
90 og over	1 083	1 191	1 137	975	1 137
Tilsammen	41 672	43 792	47 933	45 822	52 185
Ialt Mænd og Kvinder	68 888	71 610	77 708	73 579	85 238
Samme beregnet pr.					
2 Millioner Indb.	57 923	56 628	57 774	60 705	57 579
Do. pr. 1 Million i Al-					
deren 15—60 Aar	52 459	51 695	52 172	56 975	50 933

Bilag 9.

Bybefolkningens sandsynlige Tilvæxt i Aarene 1900—1930.

Efter de i Norges officielle Statistik III No. 106 Side 17 meddelte Oplysninger for Aarene 1801—1885 samt for de senere Aar ifølge Folketællingerne af 1891 og 1900 udgjorde Byernes Folkemængde nedenanførte Procentandel af Rigets¹⁾:

Aar.	a) Efter de til enhver Tid gjældende Grænser,	b) Efter de ved Udgangen af 1885 gjældende Grænser,
1ste Febr. 1801	9.71 Procent.	10.97 Procent.
30te April 1815	9.78 —	11.02 —
27de Novbr. 1825	10.24 —	11.64 —
29de — 1835	10.03 —	11.64 —
31te Decbr. 1845	11.10 —	12.78 —
—»— 1855	12.30 —	14.18 —
—»— 1865	15.65 —	16.86 —
1ste Jan. 1876	18.33 —	19.84 —
—»— 1886	22.13 —	22.13 —
—»— 1891	23.70 —	23.64 ²⁾ —
3die Decbr. 1900	28.02 —	27.71 ²⁾ —

Det korrekte Udtryk for Væksten i Bybefolkningens Procentforhold fra den ene Folketælling til den næste giver den under b) anførte Talrække, idet de Forstyrrelser i Beregningen, som de fra Tid til anden stedfundne Byudvidelser har medført, her er undgaaet.

Ifølge denne Opgave var Procentforholdet omtrent stationært eller steg kun meget svagt i de første 35 Aar af forrige Aarhundrede, men er derefter voxet i en stigende Progression. Beregnet tiaarsvis var den absolute Øgning af den hjemmehørende Folkemængdes Procentforhold følgende:

fra 1801—1835	+ 0.02 Procent.
» 1835—1845	+ 1.14 —

¹⁾ Tallene angaar den hjemmehørende Folkemængde.

²⁾ Disse Tal er beregnede paa den Maade, at de under a) anførte Tal er blevne reducerede med 2.59 pr. 1000 for 1891 og 11.14 pr. 1000 for 1900, hvilket svarer til Forskjellen i Byernes Grænser i 1885 sammenholdt med deres Grænser i 1891 og 1900.

fra 1845—1855	+ 1.40 Procent.
» 1855—1865	+ 2.78 —
» 1865—1875	+ 2.98 —
» 1875—1890 (reduceret til 10 Aar) . . .	+ 2.53 —
» 1890—1900	+ 4.07 —

eller, da der mellem de to sidste Folketællinger ligger ikke fuldt 10 Aar, rettere 4.10 Procent.

Imidlertid bør disse Tal forhøies noget af Hensyn til de under a) opførte Procenttal, der gjælder Bybefolkningens efter dennes i vedkommende Aar faktisk gjældende Grænser. Thi vistnok angiver de ovenanførte Tal paa en nøiagtig Maade Tilvæksten inden Byterritoriet efter ensartede Grænser, men herved er ikke taget i Betragtning, at med de mindre Byers Væxt er mange af disse, som tidligere har været saa smaa, at de ikke havde nogen Karakter af By, traadt over i Byernes Række og derved øget den Del af Befolkningen, som kan siges at leve under Bylivets Vilkaar. Til dette Forhold kommer man nærmere ved underet for det hele Tidsrum 1801—1900 at sammenligne den Tilvæxt i Procentforholdet, som fremgaar af de under a) og under b) opførte Tal. Man finder da, at de første er øget fra 9.71 til 28.02, altsaa med tilsammen 18.31 Procent, det andet fra 10.97 til 27.71 eller med 16.74 Procent, altsaa 1.57 Procent mindre. Heraf sluttet, at naar man vil medtage dette Moment, maa de ovenfor tiaarsvis beregnede Tal samtlige forøges med 9.4 Procent af samme (1.57 : 16.74), altsaa t. Ex. de for Tiaaret 1890—1900 beregnede 4.10 Procent med 0.39, hvorved det stiger til 4.49 Procent, og de øvrige Tal i samme Forhold.

Det heromhandlede Moment kan imidlertid ogsaa beregnes paa en anden Maade, der maaske er vel saa rigtig. Man kan nemlig gaa ud fra, at et Sted ikke er at regne som By, dersom det ikke har mindst 2 000 Indbyggere, og altsaa undersøge, hvor stor Del af Landets hele Folkemængde der i visse bestemte Aar boede i Byer med 2 000 Indbyggere og derover. En Fortegnelse over de Byer, der i 1885 havde en saadan Folkemængde, med Angivelse af deres Indbyggere i 1801 og 1845, findes i Norges off. Statistik III No. 106. Sammenholdes disse Oplysninger med Resultaterne af den sidste Folketælling, viser der sig, at der i 1801 var 13, i 1845: 20, i 1885: 35 og i 1900: 41 saadanne Byer iberegnet det siden 1900 tilkomne Narvik. Den hjemmehørende Folkemængde i disse Byer var i 1801: 75 116 eller 8.50 Procent af Rigets,

1845: 142 920	» 10.76	—»—
1885: 403 134	» 20.63	—»—
1900: 614 758	» 30.13	—»—

iberegnet Folkemængden i Arendals og Risørs først efter 1900 indlemmede Forstæder, hvilke ikke var medtaget ved den foregaaende Beregning.

Procentforholdet viser altsaa her en absolut Stigning af 21.63 Procent eller beregnet tiaarsvis:

1801—1845	+ 0.50 for hvert Tiaar.
1845—1885	+ 2.47 —»—
1885—1900	+ 6.37 —»—

Hvorledes det heromhandlede Forhold vil udvikle sig i indeværende Aarhundrede, er vanskeligt at sige. Der har vist sig en stigende Progression i Procentforholdets Væxt, hvortil en Hovedaarsag turde være Kommunikationsvæsenets Udvikling, hvilken i den nærmeste Fremtid antagelig vil vedblive at gaa hurtig fremover. Men paa den anden Side synes den for sidste Tiaars konstaterede Væxt at være exceptionel høi.

Skjønsmæssig anslaaet kan det paa Grundlag af foranstaaende Oplysning maaske antages, at det, naar man regner med uforandrede Byterritorier, maaske vil øges med mellem 3 og 6 Procent hvert Tiaar. Synderligt høiere vil man neppe kunne sætte Procentforholdets Stigen, naar Hensyn tages til Byudvidelser eller til at endel mindre Byer naar op over 2 000 Indbyggere; thi jo større Byernes samlede Folkemængde bliver, desto mindre veier navnlig disse smaa Byers Oprykning, saa dette Moment maa antages at spille en mindre Rolle end før. Regner man her med en Stigning af 3 til 7 Procent, eller med et Gjennemsnitstal af 5 Procent, tør dette ansees høit nok.

Efter dette skulde Byernes Procentforhold i Rigets hele Folkemængde kunne anslaaes til henimod 33 Procent i 1810, 38 Procent i 1820 og 43 Procent i 1830, eller, efter den høieste Beregning, 35 Procent i 1810, 42 Procent i 1820 og 49 Procent i 1830.

Sandsynligheden heraf kan i nogen Grad kontrolleres paa den Maade, at man søger at gjøre sig Rede for, hvor stor Befolkningstilvæxt der efter de foregaaende Aars Erfaring skulde kunne paaregnes i heromhandlede Tidsrum for Byerne og for det hele Rige.

Den hjemmehørende Folkemængde i Norges Byer udgjorde:

		a) Efter de i ved-	b) Efter samme		
		kommende Aar gjæl-	Grænser som i	Tilvæxt regnet pr. 10 Aar.	
		dende Grænser ¹⁾ .	1885 ¹⁾ .	a.	b.
31te Decbr.	1855	183 302	211 327	45.2	35.4
—»—	1865	266 292	286 933		
—»—	1875	332 398	359 828	24.9	25.4
—»—	1880 (beregnet)	404 000	404 100	47.7	26.1
—»—	1885	432 405	432 405	14.6	14.5
—»—	1891	474 129	472 900	20.2	19.6
3die Decbr.	1900	627 650	620 660	32.4	31.2

De for Tiaaret 1855—1865 og Femaaret 1875—1880 under a beregnede Tal er exceptionelle, da der i dem begge foregik betydelige Byudvidelser ved Indlemmelse af Kristiania Forstæder.

Forøvrigt viser det sig, at Bybefolkningens Forøgelse i Ottiaarene, da det hele Riges Folkemængde paa Grund af den stærke Udvandring kun gik langsomt frem, ikke har været uberørt af dette Forhold, men var adskilligt lavere end den sædvanlige.

¹⁾ For Aarene 1855—1875 og 1885 ifølge Norges off. Stat. III No. 106 S. 16; for 1880 efter Statistisk Aarbog for 1882, for 1891 og 1900: a) efter vedkommende Folketællingstabeller, b) efter Beregning.

Overhovedet synes de hidtil gjorte Erfaringer at pege i den Retning, at man for Byernes Vedkommende kan paaregne en Tilvæxt pr. Tiaar af a) 15 à 20 Procent i stærke Udvandringsaar, b) 30 à 35 Procent i svage Udvandringsaar og c) 25 à 30 Procent som det sandsynlige Gjennemsnitsforhold.

Anvendes disse Forholdstal paa Byernes Folkemængde i 1900 efter den civile Jurisdiktionsinddeling 1ste Januar 1902, altsaa iberegnet Narvik samt Arendals Forstæder, kommer man til følgende Resultater, angivet i Tusinder:

Byernes hjemmehørende Folkemængde under de nederanførte
Forudsætninger.

	a) Stærk og stadig Udvandring.	b) Ringe Udvandring.	c) Middels Udvandring.
Decbr. 1910	734 000 à 766 000	830 000 à 861 000	798 000 à 830 000
— 1920	844 000 à 919 000	1 079 000 à 1 162 000	998 000 à 1 079 000
— 1930	971 000 à 1 103 000	1 403 000 à 1 569 000	1 248 000 à 1 403 000

Byernes Folkemængde skulde saaledes efter den laveste Beregning i 1930 være stegen til 971 000, efter den højeste til 1 569 000 og efter den sandsynligste til 1 325 500.

Forbindes nu disse Størrelser med den under forskellige Forudsætninger beregnede Folkemængde for hele Norge, og det saaledes, at de ved a, b og c betegnede Forudsætninger forbindes med de tilsvarende Forudsætninger for det hele Rige (§ 7, jfr. Bilag 7, Tabel 1, 2 og 3), fremkommer nedenstaaende Procentforhold, som Bybefolkningen skulde udgjøre af den hele, blandt hvilke Tal for Sammenligningens Skyld ogsaa de, der vedkommer 1890* (efter de ved 1ste Januar 1891 gjældende Grænser) samt for 1900 er medtaget:

		I Tilfælde af:		
		a) Stærk og stadig Udvandring efter	b) Ringe Ud- vandring efter	c) Middels Ud- vandring efter
		1900.	1900.	1900.
Decbr. 1890		23.70	23.70	23.70
— 1900		28.02	28.02	28.02
— 1910		32.2—33.6	33.5—34.8	33.5—34.9
— 1920		36.1—39.3	39.7—42.8	39.5—42.7
— 1930		40.0—45.5	47.4—53.0	46.4—52.2

Som det sandsynligste Gjennemsnitstal med Angivelse af de sandsynlige laveste og højeste Procentforhold, man har at regne med, skulde efter disse Op-gaver kunne opstilles:

for 1910		33.8	(fra 32.2 til 34.9) Procent,
» 1920		40.0	(» 36.1 » 42.8) —
» 1930		47.4	(» 40.0 » 53.0) —

(Forbinder man den ovenfor angivne største Tilvæxt i Byernes Folke-mængde med den mindste Tilvæxt for det hele Rige, kommer man for Byernes Folkemængde i Aaret 1930 til et Procentforhold af 64.7. Under den modsatte Forudsætning — ringe Tilvæxt i Byernes Folkemængde og forholdsvis stor i

Rigets — bliver Procentforholdet 32.8. Men dette er blot og bart et Tanke-experiment, som ikke har Krav paa praktisk Anvendelse.)

Sammenholdes de ovenanførte Tal med de Side 58 efter Procentforholdets Stigen beregnede, vil man finde, at begge Beregninger for Aarene 1910 og 1920 er nogenlunde samstemmende, medens den sidst udførte Beregning udviser for Aaret 1930 noget højere Resultater end den første.

Som Hovedresultat af denne Undersøgelse antager jeg for de følgende Beregningers Vedkommende, under Hensyntagen til begge Beregningsmaader, følgende Procenttal for Byernes Folkemængde i Forhold til Rigets:

1910: $33\frac{1}{3}$ Procent.

1920: 40 —

1930: 47 —

hvilket sidste Tal dog maaske tør være vel høit, jfr. S. 58.

Bilag 10.

Bybefolkningens sandsynlige Aldersgruppering i Aarene 1910—1930.

Ifølge de i Norges off. Stat. C. No. 1: Tabeller vedkommende Folkemængdens Bevægelse i Aarene 1856—1865, S. 234 og 236 meddelte Opgaver, for de senere Aar supplerede med tilsvarende Beregninger efter vedkommende Folketællingstabeller, har Bybefolkningens Procentandel i Rigets, for de forskellige Aldersgrupper Vedkommende, siden 1801 udgjort som følger¹⁾:

Aar.	0 10.	10-20.	20-30.	30-40.	40-50.	50-60.	60-70.	70-80.	80 90.	90-100.	Ialt.
1. Mandkjøn:											
1801	8.97	9.54	12.83	12.00	10.74	10.23	8.61	7.12	7.30	3.03	10.27
1825	10.63	10.44	12.99	12.30	12.50	9.99	8.65	6.33	6.52	6.64	11.10
1835	10.08	10.78	14.06	12.40	10.64	10.62	7.86	6.39	5.47	3.66	10.95
1845	11.68	11.32	15.22	14.50	11.48	9.72	8.76	6.33	5.67	3.13	12.08
1855	13.38	13.13	15.67	15.58	13.58	10.43	8.37	7.44	4.64	4.00	13.37
1865	15.36	15.01	18.14	17.42	15.64	12.97	9.32	6.93	5.61	6.83	15.26
1876	17.43	17.15	20.88	20.36	17.51	15.21	12.57	8.67	5.92	3.22	17.44
1891	22.79	22.64	26.06	25.80	24.01	20.65	17.06	14.15	10.10	6.22	22.73
1891* ²⁾	22.65	21.59	24.70	24.98	23.32	20.37	17.08	14.27	10.17	6.21	22.09
1900*	26.33	25.99	34.16	31.57	27.38	24.30	20.16	15.99	12.60	8.70	27.02
2. Kvindekjøn:											
1801	9.22	9.00	12.12	12.56	12.58	11.64	11.51	10.92	11.33	12.50	10.88
1825	10.77	10.67	12.87	12.50	12.44	11.58	11.06	9.84	9.16	8.81	11.55
1835	10.28	10.78	13.90	12.80	12.14	11.70	10.87	9.90	9.47	11.52	11.56
1845	11.63	11.17	15.11	14.30	12.89	11.88	11.30	10.53	9.81	7.27	12.56
1855	13.43	12.65	16.55	15.49	14.51	12.53	11.42	10.56	9.71	6.77	13.91
1865	15.74	15.07	19.13	17.75	16.38	14.55	12.90	11.42	9.30	4.69	16.02
1876	17.75	17.92	22.47	21.33	18.47	17.33	15.54	13.37	10.09	7.80	18.66
1891	23.13	23.78	29.35	28.06	25.62	22.93	20.47	18.73	13.48	8.99	24.60
1891* ²⁾	23.00	23.56	28.97	27.80	25.50	22.93	20.57	18.94	13.55	9.08	24.44
1900*	26.81	28.74	37.59	33.14	29.73	27.52	24.38	21.08	18.00	11.66	29.49

¹⁾ Byernes Grænser er for de forskellige Aar tildels noget forskellige, og Procentforholdene svarer derfor ikke ganske med de S. 56 meddelte Opgaver. Af Rigets samlede Folkemængde udgjorde Byernes Andel efter ovenstaaende Tabel i 1801: 10.59 %, i 1825: 11.33, i 1835: 11.26, i 1845: 12.32, i 1855: 13.64, i 1865: 15.65, i 1876: 18.07, i 1891: 23.70, i 1891*: 23.31 og i 1900*: 28.31 %.

²⁾ Tallene angaar den hjemmehørende Folkemængde undtagen for 1891* og 1900*, hvor den tilstedeværende Folkemængde ligger til Grund for Beregningen.

Forsaavidt angaar den hjemmehørende Folkemængde i 1891 og den tilstedeværende Folkemængde i 1900 meddeles nedenfor de tilsvarende Opgaver ogsaa for de femaarige Aldersgrupper.

Aar.	0—5.	5 10.	10—15.	15—20.	20—25.	25—30.	30—35.	35—40.	40—45.	45—50.
1. Mandkjøn:										
1891	23.14	22.39	22.13	23.25	25.88	26.27	26.29	25.28	24.77	23.16
1900	27.27	25.30	23.87	28.46	34.27	34.03	32.72	30.33	28.43	26.26
2. Kvindkjøn:										
1891	23.51	22.71	22.36	25.40	29.38	29.32	28.91	27.14	26.48	24.66
1900	27.82	25.70	25.14	32.71	38.44	36.58	34.37	31.85	30.87	28.49
1. Mandkjøn:										
	50—55.	55—60.	60—65.	65—70.	70—75.	75—80.	80—85.	85—90.	90—95.	95—100.
1891	21.61	19.66	17.99	15.96	14.75	13.09	11.29	7.34	6.31	5.66
1900	25.17	23.29	21.53	18.70	16.95	14.61	12.89	11.74	9.59	2.60
2. Kvindkjøn:										
1891	23.78	22.02	20.63	20.28	19.23	17.90	13.94	12.50	9.75	5.13
1900	28.21	26.72	25.25	23.43	21.56	20.42	18.52	16.60	12.59	6.14

Endvidere meddeles til videre Belysning af dette Forhold følgende Tabel, der for hver tiaarig Aldersgruppe viser, i hvilket Forhold Bybefolkningens Procentandel af Rigets Folkemængde i samme Gruppe staar til Bybefolkningens Procentandel i Rigets hele Folkemængde (ifølge nærværende Bilag S. 61, Anm. 1¹.)

Aar.	0—10.	10—20.	20—30.	30—40.	40—50.	50—60.	60—70.	70—80.	80—90.	90—100.	Ialt.
Mandkjøn:											
1801	84.7	90.1	121.1	113.3	101.4	96.6	81.3	67.3	69.0	28.6	97.0
1835	89.5	95.7	124.9	110.1	94.5	94.3	69.8	56.7	48.6	32.5	97.2
1865	98.2	95.9	115.9	111.3	99.9	82.9	59.6	44.3	35.9	43.7	97.5
1876	96.5	94.9	115.6	112.7	96.9	84.2	69.6	48.0	32.8	17.8	96.5
1891	96.2	95.5	110.0	108.9	101.3	87.1	72.0	59.7	42.6	27.0	95.9
1900*	93.0	91.8	120.7	111.5	96.7	85.8	71.2	56.5	44.5	30.7	95.4
1891 og 1900* gennemsn.	94.6	93.65	115.35	110.2	99.0	86.45	71.6	58.1	43.55	28.85	95.65
Kvindkjøn:											
1801	87.1	85.0	114.4	118.5	118.7	109.9	108.6	103.1	107.0	118.0	102.7
1835	91.3	95.7	123.4	113.7	107.8	103.9	96.5	87.9	84.1	102.3	102.7
1865	100.6	96.3	122.2	113.4	104.7	93.0	82.4	73.0	59.4	30.0	102.4
1876	98.2	99.2	124.4	118.0	102.2	95.9	86.0	74.0	55.8	43.2	103.3
1891	97.6	100.3	123.8	118.4	108.1	96.8	86.4	79.1	56.9	37.9	103.8
1900*	94.7	101.5	132.8	117.1	105.0	97.2	86.1	74.5	63.6	41.2	104.2
1891 og 1900* gennemsn.	96.15	100.9	128.3	117.75	106.55	97.0	86.25	76.8	60.25	39.55	104.0

¹) Beregningen er udført saaledes, at f. Ex. for 1801 Forholdstallene for Mandkjøn S. 61, 8.97, 9.54, 12.83 o. s. v. og ligeledes de tilsvarende Forholdstal for Kvindkjøn, samtlige er dividerede med det i Anm. 1 anførte Procenttal 10.59. De tilsvarende Tal for 1825 med 11.33 o. s. v.

Det vil af denne Tabel erfares, at det heromhandlede Forhold i Tidens Løb har været underkastet visse Forandringer. Bortset fra de Uregelmæssigheder, som gjør sig gjældende med Hensyn til den faatallige Aldersgruppe 90—100, har Udviklingen fra 1801—1865 overhovedet gaaet i den Retning, at Byernes Procenttal, forsaavidt angaar samtlige Aldersgrupper fra det 30te Aar og opover, er steget i mindre Grad end deres gennemsnitlige Procenttal i samtlige Aldersgrupper overhovedet. Stigningen falder nemlig mest paa de yngre Aldersgrupper, medens navnlig Aldersgrupperne fra det 60de Aar af viser en relativ Tilbagegang, hvilket fremgaar af den sidst anførte Tabel.

Fra 1865 til 1891 har Udviklingen overhovedet gaaet i den modsatte Retning, idet de ældre Aldersgrupper er stegne mest; dog har denne Bevægelse overhovedet, og navnlig for Kvindernes Vedkommende, ikke været saa stærk, som den modsatte Bevægelse i Aarhundredets første Del.

Derhos er at mærke, at der i Aarene 1891—1900 atter synes at være indtraadt et Omslag.

Under disse Omstændigheder vil det vistnok, saalænge ikke Aarsagerne til de omhandlede Svingninger kan paavises, være det rette at gaa ud fra Gjennemsnitsforholdet af 1891 og 1900 som det sandsynligste Forhold, man i heromhandlede Henseende har at regne med.

Forbinder man disse Forholdstal med det S. 59 angivne Hovedresultat med Hensyn til de sandsynlige Procenttal for Byernes Folkemængde i Forhold til Rigets i Aarene 1910, 1920 og 1930 (nemlig $33\frac{1}{3}$, 40 og 47) samt med den S. 53 angivne sandsynlige Aldersfordeling for Rigets Folkemængde i de samme Aar, erholder man følgende Resultater (se Tabellen øverst næste Side):

Til Bedømmelse af Resultatet af denne Sandsynlighedsberegning skal først gjøres opmærksom paa, at den efter denne beregnede samlede Folkemængde for Byerne i Aarene 1910, 1920 og 1930 noget overstiger de efter de gennemsnitlige Procentforhold $33\frac{1}{3}$, 40 og 47 sammenholdt med Rigets hele Folkemængde (Indl. S. 14) summarisk beregnede Tal, hvilket har sin Grund i Befolkningens forskellige Aldersgruppering til de forskellige Tider.

Det efter Aldersgrupperingen beregnede Folketal udgjorde nemlig for:

	1910.	1920.	1930.	Tilsammen.
	795 094	1 015 563	1 267 244	3 077 901
medens den summarisk				
beregnet udgjorde . .	792 870	1 011 652	1 264 332	3 068 854
altsaa mindre	2 224	3 911	2 912	9 047

Beregningen kan dernæst kontrolleres ved at undersøge, hvorledes Aldersgrupperingen stiller sig procentvis efter de S. 64 anførte Tal, sammenholdt med Resultaterne af de almindelige Folketællingsresultater for Byerne ifølge tidligere Tællinger.

Hvorledes det hermed forholder sig, vil kunne sees af omstaaende Oversigt (Tabellen nederst Side 64), der er hentet fra Tabeller vedkommende Folkemængdens Bevægelse i Aarene 1856—1865 S. 234—237, Bidrag til en norsk Befolkningsstatistik (1882) S. 48, med Tilføielse af nye Beregninger for de senere Aar.

Kjøn- og Alders- grupper.	Rigets Folkemængde fordelt efter Alder.			Heraf Byernes Procentandel.			Altsaa Byernes Folke- mængde fordelt efter Alder.			Sum af 1910, 1920 og 1930.
	1910.	1920.	1930.	1910.	1920.	1930.	1910.	1920.	1930.	
1. Mand- kjen.										
0—10	288 042	305 548	323 501	31.5	37.8	44.5	90 733	115 497	143 958	350 188
10—20	245 145	254 157	269 751	31.2	37.5	44.0	76 485	95 309	118 690	290 484
20—30	177 458	187 074	194 332	38.5	46.1	54.2	68 321	86 241	105 328	259 890
30—40	130 744	144 715	152 737	36.7	44.1	51.8	47 983	63 819	79 118	190 920
40—50	102 944	114 148	126 345	33.0	39.6	46.5	33 972	45 203	58 750	137 925
50—60	87 546	88 542	98 240	28.8	34.6	40.6	25 213	30 636	39 885	95 734
60—70	63 200	69 000	69 774	23.9	28.6	33.7	15 105	19 734	23 514	58 353
70—80	35 885	38 746	42 253	19.4	23.2	27.3	6 962	8 989	11 535	27 486
80—90	13 383	11 868	13 045	14.5	17.4	20.5	1 941	2 065	2 674	6 680
90 og over	1 163	1 326	1 166	9.6	11.5	13.6	112	152	158	422
Ialt	1 145 510	1 215 124	1 291 144				366 827	467 645	583 610	1 418 082
2. Kvinde- kjen.										
0—10	277 825	294 738	312 040	32.1	38.5	45.2	89 182	113 474	141 042	343 698
10—20	240 323	249 199	264 629	33.6	40.4	47.4	80 749	100 676	125 434	306 859
20—30	199 193	211 935	220 028	42.8	51.3	60.0	85 255	108 723	132 017	325 995
30—40	152 028	167 267	177 990	39.3	47.1	55.3	59 747	78 783	98 428	236 958
40—50	122 132	132 698	146 002	35.5	42.6	50.1	43 357	56 529	73 147	173 033
50—60	103 791	107 345	116 767	32.3	38.8	45.6	33 524	41 650	53 246	128 420
60—70	74 419	83 773	86 609	28.8	34.5	40.5	21 433	28 902	35 077	85 412
70—80	43 908	48 584	54 580	25.6	30.7	36.1	11 240	14 915	19 703	45 858
80—90	17 523	16 241	18 225	20.1	24.1	28.3	3 522	3 914	5 168	12 594
90 og over	1 958	2 226	2 052	13.2	15.8	18.6	258	352	382	992
Ialt	1 233 100	1 314 006	1 398 922				428 267	547 918	683 634	1 659 819

For hvert 10 000 af Byernes samlede Folkemængde var Antallet af Personer, der henhørte til nedenanførte Aldersgrupper, som følger:

Aar.	0—10.	10—20.	20—30.	30—40.	40—50.	50—60.	60—70.	70—80.	80—90.	90 og over.	Ialt.
1801 . . .	2 123	1 594	1 823	1 496	1 271	860	517	246.5	64	5.5	10 000
1825 . . .	2 423	1 549	1 904	1 505	1 086	733	521	219	54.4	5.7	10 000.1
1835 . . .	2 262	1 957	1 790	1 443	1 078	743	441	216.7	63	6.3	10 000
1845 . . .	2 200	1 855	2 216	1 352	988	722	421	178	54	4.2	10 000.2
1855 . . .	2 449	1 753	2 060	1 544	903	661	418	167	41	4.3	10 000.3
1865 . . .	2 531	1 924	1 799	1 470	1 097	588	377	175	37	2.1	10 000.1
1875 . . .	2 305	2 027	1 889	1 323	1 047	787	389	185	45	3	10 000
1891 . . .	2 442	1 948	1 663	1 366	1 009	723	544	253	48.5	3.4	9 999.9
1900 . . .	2 322	1 975	1 916	1 309	992	709	450	258	65.3	3.2	9 999.5
Gjennemsnit af 1875, 1891 og 1900 . . .	2 356	1 983	1 823	1 333	1 016	740	461	232	53	3.2	10 000.2
Do. af 1810, 1820 og 1830	2 254	1 941	1 904	1 390	1 010	728	467	238	63	4.6	9 999.6

Heraf fremgaar, at den for Aarene 1910—1930 beregnede Aldersgruppering for Byerne i det hele nogenlunde stemmer med Gjennemschnittsforholdet for Aarene 1875, 1891 og 1900, men at den for de Aldersgrupper, der især er af Betydning i Henseende til Invalideforholdet, har noget høiere Tal. Af Personer over 50 Aar skulde da saaledes efter Beregningerne for 1910—1930 pr. 10 000 Indbyggere være 1 500 mod 1 489 i Aarene 1876—1900; af Personer over 60 Aar 772 mod 749. Denne Forskjel staar i Forbindelse med den tilsvarende Forskjel, som gjør sig gjældende for det hele Rige, hvorom der er talt i et forangaaende Bilag.

Heraf fremgaar det, at, naar man ved Beregningen af Byernes Folkemængde fordelt efter Alder i Aarene 1910, 1920 og 1930 benytter de i Tabellen øverst S. 63 anførte Tal, skulde man i dobbelt Henseende befinde sig paa den sikre Side.

Som det vil sees, er foranstaaende Beregninger udført for tiaarige Aldersgrupper underet for Mænd og Kvinder, idet dette har været anseet tilstrækkeligt. For imidlertid ogsaa at give Anledning til at udføre de tilsvarende Beregninger for femaarige Grupper, om dette skulde ansees ønskeligt, meddeles følgende Op-gaver for Aarene 1865, 1875, 1890 og 1900 (jfr. de S. 61 for de to sidstnævnte Aar meddelte).

Pr. 10000 af Byernes samlede Folkemængde:

Aar.	0-5.	5-10.	10-15.	15-20.	20-25.	25-30.	30-35.	35-40.	40-45.	45-50.
1. Mænd og Kvinder underet.										
1865	1 404	1 127	942	982	949	850	744	725	584	513
1875	1 245	1 060	984	1 043	1 023	866	726	597	548	499
1890	1 309	1 133	1 026	922	862	801	726	640	545	464
1900	1 261	1 061	940	1 035	1 058	858	699	610	535	458
	50-55.	55-60.	60-65.	65-70.	70-75.	75-80.	80-85.	85-90.	90-95.	95 og over.
1865	340	248	207	169	109	67	26	11	2	1
1875	443	344	239	150	115	70	33	12	2	1
1890	383	339	301	243	165	88	35	13	3	—
1900	393	316	245	206	157	101	49	16	3	—
2. Mænd.										
	0-5.	5-10.	10-15.	15-20.	20-25.	25-30.	30-35.	35-40.	40-45.	45-50.
1890	664	573	516	416	346	324	305	276	239	206
1900	634	537	468	477	460	376	308	266	234	201
	50-55.	55-60.	60-65.	65-70.	70-75.	75-80.	80-85.	85-90.	90-95.	95 og over.
1890	168	152	132	100	65	33	13	4	1	—
1900	170	137	104	85	63	38	17	5	1	—
3. Kvinder.										
	0-5.	5-10.	10-15.	15-20.	20-25.	25-30.	30-35.	35-40.	40-45.	45-50.
1890	646	560	510	506	516	477	421	365	307	258
1900	627	524	473	558	598	482	391	344	300	257
	50-55.	55-60.	60-65.	65-70.	70-75.	75-80.	80-85.	85-90.	90-95.	95 og over.
1890	215	187	170	143	100	55	22	9	2	—
1900	223	179	141	121	94	63	32	11	2	—

Bilag 11.

Beregning angaaende den Indflydelse, som Bybefolkningens Væxt kan antages at udøve paa Invaliditetsforholdet.

I Henseende til Spørgsmaalet om, hvilken Indflydelse Bybefolkningens relativt stærkere Væxt vil udøve paa Invalidetallet, skal vi først undersøge dette paa en summarisk Maade for Byernes og Landdistrikternes Folkemængde, uanseet deres Aldersfordeling, i Lighed med den af Hr. Hjorth S. 15—16 udførte Beregning.

Vi gaar imidlertid ud fra det i Bilag 3 S. 21 beregnede højere Invalidetal, hvorved der er taget fuldt ud Hensyn til Personernes ægteskabelige Stilling. Det samlede Antal Invalidider i 1891 skulde efter dette være 54 371, der fordeler sig saaledes, at der faldt 15 955 paa Byerne og 38 416 paa Landdistrikterne, naar de 68 Invalide, der er beregnet for de fraværende Sømænd, fordeles med 31 paa Byerne og 37 paa Bygderne. I Forhold til Byernes og Bygdernes hjemmehørende Folkemængde i 1891, nemlig henholdsvis 474 129 og 1 526 788, udgjorde saaledes Antallet af Invalidider 3.365 % i Byerne og 2.516 % i Bygderne¹⁾.

Ved denne Beregning er man imidlertid gaaet ud fra en hjemmehørende Folkemængde af tilsammen 2 000 917, medens det anførte Antal Invalidider er beregnet for en hjemmehørende Folkemængde af 2 004 102, hvilken sidste Opgave ogsaa er lagt til Grund for de i Bilag 7 S. 50—53 meddelte Tabeller. Som Følge heraf bør de ovenanførte Tal for Byernes og Bygdernes hjemmehørende Folkemængde forhøies med tilsammen 3 185, der, naar de fordeles efter samme Forhold som de Søfarende er fordelt mellem By og Land (45.8 og 54.2 %), bevirker et Tillæg af henholdsvis 1 459 og 1 726. Herved reduceres de foranstaaende Forholdstal for Invalidider fra 3.365 % for Byerne og 2.516 % for Bygderne til henholdsvis 3.355 og 2.513 %.

Naar Hjorth istedetfor disse Satser har 3.43 og 2.39 %, hidrører Forskjellen derfra, at han gaar ud fra et lidt højere Invalidetal for Byerne og et noget lavere

¹⁾ Da Forskjellen mellem den tilstedeværende og den hjemmehørende Folkemængde i 1891 væsentlig falder paa Byerne, kunde det synes, som om Fordelingen af det paa Grundlag af den tilstedeværende Folkemængde beregnede Antal Invalidider burde gøres saaledes, at endel Invalidider, svarende til nævnte Forskel, overførtes fra Landdistrikterne til Byerne. Dette vilde dog være feilagtigt, da den Omstændighed, at der for Landdistrikterne var saa ringe Forskel mellem den hjemmehørende og den tilstedeværende Folkemængde, hovedsagelig beror derpaa, at et større Antal Byindvaanere ved Aarsskiftet har været i Jule- eller Nytaarsbesøg i Landdistrikterne, og blandt disse Reisende kan der alene antages at have været et forsvindende Antal Invalidider. Jfr. forøvrigt Bilag 5, S. 32.

Invalidetal for Bygderne, nemlig i Overensstemmelse med Socialstatistik IV² Tabel 2 henholdsvis 16 271 og 36 478. Beregningen er her baseret paa de for hver Livsstilling uanseet Alder udregnede Koefficienter sammenholdt med Folketællingen af 1891. Efter samme Værk Tabel 3, hvor Aldersgrupperne uanseet Livsstilling er lagt til Grund, bliver derimod Invalidetallet i Byerne 15 616 og i Bygderne 36 115, et Forhold, der stiller sig mindre ufordelagtigt for Byerne, idet Invalideprocenten for Byerne bliver 3.29 istedetfor 3.43, medens den for Landdistrikterne bliver væsentlig uforandret.

Beregnet paa sidstnævnte Maade bliver Invalidekoefficienterne saavel for By som for Land lidt lavere end de, som er beregnet efter Bilag 4, og som, efter hvad der i det foregaaende er paavist, maa antages at være saa nøiagtige, som det fremlagte Materiale giver Anledning til at beregne.

Naar man altsaa anvender Invalidekoefficienterne 3.355 og 2.513 % paa Byernes og Bygdernes Folkemængde i Aarene 1891—1930 overensstemmende med Folketællingerne af 1891 og 1900 og de ovenfor udrede Sandsynlighedsberegninger, kommer man til følgende Resultater med Hensyn til det — efter det heromhandlede specielle Moment — paaregnelige Antal Invalidider:

Aar.	Byer:		Bygder:		Tilsammen:	
	Folke- mængde.	Antal Invalidider.	Folke- mængde.	Antal Invalidider.	Folke- mængde.	Antal Invalidider.
1891	475 588	15 956	1 528 514	38 411	2 004 102	54 367
1900	626 675	21 025	1 609 879	40 456	2 236 554 ¹⁾	61 481
1910	792 870	26 601	1 585 740	39 850	2 378 610	66 451
1920	1 011 652	33 941	1 517 478	38 134	2 529 130	72 075
1930	1 264 331	42 418	1 425 735	35 828	2 690 066	78 246

Paa hver Million Indbyggere skulde der efter denne Beregning falde:

i 1891	27 128 Invalidider.
- 1900	27 489 —»— = + 361 = 1.33 %
- 1910	27 937 —»— = + 448 = 1.63 »
- 1920	28 498 —»— = + 561 = 2.01 »
- 1930	29 087 —»— = + 589 = 2.02 »

Forøgelsen i det paa hver Million beregnede Antal skulde altsaa udgjøre for hvert Tiaar gjennemsnitlig + 1.75 Procent og for det hele Tidsrum af 40 Aar fra 1891—1930 sammenholdt med Folkemængden i 1891 + 7.23 Procent. For Tiaaret 1891—1900 var Forøgelsen alene + 1.33 Procent (efter Hjorths Beregning + 1.73 Procent).

¹⁾ Efter de paa Hjemstederne meddelte Opgaver skulde Norges hjemmehørende Folkemængde den 3 Decbr. 1900 have været 2 240 032; efter en nøiagtigere fra den tilstedeværende Folkemængde udgaaende Beregning, ved hvilken de i Norge værende Fremmede underet er fradraget og de i Udlandet fraværende Norske underet er tillagt, bliver Tallet derimod 2 236 554, altsaa 3 478 mindre. Disse er her proportionsvis fradraget Byernes og Bygdernes ifølge Hjemstedsopgaverne hjemmehørende Folkemængde.

Da man ved de i Bilag 3 og 4 for hele Riget beregnede Invalidkoefficienter samt Antal af Invalider er gaaet ud fra det den 1 Januar 1891 bestaaende Forhold mellem Land og By, medens Opgaverne forøvrigt slutter sig til Udgangen af Aaret 1894, skulde Tallene, for at give et fuldstændigt Udtryk for Forholdene i sidstnævnte Aar, som Hr. Hjorth bemærker S. 16, noget forhøies. Denne Forhøjelse beregnes antagelig rettest saaledes, at man tillægger $\frac{4}{10}$ af den ovenfor konstaterede Stigning for Aarene 1891—1900, og udgjør altsaa et Tillæg af 0.532 (noget over en halv Procent), eller 144 Invalider, 27 272 istedetfor 27 128, for hver Million Mennesker.

De i det foregaaende udrede Beregninger er, som allerede nævnt, af summarisk Art, idet der ikke er taget Hensyn til Aldersfordelingen. Da der imidlertid, som nærmere udredet i Bilag 10, foreligger Materialier til ogsaa at tage dette Moment med, skal dette her gøres for at tilveiebringe saa megen Sikkerhed som i dette Forhold muligt.

Naar man for hver Aldersgruppe sammenholder den S. 69—71 anførte sandsynlige Folkemængde¹⁾ for Byerne i Aarene 1910, 1920 og 1930 med den samme Steds, jfr. S. 53 anførte Folkemængde for det hele Rige, vil Forskjellen mellem begge vise Landdistrikternes Folkemængde. Forbindes videre de paa denne Maade bestemte Tal for hver Aldersgruppe i Bygder og Byer med de i Bilag 4 S. 23 under B anførte Invaliditetskoefficienter, erholder man det under Hensyn til Byernes Væxt sandsynlige Antal Invalider i nævnte Aar.

Resultatet af denne for hver femaarige Aldersgruppe fra det 20 Aar af udførte Beregning for Aarene 1910, 1920 og 1930 er fremstillet i de efterfølgende Tabeller 1, 2 og 3, hvorhos der for sidstnævnte Aar i Tabel 4 er meddelt Resultatet af en tilsvarende for tiaarige Aldersgrupper udført Kontrolberegning, der saavel fordi Aldersgrupperne her er tiaarige, og fordi Invaliditetskoefficienterne kun er beregnet med to Decimaler, ikke kan ventes at give nøiagtigt de samme Resultater som Femaarsgruppeberegningen, men alligevel vil sees temmelig nær at stemme med denne, idet den for de tiaarige Grupper udførte Beregning viser et samlet Antal af 86 956 Invalider, medens den udførligere Beregning giver et Antal af 87 456.

Selve den Forskel af 500 Invalider (eller 0.6 Procent af det hele Antal), som den for Femaarsgrupper udførte Beregning viser flere end Tiaarsberegningen, kan forklares ved Forhold, som har sin særskilte Interesse. Forskjellen vedrører nemlig næsten udelukkende Aldersgruppen 70—80 Aar, hvor den detaillerede Beregning giver 559 Invalider mere, et Antal, der er nogenlunde ligeligt fordelt mellem Mænd og Kvinder. Ved den summariske Beregning er for nævnte Aldersgruppe Invalidetallet fundet ved Hjælp af den Gjennemsnitskoefficient for den hele Tiaarsgruppe, som resulterer af Aldersfordelingen inden samme Gruppe i 1891. Nu er imidlertid Forholdet det, at i nævnte Aar var Femaarsgruppen 70—75 forholdsvis stærkere og Femaarsgruppen 75—80 forholdsvis

¹⁾ Beregnet paa Grundlag af den S. 53 anførte Tabel sammenholdt med Gjennemsnittet af de S. 62 for 1891 og 1900 anførte Procenttal for de femaarige Aldersgrupper.

(Fortsat S. 72 nederst.)

**Tabel I. Beregnet Antal Invalider i Aldersaarene 17—19 samt i fem-
aarige Aldersgrupper fra det 20 Aar for Bygder og Byer og Riget i
Aaret 1910.**

Aldersgrupper.	Bygderne.			Byerne.			Riget.	
	Samlet Antal Personer.	Invalidi- tetskoeffi- cienter × 100 i 1894.	Antal Invalid.	Samlet Antal Personer.	Invalidi- tetskoeffi- cienter × 100 i 1894.	Antal Invalid.	Samlet Antal Personer.	Antal Invalid.
1. Mænd:								
17—19 . . .	45 411	0.367	167	22 477	0.354	80	67 888	247
20—24 . . .	59 776	0.442	264	37 216	0.615	229	96 992	493
25—29 . . .	49 479	0.545	270	30 987	0.970	301	80 466	571
30—34 . . .	43 462	0.661	287	26 356	1.252	330	69 818	617
35—39 . . .	39 212	0.823	323	21 714	1.550	337	60 926	660
40—44 . . .	35 121	1.020	358	18 222	1.744	318	53 343	676
45—49 . . .	33 853	1.117	378	15 748	2.074	327	49 601	705
50—54 . . .	32 488	1.320	429	13 930	2.847	397	46 418	826
55—59 . . .	29 801	2.531	754	11 327	5.330	604	41 128	1 358
60—64 . . .	26 118	4.451	1 163	8 860	7.826	693	34 978	1 856
65—69 . . .	21 948	9.505	2 086	6 274	21.488	1 348	28 222	3 434
70—74 . . .	16 182	14.767	2 390	4 135	38.157	1 578	20 317	3 968
75—79 . . .	12 795	26.775	3 426	2 773	62.306	1 727	15 568	5 153
80—84 . . .	7 962	46.831	3 729	1 464	78.033	1 142	9 426	4 871
85—89 . . .	3 479	50.449	1 755	478	82.469	394	3 957	2 149
90 og over .	1 046	90.458	946	117	75.614	89	1 163	1 035
Ialt	458 133	—	18 725	222 078	—	9 894	680 211	28 619
2. Kvinder:								
17—19 . . .	43 083	0.362	156	25 433	0.764	194	68 516	350
20—24 . . .	60 375	0.438	264	46 089	0.835	385	106 464	649
25—29 . . .	53 643	0.569	305	39 086	0.928	363	92 729	668
30—34 . . .	48 650	0.700	341	33 198	1.175	390	81 848	731
35—39 . . .	43 624	0.906	395	26 556	1.484	394	70 180	789
40—44 . . .	39 438	1.425	562	22 954	2.174	499	62 392	1 061
45—49 . . .	39 362	1.583	623	20 378	3.097	631	59 740	1 254
50—54 . . .	36 660	2.404	881	18 327	4.278	784	54 987	1 665
55—59 . . .	33 572	3.152	1 058	15 232	5.370	818	48 804	1 876
60—64 . . .	29 038	7.056	2 049	12 075	13.526	1 635	41 113	3 684
65—69 . . .	23 964	9 739	2 334	9 342	24.507	2 289	33 306	4 623
70—74 . . .	18 318	21.995	4 029	6 510	45.089	2 935	24 828	6 964
75—79 . . .	14 384	34.419	4 951	4 696	58.993	2 770	19 080	7 721
80—84 . . .	9 559	53 630	5 126	2 497	77.298	1 930	12 056	7 056
85—89 . . .	4 452	65.277	2 906	1 015	55.380	562	5 467	3 468
90 og over .	1 679	50 900	855	279	86 561	242	1 958	1 097
Ialt	499 801	—	26 835	283 667	—	16 821	783 468	43 656

Tabel 2. Samme Beregning for Aaret 1920.

Aldersgrupper.	Bygderne.		Byerne.		Riget.	
	Samlet Antal Personer.	Antal Invalid.	Samlet Antal Personer.	Antal Invalid.	Samlet Antal Personer.	Antal Invalid.
I. Mænd:						
17—19	39 756	146	26 208	93	65 964	239
20—24	53 348	236	45 535	280	98 883	516
25—29	47 438	259	40 753	395	88 191	654
30—34	41 966	277	34 755	435	76 721	712
35—39	38 919	320	29 075	451	67 994	771
40—44	36 009	367	25 012	436	61 021	803
45—49	32 885	367	20 242	420	53 127	787
50—54	29 897	395	16 831	479	46 728	874
55—59	27 999	709	13 815	736	41 814	1 445
60—64	26 302	1 171	11 482	899	37 784	2 070
65—69	22 891	2 176	8 325	1 789	31 216	3 965
70—74	17 659	2 608	5 706	2 177	23 365	4 785
75—79	12 094	3 238	3 287	2 048	15 381	5 286
80—84	6 629	3 104	1 518	1 184	8 147	4 288
85—89	3 182	1 605	539	445	3 721	2 050
90 og over	1 166	1 055	160	121	1 326	1 176
Ialt	438 140	18 033	283 243	12 388	721 383	30 421
2. Kvinder:						
17—19	37 211	135	29 883	228	67 094	363
20—24	53 024	232	57 328	479	110 352	711
25—29	50 202	286	51 381	477	101 583	763
30—34	45 677	320	43 327	509	89 004	829
35—39	42 731	387	35 532	527	78 263	914
40—44	39 816	567	31 474	684	71 290	1 251
45—49	36 267	574	25 141	779	61 408	1 353
50—54	33 617	808	22 411	959	56 028	1 767
55—59	32 094	1 012	19 223	1 032	51 317	2 044
60—64	29 373	2 073	15 991	2 163	45 364	4 236
65—69	25 481	2 482	12 928	3 168	38 409	5 650
70—74	19 922	4 382	9 145	4 123	29 067	8 505
75—79	13 754	4 734	5 763	3 400	19 517	8 134
80—84	8 191	4 393	2 708	2 094	10 899	6 487
85—89	4 152	2 710	1 190	659	5 342	3 369
90 og over	1 845	939	381	330	2 226	1 269
Ialt	473 357	26 034	363 806	21 611	837 163	47 645

Tabel 3. Samme Beregning for Aaret 1930.

Aldersgrupper.	Bygderne.		Byerne.		Riget.	
	Samlet Antal Personer.	Antal Invalid.	Samlet Antal Personer.	Antal Invalid.	Samlet Antal Personer.	Antal Invalid.
1. Mænd:						
17—19	39 048	143	34 185	121	73 233	264
20—24	49 855	220	58 786	362	108 641	582
25—29	39 169	213	46 522	451	85 691	664
30—34	36 590	242	41 626	521	78 216	763
35—39	37 081	305	37 440	580	74 521	885
40—44	34 761	355	32 293	563	67 054	918
45—49	32 752	366	26 539	550	59 291	916
50—54	30 832	407	22 622	644	53 454	1 051
55—59	27 445	695	17 341	924	44 786	1 619
60—64	24 454	1 088	13 583	1 063	38 037	2 151
65—69	21 791	2 071	9 946	2 137	31 737	4 208
70—74	17 999	2 658	7 241	2 763	25 240	5 421
75—79	12 741	3 411	4 272	2 662	17 013	6 073
80—84	7 318	3 427	2 051	1 600	9 369	5 027
85—89	3 050	1 539	626	516	3 676	2 055
90 og over	1 000	905	166	125	1 166	1 030
Ialt	415 886	18 045	355 239	15 582	771 125	33 627
2. Kvinder:						
17—19	35 508	129	38 980	298	74 488	427
20—24	46 978	206	73 574	614	120 552	820
25—29	40 347	230	59 129	549	99 476	779
30—34	39 493	276	52 761	620	92 254	896
35—39	40 005	362	45 731	679	85 736	1 041
40—44	37 303	532	40 219	874	77 522	1 406
45—49	35 300	559	33 180	1 028	68 480	1 587
50—54	33 929	816	30 089	1 287	64 018	2 103
55—59	29 535	931	23 214	1 247	52 749	2 178
60—64	27 077	1 911	19 146	2 590	46 223	4 501
65—69	24 409	2 377	15 977	3 915	40 386	6 292
70—74	20 218	4 447	11 854	5 345	32 072	9 792
75—79	14 698	5 059	7 810	4 608	22 508	9 667
80—84	9 034	4 845	3 726	2 880	12 760	7 725
85—89	4 035	2 634	1 430	792	5 465	3 426
90 og over	1 639	834	413	357	2 052	1 191
Ialt	439 508	26 148	457 233	27 683	896 741	53 831

Tabel 4. Samme Beregning med Anvendelse af tiaarige Aldersgrupper for 1930.

Aldersgrupper.	Bygderne.			Byerne.			Riget.	
	Samlet Antal Personer.	Invaliditetskoefficienter.	Antal Invalidider.	Samlet Antal Personer.	Invaliditetskoefficienter.	Antal Invalidider.	Samlet Antal Personer.	Antal Invalidider.
1. Mænd:								
17—19 . . .	39 048	0.37	144	34 185	0.35	120	73 233	264
20—29 . . .	89 004	0.49	436	105 328	0.77	811	194 332	1 247
30—39 . . .	73 619	0.74	545	79 118	1.39	1 100	152 737	1 645
40—49 . . .	67 595	1.06	717	58 750	1.90	1 116	126 345	1 833
50—59 . . .	58 355	1.92	1 120	39 885	4.03	1 607	98 240	2 727
60—69 . . .	46 280	6.81	3 150	23 514	13.73	3 228	69 774	6 378
70—79 . . .	30 718	19.17	5 889	11 535	46.27	5 337	42 253	11 226
80—89 . . .	10 371	47.96	4 974	2 674	79.02	2 113	13 045	7 087
90 og over .	1 008	90.46	912	158	75.61	119	1 166	1 031
Sum	415 978	—	17 887	355 147	—	15 551	771 125	33 438
2. Kvinder:								
17—19 . . .	35 504	0.36	128	38 984	0.76	297	74 488	425
20—29 . . .	88 011	0.50	440	132 017	0.88	1 162	220 028	1 602
30—39 . . .	79 562	0.80	606	98 428	1.32	1 299	177 990	1 905
40—49 . . .	72 855	1.50	1 093	73 147	2.59	1 895	146 002	2 988
50—59 . . .	63 521	2.77	1 760	53 246	4.79	2 551	116 767	4 311
60—69 . . .	51 532	8.29	4 272	35 077	18.57	6 514	86 609	10 786
70—79 . . .	34 877	26.69	9 309	19 703	50.04	9 859	54 580	19 168
80—89 . . .	13 067	57.39	7 499	5 158	70.83	3 653	18 225	11 152
90 og over .	1 670	50.90	850	382	86.56	331	2 052	1 181
Sum	440 599	—	25 957	456 142	—	27 561	896 741	53 518

(Fortsat fra S. 67.)

svagere besat i 1891, end Tilfældet kan beregnes at ville være i 1930. Af hvert 100 Mænd i Alderen 70—80 Aar hørte nemlig i 1891: 64 Procent til den yngre og 36 Procent til den ældre Femaarsgruppe, medens de tilsvarende Procenttal i 1930 er beregnet at skulle være henholdsvis 60 og 40. En lignende Forskel er der for Kvinder. Og det interessante ved dette Forhold er, at den forholdsvis stærke Repræsentation af den yngre Femaarsgruppe i 1891 skriver sig fra den stærke Forøgelse, som fandt Sted i Henseende til Antallet af Fødte efter 1814. Thi dette Antal steg saa betydeligt, at i de Fødselsaar, der modsvare Aldersgrupperne 75—80 og 70—75 den 1 Januar 1891, blev Antallet af Fødte forøget fra 122 276 i Aarene 1811—1815 til 154 507 i Aarene 1816—1820, altsaa en Forøgelse af ikke mindre end 26 Procent, uagtet Afstanden mellem disse Femaarsperioder kun er fem Aar. I de Aar, der i 1930 svarer til de samme Aldersgrupper, nemlig 1851—1855 og 1856—1860, forøgedes Antallet af Fødte med 10 Procent.

Det er denne Forskel, som har fortsat sig nedigjennem Tiderne og bevirket den paa pegede Forskel mellem Resultaterne af Invaliditetsberegningerne, eftersom den bygges paa Tiaarsgrupper eller paa Femaarsgrupper.

— 72 —

